

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

кафедра кримінального процесу

Ю.П. АЛЕНІН, І.В. ГЛОВІЮК,
Н.Г. ГАБЛЕЙ, І.В. МУДРАК, А.В. МУРЗАНОВСЬКА

СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Навчально-методичний посібник

Одеса – 2020

Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ року)

Укладачі:

Ю.П. Аленін, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук, заслужений юрист України, професор кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

І.В. Гловюк, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Н.Г. Габлей, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та кримінології Івано-Франківського юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»,

І.В. Мудрак, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

А.В. Мурзановська, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Рецензенти:

В.В. Тіщенко, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія»

Г.Р. Крет, кандидат юридичних наук, доцент, суддя Касаційного кримінального суду

Судове провадження: навчально-методичний посібник / Аленін Ю.П., Гловюк І.В., Габлей Н.Г., Мудрак І.В., Мурзановська А.В. [електронний ресурс] Одеса, 2020. 147 с.

Навчально-методичний посібник підготовлений для здобувачів вищої освіти (магістратура) для підготовки до занять зі спеціального курсу «Судове провадження». Посібник містить тематичний план навчальної дисципліни, навчальну (робочу навчальну) програму початкової дисципліни з матеріалами для вивчення, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, питання, задачі, завдання або кейси для підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, літературу для спеціального курсу.

ВСТУП

Судове провадження є структурною частиною кримінального провадження України. Саме у судовому провадженні остаточно доводиться обґрунтованість пред'явленого особі обвинувачення, що встановлюється судовим вироком, який може бути переглянутий у судово-контрольних стадіях як з питань факту, так і з питань права.

Відносна новизна кримінально-процесуальної регламентації судового провадження, її колізійність та прогальність, викликають проблеми у судовій практиці, яка з ряду питань має неуніфікований та суперечливий характер; це стосується і меж судового розгляду, повноважень прокурора, доказування у судовому провадженні, забезпечення прав сторони захисту, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, направлення судових доручень тощо. Крім того, при здійсненні судового провадження недостатньо широко застосовується Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини, які є джерелом кримінального процесуального права у національній правовій системі, що зумовлює необхідність їх використання у кримінальному провадженні для забезпечення права особи на справедливий судовий розгляд. Крім того, значну специфіку має судовий розгляд у особливих порядках кримінального провадження.

Метою курсу є надання уявлення про актуальні проблеми нормативної регламентації судового провадження та практику застосування положень КПК при здійсненні правосуддя та судового контролю під час кримінального провадження, виробити навички складання процесуальних документів, аналізу та оцінки судових рішень.

Після успішного завершення цього курсу здобувач вищої освіти буде (спроможний): продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації судового провадження, його диференціації; виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо судового провадження як елементу кримінального провадження, його диференціації.

Для досягнення мети курсу, формування компетентностей здобувачів вищої освіти передбачено проведення лекцій із використанням презентацій, практичних занять з вирішенням задач, кейсів, самостійної роботи з удосконаленням навичок написання рефератів, підготовки доповідей, вивчення узагальнення судової практики, а також опрацювання рішень судів, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень, рішень Європейського суду з прав людини.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Символ одиниці змісту	Опис змісту навчання (теми)	Л/ПЗ/СРС, год Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Тема 1.	Судове провадження в структурі кримінального провадження України. Диференціація судового провадження	2/2/4
Тема 2.	Підсудність. Підготовче судове провадження	2/2/4
Тема 3.	Судовий розгляд. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції	4/4/6
Тема 4.	Апеляційне провадження	2/2/4
Тема 5.	Виконання судових рішень	-/2/4
Тема 6.	Касаційне провадження	2/2/4
Тема 7.	Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами	2/2/4

НАВЧАЛЬНА (РОБОЧА НАВЧАЛЬНА) ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Судове провадження у структурі кримінального провадження України. Диференціація судового провадження

Мета вивчення

Метою вивчення є систематизація знань щодо судового провадження як елементу кримінального провадження, його характеристик.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації судового провадження, його диференціації;
- 2) виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо судового провадження як елементу кримінального провадження, його диференціації.

Рекомендована література

1. Аленін Ю.П. Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України: навч.-метод. посібник / Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар, Гловюк ; НУ "ОЮА". Одеса: Фенікс, 2012. 138 с.
2. Альтернативні способи вирішення спорів у кримінальному провадженні: навч. посіб. / Сергій Волкотруб [та ін.]; під ред. У. Гелльманна, В.В. Луцка. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2015. 203 с.
3. Банчук О.А., Куйбіда Р.О. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства. К.: «ІКЦ «Леста»», 2005. 116 с.
4. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
5. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні. Одеса, 2017. 224 с.
6. Дробот В.О. Мирова юстиція в кримінальному провадженні Федеративної Республіки Німеччини // Часопис Київського університету права. 2013. № 4. С. 303-306.
7. Дробот В.О. Модель мирової юстиції в Сполучених Штатах Америки // Держава і право. Сер. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 61. С. 294-300.
8. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.

9. Задоя К.П. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року та законодавством європейських держав. // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1.
10. Капліна О.В. Імплементація міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.apnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
11. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей. 2013. 97 с.
12. Корущ У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55.: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>
13. Кучинська О., Черниченко І. Спеціальне досудове розслідування і судове провадження (in absentia) та відеоконференція: порівняльний аналіз // Право України. 2015. № 7. С. 43-50.
14. Лобойко Л. Право на відкрите судове засідання у контексті міжнародних стандартів // Слово нац. школи суддів України. 2013. № 1. С. 168-173.
15. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
16. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві: монографія. Х.: ТОВ «Оберіг», 2016. 304 с.
17. Цибуляк-Кускевич А.С. Мирова юстиція: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.10. Харків, 2016. 275 с.

План

1. Судове провадження: поняття та структура. Загальна характеристика провадження у суді першої інстанції, судово-контрольних проваджень, провадження з виконання судових рішень.
2. Міжнародні та європейські стандарти правосуддя.
3. Учасники судового провадження.
4. Визначення складу суду у кримінальному провадженні України. Проблеми визначення складу суду у країнах світу.
5. Перспективи впровадження мирової юстиції в Україні.
6. Диференціація судових проваджень.

Матеріали для вивчення

1. Судове провадження: поняття та структура. Розпочати вивчення цієї теми необхідно з з'ясування питання про поняття судового провадження, звернувши увагу, воно на сьогодні має нормативне визначення, закріплене в КПК та його структуру.

Кримінальне провадження становлять досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Однак таке визначення кримінального провадження не перешкоджає більш детальному розподілу його елементів, зокрема, шляхом виділення кримінально-процесуальних проваджень.

Судове провадження визначено у п. 24 ст. 3 КПК як кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами. Проте, у доктрині визнано, що ухвалення та проголошення судового рішення є підсумковим етапом (частиною) судового розгляду, тому до судового провадження слід віднести такі стадії: підготовче судове провадження; судовий розгляд; перегляд судових рішень в апеляційному порядку; перегляд судових рішень в касаційному порядку; перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Крім того, виконання судових рішень, яке у ст. 3 КПК не віднесено до судового провадження, а регламентовано у Розділі 8, також має ознаки судового провадження, враховуючи, що питання, які вирішується у цій стадії, розглядаються судом, згідно з правилами судового розгляду.

Таким чином, у структурі судового провадження можна виділити: провадження у суді першої інстанції (підготовче судове провадження; судовий розгляд), судово-контрольне провадження (перегляд судових рішень в апеляційному порядку; перегляд судових рішень в касаційному порядку; перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами), провадження з виконання судових рішень.

2. Міжнародні та європейські стандарти правосуддя. Одним із завдань кримінального провадження є забезпечення, щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Концепція належної правової процедури походить з англо-американської правової сім'ї, у континентальній доктрині її можна співвіднести із концепцією справедливого судового розгляду.

Сучасний зміст концепції належної правової процедури включає в себе міжнародні процедурні стандарти кримінального провадження, які умовно можна поділити на кілька груп: 1) стандарти, що стосуються забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; 2) стандарти, що стосуються забезпечення права на справедливий судовий розгляд; 3) стандарти, що стосуються забезпечення дії принципів *nulla poena sine lege* та *non bis in idem*; 4) стандарти, що стосуються охорони «привасу»; 5) стандарти, що стосуються доступу до правосуддя та оскарження судових рішень; 6) стандарти, що забезпечують відшкодування завданої внаслідок судової помилки шкоди (доклад.: *Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар* / Відп. ред.: С.В. Ківалов. Х.: Одиссей, 2013. С. 20-22).

Право на справедливий судовий розгляд у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та практиці Європейського суду з прав людини, його імплементація у кримінальному процесуальному законодавстві України. Ст. 6 Конвенції закріплює право кожного на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

- а) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;
- б) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;
- в) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;
- г) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;
- д) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача.

При вивченні цього питання доцільно звернутись до: *Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні : навчально-методичний посібник / І.В. Гловюк, М.М. Стоянов, В.А. Завтур. Одеса : Юридична література, 2017. 224 с.; Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. Київ: К.І.С., 2010. 576 с.; Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя : науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. Київ, 2015. 208 с.*

3. Учасники судового провадження. Учасники судового провадження - сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, представник

персоналу органу пробації, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених цим Кодексом, здійснюється судове провадження (п. 26 ст. 3 КПК).

Сторонами у судовому засіданні є: з боку обвинувачення: прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених КПК; з боку захисту: обвинувачений (підсудний), особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їхні захисники та законні представники. Цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених КПК, здійснюється судове провадження, не віднесено КПК до сторін, хоча функціональна спрямованість діяльності представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, має ознаки, які дозволяють її на рівні доктрини віднести до сторони захисту.

Фундаментальним принципом, який реалізується у стадії судового розгляду, є принцип змагальності. В силу цього принципу суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків (ч. 6 ст. 22 КПК). Крім того, суд у кримінальному провадженні вирішує лише ті питання, що винесені на його розгляд сторонами та віднесені до його повноважень КПК (ч. 3 ст. 26 КПК).

4. Визначення складу суду у кримінальному провадженні України.

Порядок визначення складу суду встановлено в ст. 31 КПК. Так, кримінальне провадження в суді першої інстанції здійснюється суддею одноособово, крім випадків, передбачених ч.ч. 2, 3, 12 ст. 31 КПК.

Кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів.

Кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів, а за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох суддів та трьох присяжних. Кримінальне провадження стосовно кількох обвинувачених розглядається судом присяжних стосовно всіх обвинувачених, якщо хоча б один з них заявив клопотання про такий розгляд.

Кримінальне провадження в апеляційному порядку здійснюється колегіально судом у складі не менше трьох суддів, крім випадків, передбачених ч. 12 ст. 31 КПК, при цьому кількість суддів має бути непарною.

Кримінальне провадження в касаційному порядку здійснюється колегією суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду у складі трьох або більшої непарної кількості суддів.

У визначених КПК випадках кримінальне провадження в касаційному порядку здійснюється судовою палатою Касаційного кримінального суду (палатою), об'єднаною палатою Касаційного кримінального суду (об'єднаною палатою) або Великою Палатою Верховного Суду (Великою Палатою). До складу об'єднаної палати входять по два судді, які обираються зборами суддів Касаційного кримінального суду зі складу кожної із судових палат Касаційного кримінального суду, та голова Касаційного кримінального суду. Засідання палати в суді касаційної інстанції вважається правомочним за умови присутності на ньому більше половини її складу. Засідання об'єднаної палати, Великої Палати вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менше ніж дві третини її складу.

Незалежно від того, у якому складі розглядалося кримінальне провадження, перегляд судового рішення в суді першої або апеляційної інстанції за виключними обставинами здійснюється колегією у складі трьох або більшої непарної кількості суддів, а у Верховному Суді – у складі Великої Палати.

Суддя чи склад колегії суддів для розгляду конкретного кримінального провадження визначається у порядку, передбаченому ч. 3 ст. 35 КПК.

Кримінальне провадження у Вищому антикорупційному суді здійснюється: 1) в суді першої інстанції – колегіально судом у складі трьох суддів, хоча б один з яких має стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, крім випадків, коли жодний такий суддя у цьому суді не може брати участь у розгляді справи з передбачених законом підстав; 2) в апеляційному порядку – колегіально судом у складі трьох суддів, хоча б один з яких має стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, крім випадків, коли жодний такий суддя у цьому суді не може брати участь у розгляді справи з передбачених законом підстав.

Відповідно до ч. 12 ст. 31 КПК кримінальне провадження у Вищому антикорупційному суді під час досудового розслідування здійснюється слідчим суддею одноособово, а в разі оскарження його ухвал в апеляційному порядку – колегіально судом у складі не менше трьох суддів.

У разі якщо в суді першої або апеляційної інстанції, який згідно з правилами підсудності має здійснювати кримінальне провадження (крім Вищого антикорупційного суду), неможливо утворити склад суду, передбачений ст. 31, кримінальне провадження здійснює найбільш територіально наближений суд, в якому можливо утворити такий склад суду.

Кримінальне провадження щодо розгляду стосовно неповнолітньої особи обвинувального акта, клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності, застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їх продовження, зміну чи припинення, а також кримінальне провадження в апеляційному чи касаційному порядку щодо перегляду прийнятих із зазначених питань судових рішень здійснюються суддею, уповноваженим згідно з ЗУ "Про судоустрій і статус суддів" на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх.

У разі якщо таке кримінальне провадження має здійснюватися судом колегіально, головуючим під час судового розгляду може бути лише суддя, уповноважений згідно з ЗУ "Про судоустрій і статус суддів" на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх.

Проблеми визначення складу суду у країнах світу. Суд реалізує свої повноваження у різному складі суддів, у тому числі і за участі народного елемента. У сучасному світі можна виділити наступні підходи до визначення складу суду: одноособовий склад; суд присяжних; шефенський суд (суд народних засідателів); суд за участі непрофесіонала-спеціаліста; розширені колегії із особливим порядком прийняття рішень (у т.ч. суд асизів).

5. Перспективи впровадження мирової юстиції в Україні. При вивченні цього питання доцільно звернутись до: Дробот В.О. *Мирова юстиція в кримінальному провадженні Федеративної Республіки Німеччини* // *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 303-306. Дробот В.О. *Модель мирової юстиції в Сполучених Штатах Америки* // *Держава і право. Сер. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 61. С. 294-300; Цибуляк-Кускевич А.С. *Мирова юстиція: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.10. Харків, 2016. 275 с.*

Як зазначає А.С. Цибуляк-Кускевич, кардинальні зміни, що відбуваються сьогодні в Україні у зв'язку з обранням європейського вектору розвитку, нестабільна суспільно-політична ситуація, кризове соціально-економічне становище, постійне збільшення кількості звернень наших громадян до ЄСРП зумовлюють об'єктивну необхідність удосконалення судівництва в напрямі забезпечення доступності правосуддя шляхом оптимізації існуючої судової системи, з метою наближення її до населення і забезпечення реальної можливості безперешкодного звернення до суду та ефективного захисту порушених прав. І хоча загалом побудова судової системи України відповідає міжнародним стандартам щодо забезпечення кожного права на звернення до суду, для реалізації решти вимог, зокрема про доступність правосуддя (з усіма його елементами), національне законодавство потребує подальшого доопрацювання й удосконалення. Досягнення вказаної мети можливе, зокрема, шляхом запровадження інституту мирової юстиції, який зародився в XIV ст. в Англії, за судовою реформою 1864 р. був введений на території Російської імперії (та її українських губерній) і на сьогодні функціонує в Бельгії, Великій Британії, Греції, Італії, Іспанії, Російській Федерації, США, Швейцарії, Люксембурзі, Ізраїлі, Туреччині, Австралії, Канаді та інших країнах, у яких його призначенням, як правило, є реалізація принципу доступності правосуддя шляхом скорочення строків та спрощення процедури розгляду малозначних чи нескладних справ (див.: Цибуляк-Кускевич А.С. *Мирова юстиція: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.10. Харків, 2016. 275 с.*).

Визначаючи правову природу мирової юстиції, А.С. Цибуляк-Кускевич доходить висновку, що *миртова юстиція* – це інститут судової влади, який покликаний забезпечити доступність правосуддя та зниження рівня конфліктності на місцях шляхом здійснення правосуддя в малозначних і нескладних справах мировими судами із застосуванням особливої

процесуальної форми та з орієнтацією на мирне вирішення (Цибуляк). Він визначив сутність категорії «мирова юстиція» через розкриття таких складових її змісту, як: інституційність, що пояснює природу та призначення цього явища; матеріальність, що окреслює особливості справ (малозначні, нескладні); організаційність, яка вказує на наявність спеціальних органів (мирових судів) і посадових осіб (мирових суддів) для вирішення даних справ та їх місце у судовій системі; функціональність, що висвітлює процесуальний порядок розгляду справ (спрощені та примирні процедури) (*Там само*).

Ознаками мирового суду як державного інституту є: статус місцевого (локального) державного органу; статус нижчої (первинної) судової або адміністративно-судової інстанції; обмежена юрисдикція (малозначні справи); використання деяких спрощень в порядку здійснення державних функцій.

Студентам необхідно звернути увагу на те, що існують різні *моделі мирової юстиції*, як-от: державницька модель; громадська модель; модель засобу позасудового вирішення спорів.

Юрисдикція мирових судів у світі є неоднорідною: широка – справи про малозначні (як правило) злочини та цивільні справи з визначеною певним межами невеликою сумою позову; лише справи про поліцейські порушення та цивільні справи із визначеною певними межами невеликою сумою позову; тільки окремі цивільні справи.

У Концепції законопроекту «Про мирових суддів» 2007 року не пропонувалося передати до компетенції мирових суддів кримінальні справи. В Проекті Закону про мирових суддів територіальних громад це також не було передбачено.

У світі є приклади країн, де мирові судді розглядають справи про малозначні (як правило) злочини, видають ордери на арешт й обшук, здійснюють проведення дізнання тощо. Проте, з впровадження у майбутньому кримінальних проступків (які, можливо, включатимуть і адміністративні правопорушення, що у деяких країнах також відноситься до компетенції мирових суддів), питання щодо мирової юстиції в Україні актуалізується.

Як свідчить історія, судоустрій є продуктом розвитку суспільства на певному етапі свого становлення, з урахуванням особливостей національних традицій та законодавства. Світовий досвід надає переконливі докази існування вражаючого розмаїття судових органів й установ, самотніх та унікальних. Водночас історія не пробачає і заперечує продуктивність необдуманого копіювання судоустрою інших країн та виправдовує його запозичення лише в окремих елементах, з обов'язковим адаптуванням до реалій конкретної держави.

Проблему формування і розвитку судової системи в нашій країні, що гостро постає сьогодні, не можна вирішити у відриві від світової практики. У зв'язку з проголошенням Україною європейського курсу розвитку, зростають вимоги до якості й темпів судової реформи, що має включати в себе виконання рекомендацій Ради Європи стосовно спрощення доступу до судочинства, зменшення навантаження на суддів та максимального наближення судів до

різних прошарків населення У цьому контексті важливе теоретичне і практичне значення для пошуку способів вирішення цих завдань має порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду організації та діяльності мирової юстиції, історія виникнення та функціонування якої має свої характерні риси та відмінні особливості в кожній країні. Водночас таке дослідження може бути корисним як для відродження цього інституту у правовій системі України, так і удосконалення чинного вітчизняного законодавства та практики його застосування.

6. Диференціація судових проваджень. При вивченні цього питання студентам слід звернути увагу на те, що у різні історичні періоди проблема уніфікації й диференціації кримінально-процесуальної форми в цілому та щодо судового провадження знаходила діаметрально протилежне вирішення як на рівні законодавства, так і в науці кримінального процесу, а на сьогодні – диференціація кримінально-процесуальної форми набула ознак стійкої об'єктивної тенденції новітнього розвитку кримінального процесуального законодавства України. Для більш глибокого вивчення цього питання необхідно звернутись до: *Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві: монографія. Х.: ТОВ «Оберіг», 2016. 304 с.*

Диференціація кримінально-процесуальної форми дозволяє забезпечити потрібну ефективність кримінального судочинства за умови допустимої процесуальної економії та належної охорони прав і законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінально-процесуальній діяльності.

Диференціація судових проваджень може бути здійснена у межах загальної диференціації кримінально-процесуальних форм: загальні судові провадження; спрощені провадження (судовий розгляд обвинувального акту у спрощеному порядку (щодо проступків); кримінальне провадження на підставі угод); судові провадження із більш складними процесуальними формами (провадження у суді присяжних; судові провадження щодо злочинів неповнолітніх; судові провадження щодо застосування примусових заходів виховного характеру; судові провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру; судові провадження щодо окремої категорії осіб; судові провадження у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю); судові провадження *in absentia*.

Можна виділити елементи диференціації кримінального провадження при підтриманні обвинувачення потерпілим, скороченому судовому розгляді (суд має право, якщо проти цього не заперечують учасники судового провадження, визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорується; при цьому суд з'ясовує, чи правильно розуміють зазначені особи зміст цих обставин, чи немає сумнівів у добровільності їх позиції, а також роз'яснює їм, що у такому випадку вони будуть позбавлені права оскаржити ці обставини в апеляційному порядку), письмовому апеляційному провадженні (суд апеляційної інстанції має право ухвалити судові рішення за результатами письмового провадження, якщо всі учасники судового провадження заявили

клопотання про здійснення провадження за їх відсутності), письмовому касаційному провадженні (суд касаційної інстанції має право ухвалити судові рішення за результатами письмового провадження, якщо всі учасники судового провадження заявили клопотання про здійснення провадження за їх відсутності), відмові суду від дослідження доказів щодо обставин, що встановлені в судовому рішенні, яке переглядається за нововиявленими обставинами, якщо вони не оспорюються (суд має право не досліджувати докази щодо обставин, що встановлені в судовому рішенні, яке переглядається за нововиявленими обставинами, якщо вони не оспорюються).

Крім того, судові провадження є диференційованим у залежності від стадії кримінального провадження: підготовче судові провадження; судовий розгляд, перегляд судових рішень в апеляційному порядку; перегляд судових рішень в касаційному порядку; перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами; виконання судових рішень.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Визначте поняття та структуру судового провадження.
2. Дайте загальну характеристику провадження у суді першої інстанції.
3. Дайте загальну характеристику судово-контрольних проваджень.
4. Визначте систему міжнародних та європейських стандартів правосуддя.
5. Які існують загальні проблеми визначення складу суду у країнах світу?
6. Як можна визначити перспективи впровадження мирової юстиції в Україні?
7. Що розуміється під диференцією судових проваджень?

Тема 2. Підсудність. Підготовче судове провадження

Мета вивчення

Метою вивчення є систематизація знань щодо підсудності та підготовчого судового провадження.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації підсудності, її видів, передання кримінальних проваджень з одного суду до іншого;
- 2) продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації стадії підготовчого судового провадження;
- 3) виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо підсудності;
- 4) виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо стадії підготовчого судового провадження.

Рекомендована література

1. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України № 223-1430/0/4-12 від 03.10.2012 р.: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.
2. Бабаєва О.В. Підготовче провадження у системі стадій кримінального процесу України автореф. дис. ... к.ю.н. Х., 2019. 22 с.
3. Гловюк І.В., Пономаренко Д.Г. Питання предметної підсудності Вищого антикорупційного суду. URL: <https://barristers.org.ua/news/tezypartnera-aobarristers-advokata-denysa-ponomarenko-ta-naukovogo-radnyka-aobarristers-advokata-iryny-glovyuk-na-temu-pytannya-predmetnoyi-pidsudnostivyshhogo-antykoriupijnogo-sudu/>
4. Гловюк І.В., Пономаренко Д.В. Підсудність кримінальних проваджень Вищому антикорупційному суду: тенденції розвитку. Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу: матеріали VIII Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Івано-Франківськ, 06 грудня 2019 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. С. 14-18.
5. Дячук С. Стадія підготовчого провадження та її особливості // Слово нац. школи суддів України. 2013. № 4 (5). С. 131-138.
6. Єні О., Матієк Л. Досудова доповідь у судовому кримінальному провадженні // Наук. часопис Нац. акад. прокуратури України. 2017. № 2. С. 42-50.
7. Зражевська Н.О. Попередній розгляд справи суддею у кримінальному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. 2011.

8. Калужинський О.В. Оціночна діяльність судді у підготовчому провадженні автореф. дис. ... к.ю.н. 2015.
9. Каркач П.М. Прокурор у підготовчому судовому провадженні: навч. посібник. Харків: Право, 2015. 60 с.
10. Лукашкіна Т.В. Деякі зауваження до Закону України "Про пробацію" та внесених у зв'язку з ним доповнень до КПК України // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: мат. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю.П. Аленіна. Одеса, 2017. С. 81-88.
11. Луцик В.В. Повернення справи прокурору зі стадії попереднього судового розгляду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.09. 2009.
12. Шило О.Г. Проблемні питання нормативного регулювання складання досудової доповіді в кримінальному провадженні // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: мат. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю.П. Аленіна. Одеса, 2017. С. 27-29.
13. Шминдрук О.Ф. Підготовче провадження в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. 2016.
14. Яновська О.Г. Забезпечення дотримання розумних строків на стадії підготовчого провадження // Вісн. крим. судочинства. 2016. № 1. С. 64-69.

План

1. Поняття і види підсудності кримінального провадження. Порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого.
2. Процесуальний порядок підготовчого судового засідання. Суб'єкти, які беруть участь у підготовчому судовому засіданні.
3. Питання, які вирішуються у підготовчому судовому засіданні. Рішення стадії підготовчого провадження та підстави їх постановлення.
4. Розгляд клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності.
5. Підстави призначення судового розгляду. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду.

1. Поняття і види підсудності кримінального провадження.

Під **підсудністю** розуміють сукупність встановлених законом ознак кримінального провадження, яка визначає конкретний судовий орган, що здійснюватиме судове провадження.

Значення правил про підсудність полягає в тому, що вони в першу чергу мають бути гарантією права на справедливий суд, встановлений законом «право на свого суддю» (ЄКПЛ). Порушення правил про підсудність – це безумовна підстава для скасування судового рішення (ст. 412 КПК).

Розрізняють наступні *види підсудності* (суди загальної юрисдикції): *територіальну* (ч. 1 ст. 32 КПК); *персональну* (ч. 2 ст. 32 КПК); *інстанційну* (ст. 33 КПК); *за зв'язком проваджень* (ст.ст. 217, 334 КПК). Законом визначена *предметна підсудність Вищого антикорупційного суду* (ст. 33-1 КПК). Крім того, необхідно вести мову і про *підсудність слідчому судді*.

Територіальна підсудність (ст. 32 КПК) визначається місцем вчинення кримінального правопорушення. Кримінальне провадження здійснює суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено кримінальне правопорушення. У разі якщо було вчинено кілька кримінальних правопорушень, кримінальне провадження здійснює суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено більш тяжке правопорушення, а якщо вони були однаковими за тяжкістю, - суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено останнє за часом кримінальне правопорушення.

Якщо місце вчинення кримінального правопорушення встановити неможливо, кримінальне провадження здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування (ч. 1 ст. 32 КПК).

Необхідно звернути увагу, що все вище наведене не поширюється на кримінальні провадження, що віднесені до предметної підсудності Вищого антикорупційного суду. Кримінальні провадження щодо злочинів, що вчинені на території України і віднесені до предметної підсудності Вищого антикорупційного суду, здійснює Вищий антикорупційний суд.

Кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення не може здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді. Якщо згідно з ч. 1 ст. 32 КПК кримінальне провадження стосовно судді має здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, кримінальне провадження здійснює суд, найбільш територіально наближений до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, іншої адміністративно-територіальної одиниці (АРК, області, міста Києва чи Севастополя) (ч. 2 ст. 32 КПК).

Якщо кримінальне правопорушення, досудове розслідування якого проводилося територіальним управлінням Національного антикорупційного бюро України (крім злочинів, які КПК віднесені до підсудності Вищого антикорупційного суду), вчинено у межах територіальної юрисдикції місцевого суду за місцезнаходженням відповідного територіального управління Національного антикорупційного бюро України, то кримінальне провадження здійснює суд, найбільш територіально наближений до суду за місцезнаходженням відповідного територіального управління Національного антикорупційного бюро України, іншої адміністративно-територіальної одиниці (АРК, області, міста Києва чи Севастополя) (ч. 3 ст. 32 КПК).

Персональна (спеціальна) підсудність визначається суб'єктом кримінального правопорушення. За чинним КПК – це лише в разі вчинення кримінального правопорушення суддею (ч. 2 ст. 32 КПК). В разі обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення здійснює інший суд, а не той, де він обіймає чи обіймав посаду судді, який визначається згідно правил територіальної підсудності.

Інстанційна підсудність (ст. 33 КПК) визначається судовою інстанцією, в якій здійснюється судове провадження (див. структуру КПК – Розділ IV Судове

провадження у першій інстанції; Розділ V Судове провадження з перегляду судових рішень, який містить: Глава 31 Провадження в суді апеляційної інстанції, Глава 32 Провадження в суді касаційної інстанції, Глава 34 Провадження за нововиявленими та виключними обставинами.

Кримінальне провадження у першій інстанції здійснюють місцеві загальні суди, а також Вищий антикорупційний суд (ч. 1 ст. 33 КПК).

Кримінальне провадження в апеляційній інстанції здійснюють відповідні апеляційні суди, а також Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду (ч. 2 ст. 33 КПК).

Кримінальне провадження у касаційній інстанції здійснює Верховний Суд (ч. 3 ст. 33 КПК).

Кримінальне провадження за нововиявленими обставинами здійснюється судом, який ухвалив рішення, що переглядається (ч. 4 ст. 33 КПК).

Кримінальне провадження за виключними обставинами залежно від виключних підстав для перегляду (п.п. 1-3 ч. 3 ст. 459 КПК) (ч. 5 ст. 33 КПК): *судом, який ухвалив рішення, що переглядається* – підстав, визначених п.п., 1, 3 ч. 3 ст. 459 КПК ((п. 1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність, конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи; (п. 3) встановлення вини судді у вчиненні злочину або зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження, внаслідок якого було ухвалено судове рішення); *Великою Палатою Верховного Суду* (ч. 5 ст. 33 КПК) – з підстави, визначеної у п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК (п. 3) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом.

Підсудність за зв'язком проваджень (за зв'язком справ) визначається необхідністю об'єднання декількох проваджень.

Предметна підсудність Вищого антикорупційного суду визначена в ст. 33-1 КПК, де встановлено, що ВАС підсудні кримінальні провадження стосовно корупційних злочинів, передбачених в примітці ст. 45 КК, ст.ст. 206-2, 209, 211, 366-1 КК, якщо наявна хоча б одна з умов, передбачених п.п. 1-3 ч. 5 ст. 216 КПК. Інші суди не можуть розглядати кримінальні провадження щодо злочинів, які віднесені до підсудності Вищого антикорупційного суду (крім випадку, передбаченого абз. 7 ч. 1 ст. 34 КПК). На момент початку роботи цього суду вже виникали питання стосовно застосування ним окремих положень КПК України, зокрема, у частині предметної підсудності: 1) обмеження формулювання ст. 33-1 КПК України «якщо наявна хоча б одна з умов, передбачених пунктами 1-3 частини п'ятої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України» стосується злочинів, передбачених в примітці статті 45 Кримінального кодексу України (проте лише тих з перелічених, які підслідні НАБУ), та передбачених статтями 206- 2, 209, 211, 366-1 Кримінального кодексу України; 2) законодавцем обрано цікавий спосіб визначення підсудності Вищому антикорупційному суду через підслідність

НАБУ, що свідчить про те, що кримінальні провадження щодо злочинів, які є корупційними у розумінні ст. 45 КК України, проте, не є підслідними НАБУ, не будуть підсудними Вищому антикорупційному суду, а мають розглядатися, за інших рівних умов, за загальними правилами підсудності. Крім того, виникло питання стосовно ситуацій, коли провадження, підслідні НАБУ, розслідуються іншими органами досудового розслідування. І хоча у доктрині викладено різні думки, було обґрунтовано висновок: у разі, якщо наявні умови, передбачені ч. 1 ст. 33-1 КПК України, кримінальне провадження підсудне Вищому антикорупційному суду незалежно від того, який орган здійснював досудове розслідування (Гловюк І.В., Пономаренко Д.Г. *Питання предметної підсудності Вищого антикорупційного суду*. URL: <https://barristers.org.ua/news/tezypartnera-aobarristers-advokata-denysa-ponomarenko-ta-naukovogo-radnyka-aobarristers-advokata-iryny-glovyuk-na-temu-pytannya-predmetnoyi-pidsudnostivyshhogo-antykorupijnogo-sudu>). Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо початку роботи Вищого антикорупційного суду» від 18.09.2019 р. пункт 20-2 розділу XI "Перехідні положення" Кримінального процесуального кодексу України було викладено в такій редакції: "20-2. Підсудність Вищого антикорупційного суду, передбачена цим Кодексом як суду першої інстанції, суду апеляційної інстанції та слідчих суддів, поширюється на кримінальні провадження, відомості за якими про кримінальне правопорушення внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань: 1) з дня набрання чинності Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо початку роботи Вищого антикорупційного суду"; 2) до дня набрання чинності Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо початку роботи Вищого антикорупційного суду", якщо досудове розслідування здійснюється або здійснювалося Національним антикорупційним бюро України та закінчено прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури». Норма п. 2 покликана виключити ситуації, коли внаслідок того, що провадження, підслідні НАБУ, розслідувалися іншими органами досудового розслідування, у суді є ризик визнання усіх зібраних доказів у досудовому розслідуванні недопустимими через неналежного суб'єкта їх збирання (Гловюк І.В., Пономаренко Д.В. *Підсудність кримінальних проваджень Вищому антикорупційному суду: тенденції розвитку Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу: матеріали VIII Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Івано-Франківськ, 06 грудня 2019 року)*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. С. 15-16).

Слідчі судді Вищого антикорупційного суду здійснюють судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності ВАС.

Порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого. Відповідно до ст. 34 КПК кримінальне провадження передається на розгляд іншого суду, якщо: 1) до початку судового розгляду виявилось, що

кримінальне провадження надійшло до суду з порушенням правил підсудності; 2) після задоволення відводів (самовідводів) чи в інших випадках неможливо утворити склад суду для судового розгляду; 3) обвинувачений чи потерпілий працює або працював у суді, до підсудності якого належить здійснення кримінального провадження; 4) ліквідовано суд або з визначених законом підстав припинено роботу суду, який здійснював судові провадження.

До початку судового розгляду у виняткових випадках кримінальне провадження (крім кримінальних проваджень, що надійшли на розгляд ВАС) з метою забезпечення оперативності та ефективності кримінального провадження може бути передано на розгляд іншого суду за місцем проживання обвинуваченого, більшості потерпілих або свідків, а також у разі неможливості здійснювати відповідним судом правосуддя (зокрема, надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру, епідемії, епізоотії, режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції).

У разі якщо обвинувачений чи потерпілий є або був суддею чи працівником апарату ВАС і кримінальне провадження належить до підсудності цього суду, таке кримінальне провадження у першій інстанції здійснює апеляційний суд, юрисдикція якого поширюється на місто Київ, і в такому разі ухвалені судові рішення оскаржуються в апеляційному порядку до апеляційного суду, який визначається колегією суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду.

Питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції вирішується колегією суддів відповідного суду апеляційної інстанції за поданням місцевого суду або за клопотанням сторін чи потерпілого не пізніше п'яти днів з дня внесення такого подання чи клопотання, про що постановляється вмотивована ухвала.

Питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого вирішується колегією суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду за поданням суду апеляційної інстанції або за клопотанням сторін чи потерпілого не пізніше п'яти днів з дня внесення такого подання чи клопотання, про що постановляється вмотивована ухвала.

Питання про направлення кримінального провадження з ВАС до іншого суду вирішується колегією у складі п'яти суддів Апеляційної палати ВАС за поданням складу суду, визначеного для розгляду кримінального провадження, або за клопотанням сторін не пізніше п'яти днів з дня внесення такого подання чи клопотання, про що постановляється вмотивована ухвала.

Про час та місце розгляду подання чи клопотання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого повідомляються учасники судового провадження, проте їх неприбуття не перешкоджає розгляду питання.

Спори про підсудність між судами не допускаються. Суд, якому направлено кримінальне провадження з іншого суду, розпочинає судове провадження зі стадії підготовчого судового засідання незалежно від стадії, на якій в іншому суді виникли обставини, передбачені частиною ч. 1 ст. 34 КПК

2. Процесуальний порядок підготовчого судового засідання. Суб'єкти, які беруть участь у підготовчому судовому засіданні. При вивченні цього питання обов'язковим є ознайомлення з: *Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України № 223-1430/0/4-12 від 03.10.2012 р.: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.*

Головуючий отримує обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, про що робиться запис у контрольному журналі судових справ та інших матеріалів, переданих для розгляду судді. Суд не пізніше п'яти днів з дня надходження постановляє ухвалу про призначення підготовчого судового засідання, в якій визначає дату, час та місце його проведення. Одночасно з прийняттям цього рішення суд, що здійснюватиме судове провадження, у разі необхідності вправі згідно з ч. 1 ст. 320 КПК прийняти рішення (постановити ухвалу) про призначення запасного судді, про що робиться відмітка у журналі судового засідання.

У підготовче судове засідання викликаються учасники судового провадження. Підготовче судове засідання відбувається згідно з правилами, передбаченими КПК для судового розгляду.

Підготовче судове провадження не може бути розпочато раніше ніж через п'ять днів із дня вручення (отримання) обвинуваченому копії обвинувального акта. У випадку надходження від обвинуваченого, який тримається під вартою, клопотання про бажання взяти участь у підготовчому судовому засіданні суд вживає заходів для доставки обвинуваченого в судове засідання. Якщо ж обвинувачений, який тримається під вартою, заявив клопотання про його участь у підготовчому судовому засіданні дистанційно, суд, розглянувши таке клопотання, постановляє ухвалу про задоволення клопотання, копія якої направляється в установу попереднього ув'язнення для належної підготовки проведення дистанційного судового провадження. Клопотання про здійснення судового провадження у такому режимі можуть надійти й від інших учасників судового провадження, приймати рішення щодо яких суд повинен в порядку, передбаченому ст. 336 КПК.

У призначений для підготовчого судового засідання час головуєчий відкриває підготовче судове засідання і оголошує про розгляд відповідного кримінального провадження.

Секретар доповідає суду, хто з учасників судового провадження, викликаних та повідомлених осіб прибув у засідання, встановлює їх особи, перевіряє повноваження захисників і представників, з'ясовує, чи вручено судові виклики та повідомлення тим, хто не прибув, і повідомляє причини їх неприбуття, якщо вони відомі.

Секретар повідомляє про здійснення повного фіксування розгляду справи, а також про умови такого фіксування. Проте у разі неприбуття учасників судового провадження, як це передбачено ч. 4 ст. 107 КПК, фіксування кримінального провадження за допомогою технічних засобів не здійснюється, що не позбавляє секретаря судового засідання обов'язку вести журнал судового засідання.

Після виконання зазначених вище дій головуючий оголошує склад суду, прізвище запасного судді, якщо він призначений, прізвища прокурора, потерпілого, цивільного позивача, обвинуваченого, захисника, цивільного відповідача, представників та законних представників, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання, роз'яснює учасникам судового провадження право відводу і з'ясовує, чи заявляють вони кому-небудь відвід.

Після цього судовий розпорядник роздає особам, які беруть участь у підготовчому судовому провадженні, пам'ятку про їхні права та обов'язки, передбачені КПК.

Після ознайомлення обвинуваченого та інших осіб, які беруть участь у підготовчому судовому засіданні, з пам'яткою головуючий з'ясовує, чи зрозумілі їм їх права та обов'язки і у разі необхідності роз'яснює їх.

Після виконання зазначених вище вимог головуючий з'ясовує в учасників судового провадження їх думку щодо можливості призначення судового розгляду. Першим думку щодо такої можливості та наявності/відсутності підстав для прийняття рішення, передбаченого ч. 3 ст. 314 КПК та ч. 2 ст. 315 КПК, висловлює прокурор, а потім – захисник та інші учасники судового провадження.

3. Питання, які вирішуються у підготовчому судовому засіданні. До питань, які вирішуються у підготовчому судовому засіданні, відносяться такі: 1) підсудність кримінального провадження суду; 2) наявність/відсутність підстав для закриття кримінального провадження; 3) наявність/відсутність підстав для повернення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору; 4) наявність/відсутність підстав для затвердження угоди; 5) наявність/відсутність підстав для призначення судового розгляду.

Рішення стадії підготовчого провадження та підстави їх постановлення. У підготовчому судовому засіданні суд має право прийняти такі рішення:

- 1) затвердити угоду (обвинувальним вироком);
- 2) відмовити в затвердженні угоди та повернути кримінальне провадження прокурору для продовження досудового розслідування в порядку, передбаченому ст.ст. 468-475 КПК;
- 3) закрити провадження у випадку встановлення підстав, передбачених п.п. 4-8, 10 ч. 1 або ч. 2 ст. 284 КПК;
- 4) повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам цього КПК;

5) направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до відповідного суду для визначення підсудності у випадку встановлення непідсудності кримінального провадження;

6) призначити судовий розгляд на підставі обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;

7) зупинити підготовче провадження;

8) скласти досудову доповідь.

Ухвала про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру може бути оскаржена в апеляційному порядку протягом семи днів з дня її оголошення.

Підстави затвердження угод або відмови у затвердженні угод. Суд має право затвердити угоду про визнання винуватості чи про примирення або відмовити у затвердженні угоди в разі встановлення підстав, передбачених ч. 7 ст. 474 КПК, та повернути кримінальне провадження прокурору (якщо угоду досягнуто під час досудового розслідування) для його продовження, або призначити судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку, якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження, а також у випадку подання прокурором відповідного клопотання, пов'язаного з відсутністю необхідності продовження досудового розслідування внаслідок його фактичного закінчення. При цьому, зокрема в останньому випадку, слід неухильно дотримуватися вимог закону щодо відкриття сторонами кримінального провадження одне одній додаткових матеріалів, отриманих до або під час судового розгляду.

Перед затвердженням угоди про визнання винуватості чи про примирення суд згідно з вимогами ч.ч. 4–6 ст. 474 КПК зобов'язаний з'ясувати, чи розуміє обвинувачений права, надані йому законом, наслідки укладення та затвердження угод, характер кожного обвинувачення, вид покарання й інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом, а також зобов'язаний переконатися, що укладення угоди є добровільним. У разі необхідності (якщо суд має сумніви щодо відповідності угоди вимогам закону) затвердження угоди може бути перенесено на іншу дату. Якщо ж суд переконається, що угода може бути затверджена, він відповідно до ст. 475 КПК ухвалює вирок, яким затверджує угоду, і призначає узгоджену сторонами міру покарання.

Підстави закриття провадження у підготовчому судовому засіданні. Суд може винести ухвалу про закриття провадження у випадку встановлення таких підстав (п.п. 4-8, 10 ч. 1 та ч. 2 ст. 284 КПК):

- набрання чинності законом, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою;

- смерть обвинуваченого (за винятком випадків, коли провадження є необхідним для реабілітації померлого);

- існування вироку за тим же обвинуваченням, який набрав законної сили, або постановлення ухвали суду про закриття кримінального провадження за тим же обвинуваченням;

- відмова потерпілого чи його представника від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення;

- стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу;

- звільнення особи від кримінальної відповідальності;

- відмова прокурора від підтримання обвинувачення та відмова потерпілого чи його представника або законного представника підтримувати обвинувачення самостійно (хоча це суперечить ч. 1 ст. 340 КПК – якщо в результаті судового розгляду прокурор дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він повинен відмовитися від підтримання державного обвинувачення);

- досягнуто податковий компроміс у справах про кримінальні правопорушення, передбачені ст. 212 КК України, відповідно до підрозділу 9-2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України;

- після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 КПК, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

Слідчий, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений ст. 219 КПК, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.

Наявність інших підстав (відсутність події або складу кримінального правопорушення тощо) має бути доведена під час судового розгляду, за результатами якого може бути постановлено виправдувальний вирок.

Підстави повернення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору. Суд вправі повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам ст.ст. 291, 292 КПК, зокрема: якщо ці документи містять положення, що суперечать одне одному; у документах наведено недопустиму натуралізацію опису злочину; вони не підписані слідчим (крім випадків, коли прокурор склав їх самостійно) чи не затверджені прокурором; до них не долучено передбачені законом додатки (а саме реєстр матеріалів досудового розслідування; цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування; розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування (крім випадку спеціального досудового розслідування); розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного; довідка про юридичну

особу, щодо якої здійснюється провадження, у якій зазначаються: найменування юридичної особи, її юридична адреса, розрахунковий рахунок, ідентифікаційний код, дата і місце державної реєстрації).

Своєю ухвалою суд зобов'язує прокурора усунути виявлені недоліки протягом визначеного ним розумного строку, який має бути достатнім для виправлення допущених недоліків. Ухвала негайно направляється прокурору для усунення зазначених у ній недоліків обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або для долучення необхідних додатків тощо.

Проведення будь-яких слідчих або інших процесуальних дій, окрім тих, що зазначені в ухвалі про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, в кримінальному провадженні не допускається. Докази, отримані при проведенні процесуальних дій, не визначених в ухвалі про повернення зазначених матеріалів кримінального провадження, згідно з ч. 8 ст. 223 КПК є недопустимими.

Підстави направлення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру для визначення підсудності. Визначенням підсудності є процесуальна діяльність прокурора, а також суду щодо встановлення юридичних ознак кримінального провадження і суду, компетентного розглядати дану справу по суті. Правильність визначення підсудності перевіряється місцевим судом під час підготовчого судового засідання. Під час підготовчого судового засідання суд повинен встановити підсудність кримінального провадження. Встановлення судом до початку судового розгляду непідсудності кримінального провадження перешкоджає його подальшому провадженню у даному суді і покладає на суд обов'язок прийняти рішення про направлення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до відповідного вищестоящего суду для визначення підсудності (ч. 3 ст. 314).

Передача кримінального провадження з одного суду до іншого за п. 1 ч. 1 ст. 34 (до початку судового розгляду виявилось, що кримінальне провадження надійшло до суду з порушенням правил територіальної підсудності) можлива лише до початку судового розгляду. Судовий розгляд вважається розпочатим з моменту відкриття головуючим судового засідання та оголошення про розгляд відповідного кримінального провадження (ч. 1 ст. 342 КПК). Законом не передбачена можливість передачі кримінального провадження до іншого суду із цієї підстави, якщо непідсудність провадження даному суду встановлена вже в ході судового розгляду. Питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого ініціюється за поданням місцевого суду (в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції), за поданням суду апеляційної інстанції (в межах юрисдикції різних апеляційних судів) або за клопотанням сторін чи потерпілого.

У разі призначення судового засідання для розгляду питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого суд

повідомляє про це учасників судового провадження. Проте їх неприбуття, якщо вони були належним чином повідомлені, не перешкоджає розгляду питання. Питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого повинно бути вирішене не пізніше п'яти днів з дня внесення відповідного подання чи клопотання, про що постановляється вмотивована ухвала. Суд, який прийняв рішення про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого, надсилає матеріали провадження разом з ухвалою про їх передачу до визначеного в ухвалі суду.

Суд, від якого чи до якого передане кримінальне провадження, не має права оцінювати законність та обґрунтованість ухвали про передачу провадження і повертати його назад, оскільки спори про підсудність між судами не допускаються (ч. 5 ст. 34 КПК). При цьому судове провадження в суді, якому направлено кримінальне провадження з іншого суду, розпочинається зі стадії підготовчого судового засідання незалежно від стадії, на якій в іншому суді виникли обставини для такого направлення.

Розгляд клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності. Розглядаючи клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, суду слід перевірити: законність клопотання (відповідність підстав та умов звільнення вимогам КК), обґрунтованість клопотання (доведеність вказаної у клопотанні підстави), дотримання вимог ч. 3 ст. 285 КПК (підозрюваному, який може бути звільнений від кримінальної відповідальності, повинно бути роз'яснено суть підозри, підставу звільнення від кримінальної відповідальності і право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави. У разі якщо підозрюваний, щодо якого передбачене звільнення від кримінальної відповідальності, заперечує проти цього, досудове розслідування проводяться в повному обсязі в загальному порядку). Проте КПК не передбачає, якими саме засобами суд вправі перевіряти обґрунтованість клопотання.

У разі встановлення судом необґрунтованості клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності або ж коли обвинувачений заперечує проти цього, суд своєю ухвалою відмовляє у задоволенні клопотання прокурора та повертає його останньому для продовження розслідування, якщо підстави для такого звільнення було встановлено на стадії досудового розслідування, або призначає судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку, якщо таке клопотання надійшло після направлення обвинувального акта до суду.

Особливої уваги студентів потребує розгляд питання щодо **рішення про доручення представнику персоналу органу пробації скласти досудову доповідь**, для вивчення якого необхідно звернутись до: *Шило О.Г. Проблемні питання нормативного регулювання складання досудової доповіді в кримінальному провадженні // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: мат. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю.П. Аленіна. Одеса, 2017. С. 27-29; Лукашкіна Т.В. Деякі зауваження до Закону України "Про пробацію" та внесених у зв'язку з ним доповнень до КПК*

України // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: мат. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю.П. Аленіна. Одеса, 2017. С. 81-88; Бабаєва О.В. Підготовче провадження у системі стадій кримінального процесу України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Х., 2019.

Підстави призначення судового розгляду. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду. У разі якщо під час підготовчого судового засідання не буде встановлено підстав для прийняття рішень, передбачених п.п. 1-4 ч. 4 ст. 314 КПК, суд переходить до вирішення питань, пов'язаних із підготовкою до судового розгляду (ухвала про проведення підготовки до судового розгляду), зокрема: 1) визначає дату та місце проведення судового розгляду, враховуючи складність кримінального провадження, обсяг необхідних підготовчих дій для його проведення, можливості вирішення клопотань, заявлених учасникам судового провадження, тощо; 2) визначає порядок розгляду кримінального провадження, зокрема з'ясовує, чи є підстави для здійснення судового розгляду кримінального провадження в закритому судовому засіданні та чи приймав слідчий суддя рішення (постановляв ухвалу) під час досудового розслідування про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні; 3) з'ясовує питання про склад осіб, які братимуть участь у судовому розгляді; 4) розглядає клопотання учасників судового провадження про: здійснення судового виклику певних осіб до суду для допиту, зокрема свідків обвинувачення та захисту; витребування певних речей чи документів; 5) вчиняє інші дії, необхідні для підготовки до судового розгляду (забезпечення участі захисника для здійснення захисту за призначенням у випадках та у порядку, передбаченому ст. 49 КПК; визнання особи законним представником обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача або представником потерпілого, цивільного позивача і відповідача, якщо рішення про це не було прийнято під час досудового розслідування; визнання потерпілого цивільним позивачем, якщо позов останнім не був заявлений під час досудового розслідування; питання про накладення арешту на майно, якщо таких заходів не було вжито раніше; у разі подання клопотання обвинуваченим у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі, про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних, суд постановляє ухвалу про призначення судового розгляду судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних; за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати запобіжний захід, обраний обвинуваченому. Після виконання усіх необхідних дій за результатами проведення підготовки до судового розгляду кримінального провадження (кримінальної справи), визначених в ухвалі про проведення підготовки до судового розгляду, суд постановляє ухвалу про призначення судового розгляду.

Судовий розгляд призначається в термін, що не перевищує десяти днів з дня постановлення ухвали про його призначення.

***Контрольні запитання
для перевірки досягнення результатів навчання***

1. В чому полягає значення правил про підсудність кримінального провадження?
2. Які існують види підсудності кримінального провадження?
3. Які підстави направлення кримінального провадження з одного суду до іншого?
4. Який процесуальний порядок підготовчого судового засідання?
5. Які суб'єкти беруть участь у підготовчому судовому засіданні?
6. Які питання вирішуються у підготовчому судовому засіданні?
7. Які підсумкові рішення стадії підготовчого провадження?

Тема 3. Судовий розгляд. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції

Мета вивчення

Метою вивчення є систематизація знань щодо стадії судового розгляду та особливих порядків провадження в суді першої інстанції.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації стадії судового розгляду в частині загальних умов, учасників, застосування заходів забезпечення кримінального провадження;
- 2) виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо стадії судового розгляду в частині загальних умов, учасників, застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Рекомендована література

1. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 05.10.2012 р.
2. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 04.04.2013 р.
3. Аленін Ю.П. Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України: навч.-метод. посібник / Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар, Гловюк ; НУ "ОЮА". Одеса : Фенікс, 2012. 138 с.
4. Бабуніч В.М. Теорія і практика перехресного допиту в суді: процесуальні і криміналістичні аспекти: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2015. 20 с.
5. Басай Н. М. Визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України: підстави, процесуальний порядок і правові наслідки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2012. 20 с.
6. Бісюк О.С. Окрема думка судді в кримінальному судочинстві України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 2012. 20 с.
7. Бояров В.І. Скорочена процедура судового слідства та угода про визнання вини: проблемні питання нового Кримінального процесуального кодексу України // Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2012. № 4(7). С. 150-154.
8. Гирович В.В. Процесуальні наслідки недотримання засади безпосередності та деякі особливості її дії // Право і суспільство. 2016. №2. Ч. 3. С. 178-183.

9. Гловюк І. Кримінальне провадження за відсутності підозрюваного або обвинуваченого (in absentia) у системі кримінального провадження України // Право України. 2015. № 7. С. 16-25
10. Гловюк І.В. Деякі проблеми тлумачення категорії "обвинувачення" (нормативний аспект) // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 9-14.
11. Гловюк І.В. Класифікація повноважень прокурора в стадії судового розгляду // Інформаційне та науково-методологічне забезпечення досудового розслідування й судового провадження: матеріали круглого столу, 21 квітня 2016 р. / за ред. В. М. Огаренка та ін. Запоріжжя: КПУ, 2016. С. 38-42.
12. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
13. Гринюк В.О. Проблеми зміни обвинувачення прокурором під час судового розгляду // Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 2. С. 203-206. URL: http://pap.in.ua/2_2016/62.pdf
14. Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції в кримінальному провадженні України // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 888-913.
15. Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України // Правова держава. 2016. № 22. С.116- 121
16. Давиденко С.В. Особливості процесуального положення потерпілого в судовому розгляді за ч. 3 ст. 349 КПК України // Форум права. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_2_19.pdf
17. Дехтяр О.Г. Засада безпосередності дослідження показань, речей і документів та її реалізація у кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2014. 20 с.
18. Дьомін Ю.М. Окремі питання участі прокурора в суді за новим КПК України. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1238
19. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
20. Задоя К.П. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року та законодавством європейських держав. //Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1.
21. Земляной В. Дозоване правосуддя, або що заважає суду дотримуватися безперервності судового процесу у кримінальних провадженнях // Слово Національної школи суддів України. 2015. № 3 (12). С. 88-93.
22. Ігнатюк О.В. Судове провадження у першій інстанції в кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2015.

23. Канюка І.М. Реалізація принципу процесуальної економії у судовому провадженні // Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 1 (10). – С. 242-245.
24. Канюка, І.М. Принцип процесуальної економії в кримінальному судочинстві України: 12.00.09 : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 20 с.
25. Капліна О.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
26. Кисляк Н.С. Організаційні та правові аспекти проведення заходів із відбору кандидатів у присяжні у підготовчій частині судового розгляду // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 5. Том 4. С. 53-58.
27. Кисляк Н.С. Порядок заявлення та вирішення клопотань про поповнення матеріалів кримінального провадження новими доказами у підготовчій частині судового розгляду // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2015. Вип. 35. Ч. 1. Т. 3. С.106-110.
28. Коваленко Л. Аспекти діяльності прокурора при розгляді судом клопотань про застосування запобіжних заходів // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2016. № 2. С. 153-159.
29. Коваль О.М. Право особи на виправдання у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2014. 19 с.
30. Колодчин В.В. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2015. 20 с.
31. Колодчин В.В. Туманянц А.Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: Харків: ТОВ "Оберіг", 2016. 228 с.
32. Котубей І.І. Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2015.
33. Копіца О. Проблемні питання застосування запобіжних заходів під час судового провадження // Слово Національної школи суддів України. 2015. № 3 (12). С. 112-118.
34. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.
35. Костюченко О.Ю. Особливості проведення прямого та перехресного судового допиту свідків і потерпілих // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 66-73.
36. Крушинський С.А. Подання доказів у кримінальному судочинстві України: автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2015. 20 с.

37. Кучер О.В. Про деякі проблеми визначення порядку та обсягу дослідження доказів відповідно до вимог ст. 349 КПК України // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 3. С. 158-163.
38. Кучер О.В. Змагальність сторін у кримінальному процесі: проблемні аспекти здійснення захисту під час судового провадження // Вісник кримінального судочинства. 2016. № 2. С. 63-69.
39. Кучинська О., Черниченко І. Спеціальне досудове розслідування і судове провадження (in absentia) та відеоконференція: порівняльний аналіз // Право України. 2015. № 7. С. 43-50.
40. Литвин О.В. Кримінально-процесуальне доказування у стадії судового розгляду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2016.
41. Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016.
42. Панова А.В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016.
43. Степаненко А.С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2017. 234 с.
44. Шепітько І.І. Судовий розгляд в системі судового провадження у першій інстанції Харьков, 2018. 224 с.

План

1. Загальні умови судового розгляду: поняття та система.
2. Учасники судового провадження у судовому розгляді.
3. Межі судового розгляду.
4. Процедура судового розгляду.
5. Судові рішення.
6. Обрання, скасування або зміна заходів забезпечення кримінального провадження в суді. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в судовому розгляді.
7. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції.

Матеріали для вивчення

1. Загальні умови судового розгляду: поняття та система. Загальні положення (умови) судового розгляду – це сукупність встановлених КПК правил, які відображають характерні риси судового розгляду, спрямовані на виконання основних завдань та реалізацію принципів кримінального судочинства. До них відносяться: безпосередність, усність, безперервність судового розгляду; межі судового розгляду; незмінність складу суду при розгляді справи; головуєчий у судовому засіданні; учасники судового провадження; рівність прав сторін; розпорядок судового засідання; порядок винесення ухвал у судовому розгляді.

Безпосередність, усність, безперервність судового розгляду. Ст. 23 КПК передбачає, суд досліджує докази безпосередньо. Показання учасників кримінального провадження суд отримує усно. Не можуть бути визнані доказами відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду, крім випадків, передбачених КПК. Суд може прийняти як доказ показання осіб, які не дають їх безпосередньо в судовому засіданні, лише у випадках, передбачених КПК (ст. 225). Сторона обвинувачення зобов'язана забезпечити присутність під час судового розгляду свідків обвинувачення з метою реалізації права сторони захисту на допит перед незалежним та неупередженим судом.

При цьому КПК передбачає певні винятки із положення про безпосередність судового розгляду. Так, ст. 349 КПК дозволяє суду застосувати процедуру "скороченого судового слідства": суд має право, якщо проти цього не заперечують учасники судового провадження, визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспоруються. При цьому суд з'ясовує, чи правильно розуміють зазначені особи зміст цих обставин, чи немає сумнівів у добровільності їх позиції, а також роз'яснює їм, що у такому випадку вони будуть позбавлені права оскаржити ці обставини в апеляційному порядку. Крім того, провадження щодо проступків може бути здійснено без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження.

Усність означає, що всі учасники судового розгляду спілкуються між собою, з судом, зі свідками, експертами усно, допитувані в судовому засіданні свідки, потерпілі, обвинувачені дають показання усно, сторони заявляють та обговорюють клопотання, виступають в судових дебатах усно. Це не виключає надання сторонами певних письмових документів, письмових клопотань, запитань, які адресовано експертові. Всі такі документи оголошуються в судовому засіданні. Вимога усності дозволяє сторонам та присутнім у залі судового засідання особам стежити за усім, що відбувається в судовому розгляді, забезпечує належний виховний рівень судової діяльності, а також певний контроль з боку зацікавлених в справі осіб, інших присутніх в залі судового розгляду громадян за діяльністю суду.

Безперервність судового розгляду. Судовий розгляд відбувається безперервно, крім часу, призначеного для відпочинку.

Не вважаються порушеннями безперервності судового розгляду випадки відкладення судового засідання внаслідок: 1) неприбуття сторони або інших учасників кримінального провадження; 2) складення та погодження прокурором процесуальних документів щодо відмови від підтримання державного обвинувачення, зміни обвинувачення або висунення додаткового обвинувачення; 3) підготовки захисту обвинуваченого від зміненого чи додаткового обвинувачення; 4) підготовки потерпілого для підтримання обвинувачення в суді, якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення; 5) проведення дослідження речових доказів за місцем їх

знаходження, огляду на місці; 6) проведення експертизи; 7) надання доступу до речей чи документів або доручення проведення слідчих (розшукових) дій.

Незмінність складу суду при розгляді справи. Судовий розгляд у кримінальному провадженні повинен бути проведений в одному складі суддів. У разі якщо суддя позбавлений можливості брати участь у судовому засіданні, він має бути замінений іншим суддею. Після заміни судді судовий розгляд розпочинається спочатку (за загальним правилом). Однак із цього правила є ряд виключень, зокрема, при заміні судді запасним суддею. При цьому докази, що були досліджені під час судового розгляду до заміни судді, зберігають доказове значення та можуть бути використані для обґрунтування судових рішень.

Повноваження головуєчого в судовому засіданні. Права і обов'язки членів суду. Запасний суддя. Головуючий у судовому засіданні керує ходом судового засідання, забезпечує додержання послідовності та порядку вчинення процесуальних дій, здійснення учасниками кримінального провадження їхніх процесуальних прав і виконання ними обов'язків, спрямовує судовий розгляд на забезпечення з'ясування всіх обставин кримінального провадження, усуваючи з судового розгляду все, що не має значення для кримінального провадження. Головуючий у судовому засіданні вживає необхідних заходів для забезпечення в судовому засіданні належного порядку.

У кримінальному провадженні, для проведення якого потрібен значний час, повинен бути призначений запасний суддя, який перебуває в залі судового засідання протягом судового розгляду. Рішення про необхідність призначення запасного судді приймає суд, що здійснюватиме судові провадження, одночасно з призначенням підготовчого судового засідання. Про призначення запасного судді робиться відмітка в журналі судового засідання. Якщо під час судового засідання суддю замінює запасний суддя, судовий розгляд продовжується. Суд вмотивованою ухвалою може прийняти рішення про відсутність необхідності розпочинати судовий розгляд з початку та здійснювати повторно всі або частину процесуальних дій, які вже здійснювалися під час судового розгляду до заміни судді, якщо таке рішення не може негативно вплинути на судовий розгляд та за умови дотримання таких вимог: 1) сторони кримінального провадження, потерпілий не наполягають на новому проведенні процесуальних дій, які вже були здійснені судом до заміни судді; 2) суддя, що замінив суддю, який вибув, ознайомився з ходом судового провадження та матеріалами кримінального провадження, наявними в розпорядженні суду, згоден з прийнятими судом процесуальними рішеннями і вважає недоцільним нове проведення процесуальних дій, що вже були проведені до заміни судді; 3) у випадку участі у судовому розгляді запасного судді; у кримінальному провадженні, для проведення якого потрібен значний час, повинен бути призначений запасний суддя, який перебуває в залі судового засідання протягом судового розгляду. Рішення про необхідність призначення запасного судді приймає суд, що здійснюватиме судові провадження, одночасно з призначенням підготовчого судового засідання. Про призначення

запасного судді робиться відмітка в журналі судового засідання. Судовий розгляд у такому разі закінчує суд у новому складі.

2. Учасники судового провадження у судовому розгляді. *Сторона захисту у судовому розгляді.* До учасників з боку захисту в судовому розгляді відносяться: обвинувачений (підсудний), особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники. Обвинуваченим (підсудним) є особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду в порядку, передбаченому ст. 291 КПК. Обвинувачений має право: знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його обвинувачують; бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені КПК, а також отримати їх роз'яснення; на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату; не говорити нічого з приводу обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання; давати пояснення, показання з приводу обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати; у разі застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою - на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування; заявляти відводи; одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення; користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави; брати участь під час судового розгляду у допиті свідків обвинувачення або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику і допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення; збирати і подавати суду докази; висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо клопотань інших учасників судового провадження; виступати в судових дебатах; ознайомлюватися з журналом судового засідання та технічним записом судового процесу, які йому зобов'язані надати уповноважені працівники суду, і подавати щодо них свої зауваження; оскаржувати судові рішення та ініціювати їх перегляд, знати про подані на них апеляційні та касаційні скарги, заяви про їх перегляд, подавати на них заперечення; інші процесуальні права, передбачені КПК. Обвинувачений зобов'язаний: прибути за викликом до суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це суд; виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження; підкорятися законним вимогам та розпорядженням суду.

Якщо за судовим викликом у судове засідання не прибув обвинувачений, до якого не застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою, суд відповідно до ст. 323 КПК має відкласти судовий розгляд, призначити дату нового засідання і вжити заходів до забезпечення прибуття цієї особи до суду. Крім того, якщо обвинувачений, який був своєчасно повідомлений про судовий виклик (у суду є підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття, суд вправі згідно з ст. 139 КПК накласти на нього грошове стягнення. Згідно з ч. 2 ст. 140 КПК рішення про здійснення приводу суд приймає у формі ухвали.

Судовий розгляд у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених ст.ст. 109, 110, 110-2, 111, 112, 113, 114, 114-1, 115, 116, 118, ч.ч. 2-5 ст. 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 258, 258-1, 258-2, 258-3, 258-4, 258-5, 348, 364, 364-1, 365, 365-2, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 370, 379, 400, 436, 436-1, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, може здійснюватися за відсутності обвинуваченого (*in absentia*), крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності (спеціальне судове провадження), якщо він перебуває поза межами України.

Захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо обвинуваченим і не може бути доручена захиснику.

У випадку неприбуття в судове засідання захисника, участь якого відповідно до положень КПК чи за рішенням суду є обов'язковою, суд має відкласти судовий розгляд, визначивши дату, час та місце проведення наступного засідання. Якщо ж причина неприбуття цих осіб не є поважною, суд порушує питання про відповідальність захисника перед кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури. У разі неможливості подальшої участі захисника, головуючий пропонує обвинуваченому протягом трьох днів обрати собі іншого захисника та відкладає судовий розгляд на цей строк. Якщо судове засідання проводиться у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою, а захисник, обраний обвинуваченим, протягом трьох днів не може з'явитися у судове засідання, суд відкладає судовий розгляд на необхідний для прибуття захисника строк або одночасно з відкладенням судового розгляду залучає захисника для здійснення захисту за призначенням.

Сторона обвинувачення у судовому розгляді. До сторони обвинувачення у судовому розгляді відносяться: прокурор, а також потерпілий, його

представник та законний представник у випадках, установлених КПК. Такими випадками є випадки провадження у формі приватного обвинувачення (ст. 477 КПК), при відмові прокурора від підтримання державного обвинувачення та згоди потерпілого на підтримання обвинувачення, зміні прокурором обвинувачення у бік пом'якшення при реалізації потерпілим права підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі.

У випадку неприбуття в судові засідання прокурора, суд також має відкласти судовий розгляд, визначивши дату, час та місце проведення наступного засідання. Якщо ж причина неприбуття не є поважною, суд порушує питання про відповідальність прокурора перед прокурором вищого рівня. У разі неможливості подальшої участі прокурора в судовому провадженні внаслідок задоволення заяви про його відвід, тяжкої хвороби, звільнення з органу прокуратури або з іншої поважної причини – повноваження прокурора згідно з ч. 3 ст. 37 КПК покладаються керівником відповідного органу прокуратури на іншого прокурора.

Якщо в результаті судового розгляду прокурор дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він після виконання вимог ст. 341 КПК повинен відмовитися від підтримання державного обвинувачення і викласти мотиви відмови у своїй постанові, яка долучається до матеріалів кримінального провадження. У разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді головуючий роз'яснює потерпілому його право підтримувати обвинувачення в суді. Потерпілий, який погодився підтримувати обвинувачення в суді, користується всіма правами сторони обвинувачення під час судового розгляду. Таке кримінальне провадження за відповідним обвинуваченням набуває статусу приватного і здійснюється за процедурою приватного обвинувачення. Повторне неприбуття в судові засідання потерпілого, який був викликаний у встановленому порядку (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом у інший спосіб), без поважних причин або без повідомлення про причини неприбуття, прирівнюється до його відмови від обвинувачення і має наслідком закриття кримінального провадження за відповідним обвинуваченням.

Потерпілий і його представник в судовому засіданні, їх права і обов'язки, наслідки неявки до суду. Потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.

Під час судового провадження в будь-якій інстанції потерпілий має право: бути завчасно поінформованим про час і місце судового розгляду; брати участь у судовому провадженні; брати участь у безпосередній перевірці доказів; підтримувати обвинувачення в суді у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення; висловлювати свою думку під час вирішення питання про призначення покарання обвинуваченому, а також висловлювати свою думку при вирішенні питання про застосування

примусових заходів медичного або виховного характеру; знайомитися з судовими рішеннями, журналом судового засідання і технічним записом кримінального провадження в суді; оскаржувати судові рішення. На всіх стадіях кримінального провадження потерпілий має право примиритися з підозрюваним, обвинуваченим і укласти угоду про примирення.

У разі неприбуття до суду потерпілого, належним чином повідомленого про судовий розгляд (за наявності підтвердження отримання ним судового виклику), за відсутності поважних причин такої неявки та клопотання про відкладення судового розгляду у зв'язку з його неприбуттям, суд, заслухавши думку інших учасників судового провадження, відповідно до ч. 1 ст. 325 КПК вправі ухвалити рішення про проведення судового розгляду без потерпілого, за винятком випадків, передбачених КПК, зокрема, якщо кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення або у судовому провадженні розглядається угода про примирення потерпілого з підозрюваним, обвинуваченим чи ухвала про відмову у її затвердженні тощо. В інших випадках суд повинен прийняти рішення про відкладення судового розгляду та за відсутності поважних причин неприбуття такого потерпілого відповідно до ст. 139 КПК вправі накласти на потерпілого грошове стягнення, привід до потерпілого згідно з ч. 2 цієї статті не застосовується.

Участь в судовому засіданні цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників, їх права і обов'язки, наслідки неявки. Участь в судовому розгляді представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, його права і обов'язки, наслідки неявки. Цивільним позивачем у кримінальному провадженні є фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди, та яка в порядку, встановленому КПК, пред'явила цивільний позов. Цивільний позивач має права та обов'язки, передбачені КПК для потерпілого, в частині, що стосуються цивільного позову, а також має право підтримувати цивільний позов або відмовитися від нього до видалення суду в нарадчу кімнату для ухвалення судового рішення. Наслідком неприбуття цивільного позивача у судові засідання є залишення цивільного позову без розгляду, за винятком випадків, коли: а) від цивільного позивача надійшло клопотання про розгляд цивільного позову за його відсутності; б) обвинувачений, цивільний відповідач повністю визнав пред'явлений позов. У таких випадках цивільний позов може бути розглянуто за відсутності цивільного позивача.

Цивільним відповідачем у кримінальному провадженні може бути фізична або юридична особа, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану злочинними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому КПК. Цивільний відповідач має права та обов'язки, передбачені КПК підозрюваного, обвинуваченого, в частині, що стосуються цивільного позову, а також має

право визнавати позов повністю чи частково або заперечувати проти нього. Якщо у судове засідання за викликом не прибув цивільний відповідач або його представник, суд, заслухавши думки учасників судового провадження, залежно від того, чи можливо за відсутності зазначених осіб з'ясувати обставини, що стосуються цивільного позову, вирішує питання про проведення судового розгляду без них або приймає рішення про відкладення судового розгляду та вправі відповідно до ст. 139 КПК накласти на цивільного відповідача грошове стягнення у зв'язку з його неявкою до суду за судовим викликом, привід до цивільного позивача та відповідача не застосовується.

Представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, може бути: особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівник чи інша особа, уповноважена законом або установчими документами; працівник юридичної особи. Якщо в судове засідання не прибув за викликом представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, суд, заслухавши думку учасників судового провадження, залежно від того, чи можливо за його відсутності з'ясувати обставини, що стосуються застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, вирішує питання про проведення судового розгляду без нього або про відкладення судового розгляду. Суд має право накласти грошове стягнення на представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

3. Межі судового розгляду. Аналізуючи ст. 337 КПК, в якій зазначено, що судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта, можна зробити висновок, що межі судового розгляду визначені відносно осіб, щодо яких здійснюється провадження, і відносно обвинувачення, яке інкриміновано цим особам. Щодо осіб межі судового розгляду визначені таким чином: розгляд справи в суді здійснюється тільки стосовно особи, якій висунуте обвинувачення; при цьому це обвинувачення може бути висунене не тільки в досудовому розслідуванні шляхом затвердження обвинувального акту, а і у судовому розгляді.

Зміна обвинувачення в суді. Прокурор має право змінити обвинувачення як на менш тяжке, так і на більш тяжке. Підставою для зміни обвинувачення є докази, що були досліджені в судовому розгляді, і дозволили прокурору дійти переконання, що обвинувачення необхідно змінити. З метою зміни правової кваліфікації та/або обсягу обвинувачення прокурор має право змінити обвинувачення, якщо під час судового розгляду встановлені нові фактичні обставини кримінального правопорушення, у вчиненні якого обвинувачується особа. Прокурор після погодження складає обвинувальний акт, в якому формулює змінене обвинувачення та викладає обґрунтування прийнятого рішення. Копії обвинувального акта надаються обвинуваченому, його захиснику, потерпілому, його представнику та законним представникам, а також представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Обвинувальний акт долучається до матеріалів кримінального провадження.

Якщо в обвинувальному акті зі зміненим обвинуваченням ставиться питання про застосування закону України про кримінальну відповідальність, який передбачає відповідальність за менш тяжке кримінальне правопорушення, чи про зменшення обсягу обвинувачення, головуючий зобов'язаний роз'яснити потерпілому його право підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі.

Суд роз'яснює обвинуваченому, що він буде захищатися в судовому засіданні від нового обвинувачення, після чого відкладає розгляд не менше ніж на сім днів для надання обвинуваченому, його захиснику можливості підготуватися до захисту проти нового обвинувачення. За клопотанням сторони захисту цей строк може бути скорочений або продовжений. Після закінчення цього строку судовий розгляд продовжується.

Висунення додаткового обвинувачення. У разі отримання відомостей про можливе вчинення обвинуваченим іншого кримінального правопорушення, щодо якого обвинувачення не висувалось і яке тісно зв'язане з первісним та їх окремих розгляд неможливі, прокурор після погодження має право звернутися до суду з вмотивованим клопотанням про розгляд додаткового обвинувачення в одному провадженні з первісним обвинуваченням. У разі задоволення такого клопотання прокурора, суд зобов'язаний відкласти судовий розгляд на строк, необхідний для підготовки до захисту від додаткового обвинувачення та для повідомлення про підозру, закінчення досудового розслідування, але не більше ніж на чотирнадцять днів. Строк відкладення судового розгляду може бути продовжений судом за клопотанням сторони захисту у випадку, якщо обсяг або складність нового обвинувачення вимагають більше часу для підготовки до захисту. Після закінчення встановленого судом строку, судові провадження повинні бути розпочаті з підготовчого судового засідання. Нове дослідження доказів, які вже були досліджені судом до висунення додаткового обвинувачення, здійснюється тільки у разі визнання судом такої необхідності.

Початок провадження щодо юридичної особи під час судового розгляду. У разі встановлення наявності підстав для застосування кримінально-правових заходів до юридичної особи, прокурор після погодження має право звернутися до суду з вмотивованим клопотанням про початок провадження щодо юридичної особи.

У разі задоволення такого клопотання прокурора, суд зобов'язаний відкласти судовий розгляд на строк, необхідний для підготовки представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, до судового розгляду та виконання прокурором вимог, передбачених ст.ст. 276-278, 290-293 КПК, але не більше ніж на чотирнадцять днів. Строк відкладення судового розгляду може бути продовжений судом за клопотанням представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у випадку, якщо обсяг або складність провадження щодо юридичної особи вимагають більше часу для підготовки до захисту. Після закінчення встановленого судом строку, судові провадження повинні бути розпочаті з підготовчого судового засідання. Нове дослідження

доказів, які вже були досліджені судом до початку провадження щодо юридичної особи, здійснюється за клопотанням представника такої юридичної особи тільки у разі визнання судом такої необхідності.

Відмова від підтримання державного обвинувачення. Якщо в результаті судового розгляду прокурор дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він після виконання погодження повинен відмовитися від підтримання державного обвинувачення і викласти мотиви відмови у своїй постанові, яка долучається до матеріалів кримінального провадження. Копія постанови надається обвинуваченому, його захиснику, потерпілому, його представнику та законним представникам.

У разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді головуючий роз'яснює потерпілому його право підтримувати обвинувачення в суді. Якщо потерпілий висловив згоду на підтримання обвинувачення в суді, головуючий надає йому час, необхідний для підготовки до судового розгляду. Потерпілий, який погодився підтримувати обвинувачення в суді, користується всіма правами сторони обвинувачення під час судового розгляду.

4. Процедура судового розгляду. При вивченні цього питання доцільно звернутись до: *Шепітько І.І. Судовий розгляд в системі судового провадження у першій інстанції Харків, 2018. 224 с.*

Розгляд справи в суді першої інстанції відбувається у судовому засіданні, в якому можна виділити певні частини: 1) підготовча частина; 2) з'ясування обставин та перевірка їх доказами (судове слідство, поіменоване у КПК судовим розглядом); 3) судові дебати; 4) останнє слово обвинуваченого; 5) постановлення та проголошення вироку або ухвали.

Особливу увагу студентам необхідно приділити питанням щодо особливостей доказування в цій стадії кримінального процесу, звернувшись до: *Литвин О.В. Кримінально-процесуальне доказування у стадії судового розгляду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2016; Степаненко А.С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2017. 234 с.*

5. Судові рішення. При вивченні цього питання доцільно звернутись до: *Аленін Ю.П. Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України: навч.-метод. посібник / Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар, Гловюк ; НУ "ОЮА". Одеса: Фенікс, 2012. 138 с.; Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції в кримінальному провадженні України // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 888-913.*

Основними різновидами судових рішень є вирок, ухвала та постанова.

Судове рішення, у якому суд вирішує обвинувачення по суті, викладається у формі вироку.

Рішення щодо інших питань викладаються у формі ухвали або постанови. В ухвалі суду, зокрема, вирішуються такі питання як: направлення кримінального провадження за підсудністю; повернення обвинувального акту,

клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору; відкладення та зупинення провадження; застосування заходів забезпечення судового провадження; обсяг доказів, що будуть досліджуватися; закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами. Цей перелік не є вичерпним. КПК України не встановлює чіткий перелік судових рішень, які мають бути винесені у формі окремого процесуального документу у нарадчій кімнаті, за винятком: 1) ухвалення підсумкових рішень судом першої, апеляційної або касаційної інстанції (ч. 2 ст. 371 КПК, ч. 5 ст. 405 КПК); 2) вирішення заяви про відвід (ч. 3 ст. 81 КПК); 3) рішення про усунення присяжного від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження (ч. 2 ст. 390 КПК).

Рішення ВС, прийняте за результатом розгляду касаційної скарги по суті (ст.ст. 436, 441 КПК), а також щодо правильного застосування норми права (ст.ст. 434-1, 434-2, 441 КПК) оформлюються у формі постанови.

Закон визначає, що судові рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим (ч. 1 ст. 370 КПК). Законним є рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених КПК України. Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом. Вмотивованим є рішення, в якому наведені належні і достатні мотиви та підстави його ухвалення.

Поняття, значення, види вироків суду. Вирок суду – це рішення суду першої інстанції, постановлене в судовому засіданні з питання про винуватість чи невинуватість обвинуваченого та про призначення або не призначення йому покарання, тобто вирішення обвинувачення по суті. Вирок може вирішувати й інші питання, такі як про цивільний позов, речові докази тощо. Вирок постановлюється і проголошується судом від імені держави. Він складається і проголошується мовою, якою здійснюється кримінальне провадження – державною мовою (ст. 29 КПК).

Вирок суду може бути обвинувальний або виправдувальний (ст. 373 КПК).

Обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення. Підставою для обвинувального вироку суду є така сукупність достовірних доказів, що отримані з додержанням законодавства, розглянуті в судовому засіданні та є достатніми для безспірного висновку про те, що подія кримінального правопорушення мала місце, наявні ознаки складу кримінального правопорушення, вчинив це діяння обвинувачений і його вина у вчиненні цього кримінального правопорушення доведена судом.

Обвинувальні вирoki залежно від того, які ними вирішується питання про покарання, поділяються на три види: 1) із призначенням покарання; 2) із звільненням від відбування покарання; 3) із звільненням від покарання.

Виправдувальний вирок являє собою акт правосуддя, в якому суд робить висновок про невинуватість обвинуваченого. Виправдувальний вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що: 1) вчинено кримінальне правопорушення, в якому обвинувачується особа; 2) кримінальне правопорушення вчинене обвинуваченим; 3) в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення, а також з підстав, передбачених пп. 1, 2 ч. 1 ст. 284 КПК.

6. Обрання, скасування або зміна заходів забезпечення кримінального провадження в суді. Під час судового розгляду суд за клопотанням сторони обвинувачення або захисту має право своєю ухвалою змінити, скасувати або обрати запобіжний захід щодо обвинуваченого. Вирішення питання судом щодо запобіжного заходу відбувається в порядку, передбаченому главою 18 КПК. Незалежно від наявності клопотань суд зобов'язаний розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи з дня застосування судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. За наслідками розгляду питання суд своєю вмотивованою ухвалою скасовує, змінює запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або продовжує його дію на строк, що не може перевищувати двох місяців. До спливу продовженого строку суд зобов'язаний повторно розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою, якщо судові провадження не було завершено до його спливу. Під час здійснення судового провадження судом присяжних це питання вирішує головуючий. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються під час судового провадження згідно з положеннями розділу II КПК з урахуванням ряду особливостей. Під час розгляду клопотання про надання тимчасового доступу до речей і документів суд також враховує причини, через які доступ не був здійснений під час досудового розслідування. Якщо судом під час судового провадження прийнято рішення про надання доступу до речей і документів, суд відкладає судовий розгляд на строк, достатній для здійснення такого заходу забезпечення кримінального провадження та ознайомлення учасників судового провадження з його результатами. Особа, яка під час судового провадження отримала речі і документи внаслідок здійснення тимчасового доступу до них, зобов'язана надати до них доступ у порядку, передбаченому ст. 290 КПК.

7. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції. *Спрошене провадження щодо кримінальних проступків.* Суд за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором, має право розглянути обвинувальний акт щодо вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження, якщо обвинувачений, що був представлений захисником, беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий не заперечує проти такого розгляду.

До обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні повинні бути додані: письмова заява підозрюваного, складена в присутності захисника, щодо беззаперечного визнання своєї винуватості, згоди із встановленими досудовим розслідуванням обставинами, ознайомлення з обмеженням права апеляційного оскарження згідно з ч. 2 ст. 302 КПК та згоди з розглядом обвинувального акта у спрощеному провадженні; письмова заява потерпілого щодо згоди із встановленими досудовим розслідуванням обставинами, ознайомлення з обмеженням права апеляційного оскарження згідно з ч. 2 ст. 302 КПК та згоди з розглядом обвинувального акта у спрощеному провадженні; матеріали досудового розслідування, у тому числі документи, які засвідчують беззаперечне визнання підозрюваним своєї винуватості.

Суд у п'ятиденний строк з дня отримання обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні вивчає його та додані до нього матеріали і ухвалює вирок.

Суд має право призначити розгляд у судовому засіданні обвинувального акта, який надійшов з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні, та викликати для участі в ньому учасників кримінального провадження, якщо визнає це за необхідне.

Копія вироку за результатами розгляду обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні не пізніше дня, наступного за днем його ухвалення, надсилається учасникам судового провадження.

Оскарження обвинувального вироку, який ухвалений за результатами розгляду обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні, можливе в апеляційному порядку.

Провадження в суді присяжних як особливий порядок провадження в суді першої інстанції. Кримінальне провадження судом присяжних здійснюється відповідно до правил, що визначені в главах 27-29 КПК з урахуванням особливостей Глави 30 КПК. Кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, а за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних.

Усі питання, пов'язані з судовим розглядом, окрім питань щодо обрання, скасування або заміни запобіжного заходу в суді, судді й присяжні вирішують спільно. ВСУ у Постанові від 25 червня 2015 р., розглядаючи питання про з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції однієї і тієї самої норми права, передбаченої Кримінальним процесуальним кодексом України, що зумовило ухвалення різних за змістом судових рішень, указав, що правова природа інституту суду присяжних суттєво відрізняється від інших двох складів суду. Такий висновок підтверджується наступними чинниками: а) віднесенням провадження в суді присяжних до особливого порядку провадження в суді першої інстанції (параграф 2 глави 30 Розділу IV КПК); б)

спеціальним порядком формування суду присяжних; в) наділенням присяжних при відправленні правосуддя широким колом прав.

Прокурор, суд зобов'язані роз'яснити обвинуваченому у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі, можливість та особливості розгляду кримінального провадження стосовно нього судом присяжних. Письмове роз'яснення прокурора обвинуваченому про можливість, особливості і правові наслідки розгляду кримінального провадження судом присяжних додається до обвинувального акта і реєстру матеріалів досудового розслідування, які передаються до суду.

Обвинувачений у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі, під час підготовчого судового засідання має право заявити клопотання про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних.

Суд під час підготовчого судового засідання повинен роз'яснити обвинуваченому у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, можливість та особливості розгляду кримінального провадження стосовно нього судом присяжних. Право на суд присяжних обвинуваченого у вчиненні злочину, за яке передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, повинно міститись у переліку прав обвинуваченого, які закріплені у письмовій пам'ятці про права та обов'язки. Невиконання прокурором вимог ст. 384 КПК, в силу вимог п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК, є підставою для повернення обвинувального акта прокуророві. Невиконання судом під час підготовчого судового засідання вимог ст. 384 КПК є безумовною підставою для скасування судових рішень вищими судами.

Після призначення судового розгляду судом присяжних головуючий дає секретарю судового засідання розпорядження про виклик присяжних у кількості семи осіб, які визначаються автоматизованою системою документообігу суду з числа осіб, які внесені до списку присяжних. Письмовий виклик має бути вручений присяжному під розписку не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання. У виклику зазначаються день, час і місце проведення судового засідання, права та обов'язки присяжного, перелік вимог до присяжних, а також підстави для увільнення їх від виконання обов'язків, припис про явку, а також обов'язок присяжного (чи іншої особи, яка одержала виклик для передачі його присяжному) невідкладно повідомити суд про причини неможливості явки.

Присяжний має право: брати участь у дослідженні всіх відомостей та доказів у судовому засіданні; робити нотатки під час судового засідання; з дозволу головуючого ставити запитання обвинуваченому, потерпілому, свідкам, експертам, іншим особам, які допитуються; просити головуючого роз'яснити норми закону, що підлягають застосуванню під час вирішення питань, юридичні терміни і поняття, зміст оголошених у судовому засіданні документів, ознаки злочину, у вчиненні якого обвинувачується особа.

Присяжний зобов'язаний: правдиво відповісти на запитання головуючого і учасників судового провадження щодо можливих перешкод, передбачених

КПК або законом, для його участі в судовому розгляді, його стосунків з особами, які беруть участь у кримінальному провадженні, що підлягає розгляду, та поінформованості про його обставини, а також на вимогу головуючого подати необхідну інформацію про себе; додержуватися порядку в судовому засіданні і виконувати розпорядження головуючого; не відлучатися із залу судового засідання під час судового розгляду; не спілкуватися без дозволу головуючого з особами, що не входять до складу суду, стосовно суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього; не збирати відомості, що стосуються кримінального провадження, поза судовим засіданням; не розголошувати відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і стали відомі присяжному у зв'язку з виконанням його обов'язків.

Після відкриття судового засідання здійснюється відбір присяжних.

Після закінчення відбору основних і запасних присяжних вони займають місця, відведені їм головуючим. За пропозицією головуючого присяжні складають присягу такого змісту: “Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю виконувати свої обов'язки чесно і неупереджено, брати до уваги лише досліджені в суді докази, при вирішенні питань керуватися законом, своїм внутрішнім переконанням і совістю, як личить вільному громадянину і справедливій людині”. Текст присяги зачитує кожен присяжний, після чого підтверджує, що його права, обов'язки та компетенція йому зрозумілі.

Прокурору, обвинуваченому, потерпілому та іншим учасникам кримінального провадження протягом усього судового розгляду забороняється спілкуватися з присяжними інакше, ніж у порядку, передбаченому КПК.

Присяжний може бути усунутий від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження у таких випадках: 1) у разі невиконання присяжним обов'язків; 2) за наявності обґрунтованих підстав вважати, що присяжний у результаті незаконного впливу втратив неупередженість, необхідну для вирішення питань кримінального провадження відповідно до закону.

Присяжний може бути усунутий від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження за ініціативою головуючого рішенням більшості від складу суду присяжних, яке приймається в нарадчій кімнаті та оформлюється вмотивованою ухвалою.

У разі усунення присяжного до складу суду включається запасний присяжний, після чого судовий розгляд продовжується, або, у разі відсутності запасного присяжного, здійснюється відбір нового присяжного, після чого судові провадження розпочинається з початку. Народою суду присяжних керує головуючий, який послідовно ставить на обговорення питання, передбачені статтею 368 КПК, проводить відкрите голосування і веде підрахунок голосів. Усі питання вирішуються простою більшістю голосів. Головуючий голосує останнім. Ніхто зі складу суду присяжних не має права утримуватися від голосування, крім випадку, коли вирішується питання про міру покарання, а

суддя чи присяжний голосував за виправдання обвинуваченого. У цьому разі голос того, хто утримався, додається до голосів, поданих за рішення, яке є найсприятливішим для обвинуваченого. При виникненні розбіжностей про те, яке рішення для обвинуваченого є більш сприятливим, питання вирішується шляхом голосування. Кожен із складу суду присяжних має право викласти письмово окрему думку, яка не оголошується в судовому засіданні, а приєднується до матеріалів провадження і є відкритою для ознайомлення.

У випадку, коли серед більшості складу суду, яка ухвалила рішення, відсутні професійні судді, головуючий зобов'язаний надати допомогу присяжним у складенні судового рішення.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Визначте систему загальних умов судового розгляду. Надайте їх характеристику.
2. Які права і обов'язки обвинуваченого у судовому розгляді?
3. Які наслідки неявки учасників судового провадження до суду?
4. Як визначені у КПК межі судового розгляду?
5. Які підстави, порядок та наслідки зміни обвинувачення та висунення додаткового обвинувачення в суді?
6. Які підстави, порядок та наслідки відмови від підтримання державного обвинувачення?
7. Які підстави, порядок та наслідки початку провадження щодо юридичної особи?
8. Охарактеризуйте процедуру судового розгляду.
9. Визначте та охарактеризуйте підсумкові рішення судового розгляду.
10. Які правила обрання, скасування або зміни заходів забезпечення кримінального провадження в суді?

Тема 4. Апеляційне провадження

Мета вивчення

Метою вивчення є систематизація знань щодо апеляційного провадження у системі проваджень з перевірки судових рішень у кримінальному провадженні.

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації стадії перевірки судових рішень у апеляційному порядку;
- 2) виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо стадії перевірки судових рішень у апеляційному порядку.

Рекомендована література

1. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 21.11.2012 р.
2. Аленін Ю.П. Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України : навч.-метод. посібник / Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар, Гловюк ; НУ "ОЮА". Одеса : Фенікс, 2012. 138 с.
3. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика : монографія. Львів, 2016. 685 с.
4. Гусаров В.М. Особливості процесуального положення потерпілого при перегляді судових рішень в апеляційному порядку // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 1. Том 4. С. 93-97.
5. Кашка О.С. Повноваження суду апеляційної інстанції в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.
6. Кашка О.С. Повноваження суду апеляційної інстанції з перегляду судових рішень у кримінальному процесі України: монографія / О.С. Кашка: за ред. О.Ю. Костюченко. К.: Алерта, 2015. 630 с.
7. Котубей, І.І. Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 23 с.
8. Легких В.В. Процесуальні аспекти залучення експерта судом апеляційної інстанції у кримінальному судочинстві // Вісник Академії адвокатури України. 2015. Т. 12, № 3. С. 90-96.
9. Маринів В.І. Апеляційне оскарження судових рішень, прийнятих у заочному (спеціальному) кримінальному провадженні // Сучасне

кримінальне провадження України: доктрина, нормативна регламентація та практика функціонування: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 квітня 2015 р.) / відп. ред. Ю.П. Аленін. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія». 2015. С. 178-180.

10. Мірошников І.Ю. Неповнота судового розгляду як підстава до скасування або зміни судового рішення // Юрист України. 2015. № 3-4. С. 78-81.

План

1. Загальні положення апеляційного провадження та етапи апеляційного провадження.
2. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень.
3. Суб'єкти, строки та порядок апеляційного оскарження та апеляційного розгляду.
4. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції.
5. Судові рішення суду апеляційної інстанції.

Матеріали для вивчення

1. Загальні положення апеляційного провадження та етапи апеляційного провадження. Провадження в суді апеляційної інстанції (апеляційне провадження) характеризується наступними ознаками: здійснюється перевірка судових рішень, які не набрали законної сили; можуть бути перевірені законність, обґрунтованість та справедливість судових рішень; апеляційний суд може провести своє судове слідство; апеляційний суд може постановити свій вирок; межі дослідження суду апеляційної інстанції, як правило, визначаються межами апеляційної скарги; діє положення про недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого.

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку – це стадія кримінального провадження, у якій перевіряється законність, обґрунтованість та справедливість судових рішень, що не набрали законної сили.

До загальних умов апеляційного провадження можна віднести наступні: 1) свобода оскарження судового рішення, що не набрало законної сили; 2) законність, обґрунтованість та справедливість судового рішення як предмет апеляційної перевірки; 3) межі апеляційного перегляду (ст. 404 КПК указує, що суд апеляційної інстанції переглядає судові рішення суду першої інстанції в межах апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції вправі вийти за межі апеляційних вимог, якщо цим не погіршується становище обвинуваченого або особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Якщо розгляд апеляційної скарги дає

підстави для прийняття рішення на користь осіб, в інтересах яких апеляційні скарги не надійшли, суд апеляційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення. Суд апеляційної інстанції не має права розглядати обвинувачення, що не було висунуте в суді першої інстанції); 4) можливість безпосереднього дослідження доказів; 5) недопустимість "повороту до гіршого" (недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого, неповнолітнього, неосудного); 5) забезпечення прав осіб, які беруть участь при апеляційній перевірці; 6) широкі повноваження апеляційного суду.

2. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку:

1) вироки (з урахуванням обмежень, встановлених ст. 394 КПК);

2) ухвали про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру;

3) інші ухвали у випадках, передбачених КПК (наприклад, ухвала за наслідками розгляду клопотання (подання) про вирішення питання, пов'язаного із виконанням вироку – ч. 5 ст. 539; ухвала про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру – ч. 4 ст. 314; ухвала суду про внесення виправлень у судові рішення чи відмову у внесенні виправлень – ч. 3 ст. 379; про роз'яснення судового рішення або відмову у його роз'ясненні – ч. 4 ст. 380; про скасування вироку, яким була затверджена угода, або про відмову у скасуванні вироку – ч. 4 ст. 476) та ін.

Студентам необхідно звернути увагу, що положення ч. 2 ст. 392 щодо унеможливлення окремого апеляційного оскарження ухвали суду про продовження строку тримання під вартою, постановленої під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду № 4-р/2019 від 13.06.2019. Ухвали, постановлені під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень, передбачених ч. 1 ст. 392 КПК, окремому оскарженню не підлягають, крім випадків, визначених КПК. Заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до апеляційної скарги на судові рішення, передбачене ч. 1 ст. 392 КПК.

4) ухвали слідчого судді у випадках, передбачених КПК (ухвали слідчого судді про: відмову у наданні дозволу на затримання; застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні; продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні; застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні; продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні; застосування запобіжного заходу у вигляді застави або про відмову в застосуванні такого заходу; поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні; продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні; направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні; арешт майна або відмову у ньому; тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких фізична

особа – підприємець чи юридична особа позбавляються можливості здійснювати свою діяльність; відсторонення від посади або відмову у ньому; продовження відсторонення від посади; відмову у здійсненні спеціального досудового розслідування; закриття кримінального провадження на підставі ч. 9 ст. 284 КПК; про застосування тимчасового арешту або відмову в ньому; про застосування екстрадиційного арешту або відмову в ньому; за результатами розгляду скарги на рішення про видачу особи (екстрадицію); про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження, повернення скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора або відмову у відкритті провадження по ній, відмову у здійсненні спеціального досудового розслідування).

Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень. Особливу увагу необхідно звернути на те, що КПК встановлено особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень (ст. 394 КПК)

Так, відповідно до ч. 1 ст. 394 КПК вирок суду першої інстанції, ухвалений за результатами спрощеного провадження в порядку, передбаченому ст.ст. 381, 382 КПК, не може бути оскаржений в апеляційному порядку з підстав розгляду провадження за відсутності учасників судового провадження, недослідження доказів у судовому засіданні або з метою оспорити встановлені досудовим розслідуванням обставини.

Згідно з ч. 2 ст. 394 КПК судові рішення суду першої інстанції не може бути оскаржене в апеляційному порядку з підстав заперечення обставин, які ніким не оспорювалися під час судового розгляду і дослідження яких було визнано судом недоцільним відповідно до положень ч. 3 ст. 349 КПК.

Особливості оскарження передбачені також для вироків на підставі угод.

Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим може бути оскаржений в апеляційному порядку:

1) обвинуваченим, його захисником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання, суворішого ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених ч.ч. 5-7 ст. 474 КПК, в тому числі нероз'яснення йому наслідків укладення угоди;

2) потерпілим, його представником, законним представником, виключно з підстав: призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; нероз'яснення йому наслідків укладення угоди; невиконання судом вимог, встановлених ч. 6 чи ч. 7 ст. 474 КПК;

3) прокурором виключно з підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з ч. 3 ст. 469 КПК угода не може бути укладена.

4. Вирок суду першої інстанції на підставі угоди між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості може бути оскаржений:

1) обвинуваченим, його захисником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених ч. 4, 6, 7 ст. 474 КПК, в тому числі нероз'яснення йому наслідків укладення угоди;

2) прокурором виключно з підстав: призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з ч. 4 ст. 469 КПК угода не може бути укладена.

Строки апеляційного оскарження встановлені в ст. 395 КПК і залежать від рішення, що оскаржується. Апеляційна скарга може бути подана: 1) на вирок або ухвалу про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру – протягом 30 днів з дня їх проголошення; 2) на інші ухвали суду першої інстанції – протягом 7 днів з дня її оголошення; 3) на ухвалу слідчого судді – протягом 5 днів з дня її оголошення

Спеціальні строки: для особи, яка перебуває під вартою, строк подачі апеляційної скарги обчислюється з моменту вручення їй копії судового рішення. Якщо ухвалу суду або слідчого судді було постановлено без виклику особи, яка її оскаржує, або якщо вирок було ухвалено без виклику особи, яка його оскаржує, в порядку, передбаченому ст. 382 КПК, то строк апеляційного оскарження для такої особи обчислюється з дня отримання нею копії судового рішення.

Суб'єкти, строки та порядок апеляційного оскарження та апеляційного розгляду. Відповідно до ст. 393 КПК апеляційну скаргу мають право подати:

- обвинувачений, стосовно якого ухвалено обвинувальний вирок, його законний представник чи захисник – в частині, що стосується інтересів обвинуваченого;
- обвинувачений, стосовно якого ухвалено виправдувальний вирок, його законний представник чи захисник – в частині мотивів і підстав виправдання;
- підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник;
- законний представник, захисник неповнолітнього чи сам неповнолітній, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусового заходу виховного характеру, – в частині, що стосується інтересів неповнолітнього;
- законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру;
- прокурор;
- потерпілий або його законний представник чи представник – у частині, що стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції;

- цивільний позивач, його представник або законний представник – у частині, що стосується вирішення цивільного позову;
- цивільний відповідач або його представник – у частині, що стосується вирішення цивільного позову;
- представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, – у частині, що стосується інтересів юридичної особи;
- фізична або юридична особа – у частині, що стосується її інтересів під час вирішення питання про долю речових доказів, документів, які були надані суду; третя особа – частині, що стосується її інтересів під час вирішення питання про спеціальну конфіскацію;
- викривач – у частині, що стосується його інтересів під час вирішення питання виплати йому винагороди як викривачу;
- інші особи у випадках, передбачених КПК.

Порядок апеляційного оскарження. Апеляційна скарга подається: 1) на судові рішення, ухвалені судом першої інстанції, – через суд, який ухвалив судові рішення; 2) на ухвали слідчого судді – безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

Вимоги до апеляційної скарги. Апеляційна скарга подається в письмовій формі, де зазначається зазначаються: 1) найменування суду апеляційної інстанції; 2) прізвище, ім'я та по батькові (найменування), місце проживання (перебування) особи, яка подає апеляційну скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; 3) судові рішення, яке оскаржується, і назва суду, який його ухвалив; 4) вимоги особи, яка подає апеляційну скаргу, та їх обґрунтування із зазначенням того, у чому полягає незаконність чи необґрунтованість судового рішення; 5) клопотання особи, яка подає апеляційну скаргу, про дослідження доказів; 6) перелік матеріалів, які додаються.

Крім того, якщо особа не бажає брати участь у апеляційному розгляді, вона зазначає це в апеляційній скарзі. Якщо в апеляційній скарзі зазначаються обставини, які не були досліджені в суді першої інстанції, або докази, які не подавалися суду першої інстанції, то в ній зазначаються причини цього.

Апеляційна скарга підписується особою, яка її подає. Якщо апеляційну скаргу подає захисник, представник потерпілого, то до неї додаються оформлені належним чином документи, що підтверджують його повноваження.

До апеляційної скарги та доданих до неї письмових матеріалів надаються копії в кількості, необхідній для їх надіслання сторонам кримінального провадження та іншим учасникам судового провадження, інтересів яких стосується апеляційна скарга. Цей обов'язок не поширюється на обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом або тримається під вартою.

Суд першої інстанції через 3 дні після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення надсилає отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції. Якщо апеляційну скаргу подано обвинуваченим, щодо якого судом ухвалено вирок за

результатами спеціального судового провадження, суд поновлює строк за умови надання обвинуваченим підтвердження наявності поважних причин, передбачених статтею 138 КПК, та надсилає апеляційну скаргу разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції.

Прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції. Перевірка суддею-доповідачем скарги та прийняття рішення по ній здійснюється протягом 3 днів з моменту передання йому скарги. Можуть бути прийняті рішення про:

- залишення апеляційної скарги без руху (якщо скаргу подано без додержання вимог, передбачених ст. 396 КПК, суддя постановляє ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їх усунення, який не може перевищувати 15 днів з дня отримання ухвали особою, яка подала апеляційну скаргу);

- повернення скарги (у випадках, якщо: 1) особа не усунула недоліки апеляційної скарги, яку залишено без руху, в установлений строк; 2) апеляційну скаргу подала особа, яка не має права подавати апеляційну скаргу; 3) апеляційна скарга не підлягає розгляду в цьому суді апеляційної інстанції; 4) апеляційна скарга подана після закінчення строку апеляційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд апеляційної інстанції за заявою особи не знайде підстав для його поновлення)

- відмову у відкритті провадження (якщо апеляційна скарга подана на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, або судові рішення оскаржене виключно з підстав, з яких воно не може бути оскарженим згідно з положеннями ст. 394 КПК);

- відкриття провадження.

Наслідки подання апеляційної скарги. Подання апеляційної скарги на вирок або ухвалу суду зупиняє набрання ними законної сили та їх виконання, крім випадків, встановлених КПК. Подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє її виконання, крім випадків, передбачених КПК. Якщо апеляційну скаргу подано обвинуваченим, щодо якого судом ухвалено вирок за результатами спеціального судового провадження, суд поновлює строк за умови надання обвинуваченим підтвердження наявності поважних причин, передбачених ст. 138 КПК, та надсилає апеляційну скаргу разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції з дотриманням правил, передбачених ст. 399 КПК.

Підготовка до апеляційного розгляду здійснюється суддею-доповідачем протягом 10 днів після відкриття апеляційного провадження; суддя-доповідач: 1) надсилає копії ухвали про відкриття апеляційного провадження учасникам судового провадження разом з копіями апеляційних скарг, інформацією про їхні права та обов'язки і встановлює строк, протягом якого можуть бути подані заперечення на апеляційну скаргу (вимоги – ст. 402 КПК); 2) пропонує учасникам судового провадження подати нові докази, на які вони посилаються, або витребовує їх за клопотанням особи, яка подала апеляційну скаргу; 3)

вирішує інші клопотання, в тому числі щодо обрання, зміни або скасування запобіжного заходу; 4) вирішує інші питання, необхідні для апеляційного розгляду. Усі судові рішення під час підготовки до апеляційного розгляду викладаються у формі ухвали, копія якої надсилається учасникам судового провадження. За результатами виноситься ухвала про закінчення підготовки та призначення апеляційного розгляду.

Порядок апеляційного розгляду. Відмова від апеляційної скарги, зміна і доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження. Відповідно до ч. 4 ст. 31 КПК кримінальне провадження в апеляційному порядку здійснюється колегіально судом у складі не менше трьох професійних суддів. За загальним правилом, апеляційний розгляд здійснюється згідно з правилами судового розгляду в суді першої інстанції з урахуванням особливостей, передбачених главою 31 КПК. Неприбуття сторін або інших учасників кримінального провадження не перешкоджає проведенню розгляду, якщо такі особи були належним чином повідомлені про дату, час і місце апеляційного розгляду та не повідомили про поважні причини свого неприбуття. Якщо для участі в розгляді в судове засідання не прибули учасники кримінального провадження, участь яких згідно з вимогами КПК або рішенням суду апеляційної інстанції є обов'язковою, апеляційний розгляд відкладається. Обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища або якщо суд визнає обов'язковою його участь, а обвинувачений, який утримується під вартою, – також у разі, якщо про це надійшло його клопотання. Згідно з положеннями ч. 3 ст. 36 КПК участь прокурора у суді є обов'язковою, за винятком випадків, встановлених КПК.

Відповідно до ст. 335 КПК суд має право зупинити провадження у разі, якщо обвинувачений: 1) ухилився від суду; 2) захворів на психічну чи іншу тяжку хворобу. У першому випадку апеляційне провадження зупиняється до розшуку обвинуваченого, що оголошується ухвалою суду, виконання якої доручається слідчому та/або прокурору, а в другому – до його одужання. В обох випадках зупинене судове провадження стосовно одного обвинуваченого не є перешкодою для продовження судового провадження стосовно інших обвинувачених, якщо воно здійснюється щодо кількох осіб.

Письмове апеляційне провадження. Суд апеляційної інстанції має право ухвалити судові рішення за результатами письмового провадження, якщо всі учасники судового провадження заявили клопотання про здійснення провадження за їх відсутності. Якщо під час письмового провадження суд апеляційної інстанції дійде висновку, що необхідно провести апеляційний розгляд, він призначає такий розгляд. За своїм змістом розгляд матеріалів кримінального провадження у письмовому провадженні є аналогічним звичайному апеляційному розгляду та передбачає детальний розгляд у контексті дослідження підстав та доводів апеляції, а також заперечень на апеляційну скаргу. Суд апеляційної інстанції, ґрунтуючись на вимогах апеляційної скарги,

перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції та ухвалює відповідне рішення.

4. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції. Відповідно до ст. 409 КПК, підставами для скасування або зміни судового рішення при розгляді справи в суді апеляційної інстанції є: 1) неповнота судового розгляду; 2) невідповідність висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження – вони свідчать про необґрунтованість судового рішення; 3) істотне порушення вимог кримінального процесуального закону; 4) неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність – вони свідчать про незаконність судового рішення. Крім того, підставою для скасування або зміни вироку суду першої інстанції може бути також невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого – це свідчить про несправедливість судового рішення.

Суд апеляційної інстанції не вправі скасувати виправдувальний вирок лише з мотивів істотного порушення прав обвинуваченого. Суд апеляційної інстанції не вправі скасувати ухвалу про незастосування примусових заходів медичного або виховного характеру лише з мотивів істотного порушення прав особи, стосовно якої вирішувалося питання про застосування таких заходів.

Неповнота судового розгляду. Неповним визнається судовий розгляд, під час якого залишилися недослідженими обставини, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення, зокрема, у разі якщо: 1) судом були відхилені клопотання учасників судового провадження про допит певних осіб, дослідження доказів або вчинення інших процесуальних дій для підтвердження чи спростування обставин, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення; 2) необхідність дослідження тієї чи іншої підстави впливає з нових даних, встановлених при розгляді справи в суді апеляційної інстанції.

Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження. Судове рішення вважається таким, що не відповідає фактичним обставинам кримінального провадження, якщо: 1) висновки суду не підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду; 2) суд не взяв до уваги докази, які могли істотно вплинути на його висновки; 3) за наявності суперечливих доказів, які мають істотне значення для висновків суду, у судовому рішенні не зазначено, чому суд взяв до уваги одні докази і відкинув інші; 4) висновки суду, викладені у судовому рішенні, містять істотні суперечності.

Істотні порушення вимог кримінального процесуального закону. Істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону є такі порушення вимог КПК, які перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення.

Судове рішення у будь-якому разі підлягає скасуванню, якщо: 1) за наявності підстав для закриття судом провадження в кримінальній справі його

не було закрито; 2) судові рішення ухвалено незаконним складом суду; 3) судові провадження здійснено за відсутності обвинуваченого, крім випадків, передбачених ч. 3 ст. 323 чи ст. 381 КПК, або прокурора, крім випадків, коли його участь не є обов'язковою; 4) судові провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою; 5) судові провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання; 6) порушено правила підсудності; 7) у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції.

Неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність. Неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність, що тягне за собою скасування або зміну судового рішення, є: 1) незастосування судом закону, який підлягає застосуванню; 2) застосування закону, який не підлягає застосуванню; 3) неправильне тлумачення закону, яке суперечить його точному змісту; 4) призначення більш суворого покарання, ніж передбачено відповідною статтею (частиною статті) закону України про кримінальну відповідальність.

Невідповідність призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого. Невідповідним ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого визнається таке покарання, яке хоч і не виходить за межі, встановлені відповідною статтею (частиною статті) закону України про кримінальну відповідальність, але за своїм видом чи розміром є явно несправедливим через м'якість або через суворість.

Судові рішення суду апеляційної інстанції. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. За результатами апеляційного розгляду апеляційний суд приймає ухвали та вирoki. За наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції суд апеляційної інстанції має право: 1) залишити вирок або ухвалу без змін; 2) змінити вирок або ухвалу; 3) скасувати вирок повністю чи частково та ухвалити новий вирок; 4) скасувати ухвалу повністю чи частково та ухвалити нову ухвалу; 5) скасувати вирок або ухвалу і закрити кримінальне провадження; 6) скасувати вирок або ухвалу і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

За наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок суду на підставі угоди суд апеляційної інстанції має право: 1) залишити вирок без змін; 2) змінити вирок; 3) скасувати вирок повністю чи частково та ухвалити новий вирок; 4) скасувати вирок і закрити кримінальне провадження; 5) скасувати вирок і направити кримінальне провадження до суду першої інстанції для проведення судового провадження у загальному порядку, якщо угода була укладена під час судового провадження; 6) скасувати вирок і направити кримінальне провадження до органу досудового розслідування для здійснення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угода була укладена під час досудового розслідування.

За наслідками апеляційного розгляду за скаргою на ухвали слідчого судді суд апеляційної інстанції має право: 1) залишити ухвалу без змін; 2) скасувати ухвалу і постановити нову ухвалу. Прийняття відповідного судового рішення у конкретній кримінальній справі вищестоящим судом залежить від того, чи виявлені у судовому рішенні судові помилки, і чи є можливість їх виправлення у апеляційному порядку.

Ухвала суду апеляційної інстанції, її зміст. Вирок суду апеляційної інстанції, підстави ухвалення та зміст. За результатами апеляційного розгляду суд виносить вирок та ухвали. Ст. 419 КПК детально регламентує зміст ухвали суду апеляційної інстанції. Ухвала суду апеляційної інстанції складається з:

1) вступної частини із зазначенням: дати і місця її постановлення; найменування суду апеляційної інстанції, прізвищ та ініціалів суддів і секретаря судового засідання; найменування (номера) кримінального провадження; прізвища, ім'я і по батькові підозрюваного, обвинуваченого, року, місяця і дня його народження, місця народження і місця проживання; закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає кримінальне правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується особа; імен (найменувань) учасників судового провадження;

2) мотивувальної частини із зазначенням: короткого змісту вимог апеляційної скарги і судового рішення суду першої інстанції; узагальнених доводів особи, яка подала апеляційну скаргу; узагальненого викладу позиції інших учасників судового провадження; встановлених судом першої інстанції обставин; встановлених судом апеляційної інстанції обставин з посиланням на докази, а також мотивів визнання окремих доказів недопустимими чи неналежними; мотивів, з яких суд апеляційної інстанції виходив при постановленні ухвали, і положення закону, яким він керувався;

3) резолютивної частини із зазначенням: висновку суду апеляційної інстанції по суті вимог апеляційної скарги; рішення щодо запобіжного заходу; розподілу процесуальних витрат; строку і порядку набрання ухвалою законної сили та її оскарження.

При цьому при залишенні апеляційної скарги без задоволення в ухвалі суду апеляційної інстанції мають бути зазначені підстави, з яких апеляційну скаргу визнано необґрунтованою. При скасуванні або зміні судового рішення зазначається, які статті закону порушено та в чому саме полягають ці порушення або необґрунтованість вироку чи ухвали.

За змістом та структурою вирок суду апеляційної інстанції повинен відповідати загальним вимогам до вироків, встановленим ст.ст. 370, 373-374 КПК (у частині обвинувального вироку). Крім того, у вирок суду апеляційної інстанції зазначаються зміст вироку суду першої інстанції, короткий зміст вимог апеляційної скарги, мотиви ухваленого рішення, рішення по суті вимог апеляційної скарги.

Контрольні запитання
для перевірки досягнення результатів навчання

1. Яка система загальних положень апеляційного провадження?
2. Які етапи апеляційного провадження?
3. Які судові рішення можуть бути оскаржені в апеляційному порядку?
4. Хто є суб'єктами права на подання апеляційних скарг та які строки та порядок апеляційного оскарження?
5. Які вимоги до апеляційної скарги та наслідки їх недотримання?
6. Які дії здійснюються при підготовці до апеляційного розгляду?
7. Який порядок апеляційного розгляду?
8. Які існують підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції? Як їх можна класифікувати?
9. Які повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги?
10. Які особливості вироку суду апеляційної інстанції?

Тема 6. Касаційне провадження

Мета вивчення

Метою вивчення є систематизація знань щодо касаційного судового провадження

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації касаційного провадження;
- 2) виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо касаційного провадження.

Рекомендована література

1. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України : дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Львів., 2016. 498 с.
2. Габлей Н.Г. Деякі аспекти участі засудженого у касаційному провадженні // Прикарпатський юридичний вісник. № 1 (6). 2015. С. 169-173.
3. Габлей Н.Г. Права засудженого під час оскарження вироку в касаційному провадженні // Вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Випуск 35. Частина 1. Том 3. 2015. С. 94-97.
4. Габлей Н.Г. Право засудженого на перегляд вироку на стадії касаційного провадження // Правова система України: Сучасний стан та актуальні проблеми», 24-25 травня 2015 року, м. Івано-Франківськ. Івано-Франківськ, 2015. С. 71-75.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : [наук.-практ. коментар] / Відп. ред. С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Х.: Одіссей, 2013. 1104 с.
6. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: підручник. К : «Істина», 2014. 432 с. URL: [https:// vk.com/doc38021322_337985732?hash=0d05b640435c817d08&dl](https://vk.com/doc38021322_337985732?hash=0d05b640435c817d08&dl)
7. Мединська Л.В. Окремі аспекти кримінального провадження в суді касаційної інстанції // Прикарпатський юридичний вісник. 2014. № 1 (4). С. 261–271.
8. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

План

1. Поняття та значення касаційного провадження. Загальні положення касаційного провадження.

2. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку. Суб'єкти права на подання касаційних скарг. Строки касаційного оскарження.
3. Вимоги до касаційної скарги. Залишення касаційної скарги без руху або її повернення. Заперечення на касаційну скаргу. Відкриття касаційного провадження.
4. Підготовка касаційного розгляду. Відмова від касаційної скарги, зміна і доповнення касаційної скарги під час касаційного провадження.
5. Касаційний розгляд. Письмове касаційне провадження.
6. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.
7. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
8. Підстави та порядок передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду.

1. *Поняття та значення касаційного провадження. Загальні положення касаційного провадження.* Закріплена в Конституції України можливість касаційного оскарження рішення суду традиційно розглядається як важлива складова права особи на захист. Забезпечення цього права у сфері кримінального судочинства залежить від ефективності реалізації завдань касаційного провадження як форми перегляду судових рішень у кримінальних справах.

Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 36 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. єдиною касаційною інстанцією з перегляду судових рішень в Україні є Верховний Суд України і, зокрема, щодо кримінальних проваджень – його структурний підрозділ – Касаційний кримінальний суд або у випадках, передбачених КПК кримінальне провадження розглядає палата, об'єднана або Велика Палата Верховного Суду.

Касаційне провадження – це окрема стадія в українському кримінальному процесі; урегульована законом діяльність щодо оскарження судових рішень (вироків, ухвал) судів першої та апеляційної інстанцій розгляду судом касаційної інстанції кримінальних проваджень за касаційними скаргами з метою вирішення питання про законність і обґрунтованість оскарженого вироку, ухвали суду чи судді. Касаційне провадження є важливою стадією в кримінальному провадженні, що забезпечує право особи на оскарження судового рішення суду першої інстанції після його перегляду в апеляційному порядку та вироку або ухвали суду щодо цих рішень.

Можна виділити такі особливості порядку здійснення касаційного провадження: 1) свобода оскарження – кожний суб'єкт, якому надано право подання касаційної скарги може скористатися цим правом; 2) специфічність предмета оскарження; 3) специфічний порядок перевірки законності та обґрунтованості судового рішення, який здійснюється без проведення судового слідства; 4) дія правила про недопустимість повороту до гіршого протягом усього перегляду справи в касаційному порядку; 5) ревізійні начала перевірки

судом касаційної інстанції справи, які полягають в тому, що касаційний суд перевіряє законність та обґрунтованість судового рішення за наявними в справі та додатково поданими матеріалами в тій частині, в якій воно було оскаржене; б) можливість здійснення письмового касаційного провадження.

Касаційне провадження виконує такі завдання: перевірка законності та обґрунтованості судових рішень, коло яких визначено законом; виявлення та виправлення порушень закону, допущених на попередніх стадіях кримінального судочинства; забезпечення однакового застосування законодавства судами України усіх ланок, спрямування судової практики в єдине русло; недопущення виконання незаконного та необґрунтованого судового рішення по кримінальній справі та забезпечення повороту виконання; попередження можливих судово-слідчих помилок та порушень закону в майбутньому.

Касаційне провадження має велике значення для досягнення завдань кримінального процесу, зокрема для запобігання виконанню незаконного судового рішення і захисту через свою діяльність громадянина і суспільства від незаконного та необґрунтованого засудження, не залишення безкарними осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, застосування належної правової процедури до кожного учасника кримінального провадження.

2. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку. Суб'єкти права на подання касаційних скарг. Строки касаційного оскарження. У ст. 424 КПК передбачено наступні види судових рішень, що можуть бути оскаржені в касаційному порядку:

1) вироки суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку;

2) ухвали суду першої інстанції про застосування або відмову в застосуванні примусових заходів медичного характеру після їх перегляду в апеляційному порядку;

3) ухвали суду першої інстанції про застосування або відмову у застосуванні примусових заходів виховного характеру після їх перегляду в апеляційному порядку;

4) рішення суду апеляційної інстанції, постановлені щодо зазначених рішень суду першої інстанції;

5) ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, ухвали суду апеляційної інстанції, якщо вони перешкоджають подальшому кримінальному провадженню, крім випадків, передбачених КПК;

6) вирок суду першої інстанції на підставі угоди після його перегляду в апеляційному порядку, а також судові рішення суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на такий вирок.

Серед ухвал суду, які перешкоджають подальшому кримінальному провадженню і можуть бути оскаржені в касаційному порядку, можна виділити наступні: ухвалу суду першої інстанції про зупинення судового провадження (ст. 335 КПК) та ухвалу суду апеляційної інстанції про залишення цієї ухвали суду першої інстанції без змін; ухвалу суду апеляційної інстанції про

повернення апеляційної скарги або відмову у відкритті провадження (ч. 6 ст. 399 КПК).

Право звернутися до касаційного суду із скаргою мають наступні суб'єкти:

1) засуджений, його законний представник чи захисник – у частині, що стосується інтересів засудженого;

2) виправданий, його законний представник чи захисник – у частині мотивів і підстав виправдання;

3) підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник;

4) законний представник, захисник неповнолітнього чи сам неповнолітній, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусових заходів виховного характеру, – в частині, що стосується інтересів неповнолітнього;

5) законний представник чи захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру;

6) прокурор;

7) потерпілий або його законний представник чи представник – у частині, що стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції;

8) цивільний позивач, його представник або законний представник – у частині, що стосується вирішення цивільного позову;

9) цивільний відповідач або його представник – у частині, що стосується вирішення цивільного позову;

10) представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, – у частині, що стосується інтересів юридичної особи.

Касаційна скарга на судові рішення може бути подана протягом трьох місяців з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції, а засудженим, який тримається під вартою, - в той самий строк з дня вручення йому копії судового рішення. Протягом строку, встановленого на касаційне оскарження, матеріали кримінального провадження ніким не можуть бути витребувані з суду, який виконує судові рішення, окрім суду касаційної інстанції.

5. Вимоги до касаційної скарги. Залишення касаційної скарги без руху або її повернення. Заперечення на касаційну скаргу. Відкриття касаційного провадження. Касаційна скарга подається в письмовій формі і у ній має бути обов'язково зазначено:

1) найменування суду касаційної інстанції;

2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування), поштова адреса особи, яка подає касаційну скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

3) судові рішення, що оскаржується;

4) обґрунтування вимог особи, яка подала касаційну скаргу, із зазначенням того, у чому полягає незаконність чи необґрунтованість судового рішення;

5) вимоги особи, яка подає касаційну скаргу, до суду касаційної інстанції;

6) перелік матеріалів, які додаються.

Також у касаційній скарзі особа має зазначити про те, чи буде вона брати участь у касаційному провадженні. Якщо особа не бажає брати участі у касаційному розгляді, вона зазначає це в касаційній скарзі.

Касаційна скарга підписується особою, яка її подає. У випадку, якщо касаційну скаргу подає захисник, представник потерпілого, до неї додаються оформлені належним чином документи, що підтверджують його повноваження. До касаційної скарги додаються копії судових рішень, які оскаржуються. До касаційної скарги додаються її копії з додатками в кількості, необхідній для надіслання сторонам кримінального провадження і учасникам судового провадження. Ця вимога не поширюється на засудженого, який тримається під вартою.

При одержанні касаційної скарги суд касаційної інстанції перевіряє її на відповідність вимогам, які передбачені в ст. 427 КПК. Якщо суд касаційної інстанції, встановивши, що касаційну скаргу подано без дотримання цих вимог, то він постановляє ухвалу про залишення касаційної скарги без руху, в якій чітко зазначаються недоліки касаційної скарги. Також касаційний суд визначає строк, протягом якого скаржник має право усунути недоліки касаційної скарги. Цей строк суд касаційної інстанції визначає, виходячи із того, що саме необхідно усунути. Проте законодавцем чітко визначено, що такий строк не може перевищувати п'ятнадцяти днів з дня отримання ухвали особою, яка подала касаційну скаргу. Копія ухвали про залишення касаційної скарги без руху невідкладно надсилається особі, яка подала касаційну скаргу.

Варто зауважити, що у разі, якщо особа усунула недоліки касаційної скарги у строк, встановлений судом, вона вважається поданою у день первинного її подання до суду касаційної інстанції. Таким чином із дати надходження до касаційної інстанції належним чином оформленої касаційної скарги та додатків до неї починають спливати строки, передбачені для її розгляду та вирішення питання про відкриття касаційного провадження. Протягом п'яти днів після усунення недоліків касаційної скарги чи закінчення строку, встановленого для усунення недоліків касаційної скарги, суд касаційної інстанції вирішує питання про відкриття касаційного провадження.

Касаційний суд постановляє ухвалу про повернення касаційної скарги у випадку якщо: 1) протягом встановленого строку особа не усунула недоліки касаційної скарги, яку залишено без руху; 2) касаційну скаргу подала особа, яка не має права її подавати. Перелік суб'єктів, які вправі подати касаційну скаргу, визначено у ст. 425 КПК; 3) вона подана після закінчення строку касаційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього

строку або суд касаційної інстанції за заявою такої особи не знайшов підстав для його поновлення.

Касаційний суд зобов'язаний невідкладно надіслати особі, яка подала касаційну скаргу, разом з касаційною скаргою та усіма доданими до неї матеріалами копію ухвали про повернення касаційної скарги.

Слід зауважити, що постановлення ухвали про залишення касаційної скарги без руху або її повернення не позбавляє права повторного звернення до суду касаційної інстанції в порядку, передбаченому КПК, у межах строку на касаційне оскарження (а саме протягом трьох місяців з дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції, а засудженим, який тримається під вартою, – в той самий строк з дня вручення йому копії судового рішення).

Ще одним не менш важливим правом наділені особи, визначені у ст. 425 КПК, подавати заперечення на касаційну скаргу. Заперечення на касаційну скаргу подається в письмовій формі та протягом встановленого судом касаційної інстанції строку. Дане заперечення повинно обов'язково відповідати певним вимогам, а саме містити: 1) найменування суду касаційної інстанції; 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування), поштову адресу особи, яка подає заперечення на касаційну скаргу, а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є; 3) вказівку на судові рішення, яке оскаржується; 4) номер кримінального провадження в суді касаційної інстанції, якщо він повідомлений судом касаційної інстанції; 5) обґрунтування заперечень щодо змісту і вимог касаційної скарги; 6) у разі необхідності – клопотання особи, яка подає заперечення на касаційну скаргу; 7) перелік матеріалів, які додаються. Заперечення на касаційну скаргу підписується особою, яка його подає. Особа, котра подає заперечення на касаційну скаргу має обов'язково зазначити, чи бажає вона взяти участь у касаційному розгляді.

Касаційна скарга, що надійшла до суду касаційної інстанції, не пізніше наступного дня передається колегії суддів, визначення якої відповідно до ст. 35 КПК здійснюється автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації касаційної скарги з обов'язковим урахуванням положень статей 75, 76 КПК. Суд касаційної інстанції відкриває касаційне провадження протягом п'яти днів з дня надходження касаційної скарги, якщо немає підстав для залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги або відмови у відкритті касаційного провадження. Питання про відкриття касаційного провадження суд касаційної інстанції вирішує без виклику сторін кримінального провадження.

КПК України передбачено підстави для відмови у відкритті касаційного провадження, якщо:

1) касаційна скарга подана на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в касаційному порядку (у такому разі касаційний суд вправі відмовити у відкритті касаційного провадження без перевірки відповідності касаційної скарги вимогам ст. 427 КПК);

2) з касаційної скарги, наданих до неї судових рішень та інших документів вбачається, що підстав для задоволення скарги немає (у такому разі

суд касаційної інстанції не вправі відмовити у відкритті касаційного провадження, якщо оскаржується судове рішення, яким згідно з положеннями ст. 437 КПК судом апеляційної інстанції було погіршено становище підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого).

Про відкриття або про відмову у відкритті касаційного провадження суд касаційної інстанції постановляє ухвалу. Копія ухвали про відкриття касаційного провадження або про відмову у відкритті касаційного провадження разом з касаційною скаргою та усіма доданими до неї матеріалами невідкладно надсилається особі, яка подала касаційну скаргу.

4. Підготовка касаційного розгляду. Відмова від касаційної скарги, зміна і доповнення касаційної скарги під час касаційного провадження. Підготовка до касаційного розгляду розпочинається після відкриття касаційного провадження. Суддя-доповідач без виклику сторін кримінального провадження протягом десяти днів зобов'язаний:

1) надіслати копії ухвали про відкриття касаційного провадження учасникам судового провадження разом з копіями касаційних скарг, інформацією про їхні права та обов'язки і встановити строк, протягом якого можуть бути подані заперечення на касаційну скаргу;

2) витребувати матеріали кримінального провадження. Про витребування матеріалів кримінального провадження суддя-доповідач постановляє ухвалу. Дана ухвала надсилається до суду першої чи апеляційної інстанції і у ній зазначається про відкриття касаційного провадження, встановлюється строк, протягом якого має бути надіслано матеріали кримінального провадження, підписана суддею-доповідачем одноособово;

3) вирішити заявлені клопотання, розглянувши які суддя-доповідач постановляє ухвалу про задоволення чи незадоволення їх (наприклад, клопотання про здійснення касаційного провадження в режимі відеоконференц зв'язку);

4) вирішити питання про зупинення виконання судових рішень, які оскаржуються. Про зупинення виконання судового рішення обов'язково виноситься ухвала, копія якої надсилається учасникам судового провадження;

5) вирішити інші питання, необхідні для касаційного розгляду.

Після проведення підготовчих дій та отримання матеріалів кримінального провадження суддя-доповідач постановляє ухвалу про закінчення підготовки та призначення касаційного розгляду із обов'язковим зазначенням дати, часу та місця його проведення.

Засуджений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в касаційному розгляді, якщо суд визнає обов'язковою його участь, а засуджений, що тримається під вартою, – також у випадках, якщо про це надійшло його клопотання. Також суддя-доповідач може визнати обов'язковою участь й інших учасників судового провадження.

Особа, яка подала касаційну скаргу, має право відмовитися від неї до закінчення касаційного розгляду. Захисник обвинуваченого, засудженого,

представник потерпілого можуть відмовитися від касаційної скарги тільки за згодою відповідно обвинуваченого, засудженого чи потерпілого.

Якщо вирок або ухвала суду першої інстанції не були оскаржені іншими особами або якщо немає заперечень інших осіб, які подали касаційну скаргу, проти закриття провадження у зв'язку з відмовою від касаційної скарги, суд касаційної інстанції своєю ухвалою закриває касаційне провадження.

До початку касаційного розгляду особа, яка подала касаційну скаргу, має право змінити та/або доповнити її. У такому разі суд касаційної інстанції за клопотанням осіб, які беруть участь в касаційному розгляді, надає їм час, необхідний для вивчення зміненої касаційної скарги і подання заперечень на неї.

Внесення до касаційної скарги змін, які тягнуть за собою погіршення становища обвинуваченого, засудженого за межами строків на касаційне оскарження не допускається.

5. Касаційний розгляд. Письмове касаційне провадження. Під час касаційного розгляду колегія суддів перевіряє, чи правильно застосовано судами першої та апеляційної інстанції норми матеріального права при встановленні фактичних обставин справи, чи правильно ними надано цим обставинам правову оцінку, а також чи не порушувалися норми процесуального права під час розгляду ними кримінального провадження. Суд касаційної інстанції переглядає судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій у межах касаційної скарги. Суд касаційної інстанції вправі вийти за межі касаційних вимог, якщо цим не погіршується становище засудженого, виправданого чи особи, стосовно якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. Якщо задоволення скарги дає підстави для прийняття рішення на користь інших засуджених, від яких не надійшли скарги, суд касаційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення.

Касаційний розгляд здійснюється згідно з правилами розгляду в суді апеляційної інстанції з урахуванням особливостей, передбачених у главі 32 КПК «Провадження у суді касаційної інстанції». Після виконання дій, передбачених ст. 342-345 КПК, і вирішення клопотань учасників судового провадження суддя-доповідач доповідає в необхідному обсязі зміст судових рішень, що оскаржуються, касаційної скарги та заперечень на неї.

Сторони кримінального провадження та інші учасники судового провадження висловлюють свої доводи. Першою висловлює доводи особа, яка подала касаційну скаргу. Якщо касаційні скарги подали обидві сторони кримінального провадження, першими висловлюють доводи учасники судового провадження зі сторони захисту. За ними висловлюють доводи інші учасники судового провадження. Суд має право обмежити тривалість висловлення доводів, встановивши для всіх учасників судового провадження однаковий проміжок часу, про що оголошується на початку судового засідання.

Не перешкоджає касаційному розгляду неприбуття сторін або інших учасників кримінального провадження, якщо ці особи були належним чином

повідомлені про дату, час і місце касаційного розгляду, але не повідомили про поважні причини свого неприбуття до касаційного суду. Касаційний розгляд відкладається, якщо в судове засідання не прибули учасники кримінального провадження, участь яких:

- є обов'язковою згідно з вимогами КПК. Наприклад, якщо засуджений (обвинувачений, підозрюваний), який перебуває під вартою, в касаційній скарзі чи клопотанні заявив про своє бажання брати участь у касаційному розгляді або до суду касаційної інстанції надійшло клопотання про звільнення засудженого (підозрюваного, обвинуваченого) від кримінальної відповідальності. Участь сторін кримінального провадження та потерпілого у такому разі згідно з ч. 1 ст. 288 КПК є обов'язковою;

- є обов'язковою за рішенням суду касаційної інстанції. Наприклад, засуджений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в касаційному розгляді, якщо в касаційній скарзі порушується питання про погіршення його становища. Слід зауважити, що наявність клопотання учасника судового провадження про його бажання брати участь у касаційному засіданні не зобов'язує суд здійснити судовий виклик такої особи, оскільки згідно з ч. 1 ст. 134 КПК суд має право здійснити судовий виклик такої особи, якщо встановить наявність достатніх підстав вважати, що така особа може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь у процесуальній дії є обов'язковою.

Після закінчення касаційного розгляду колегія суддів виходить до нарадчої кімнати для ухвалення судового рішення.

6. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції. Підставами для скасування або зміни судових рішень при розгляді справи в суді касаційної інстанції є:

- 1) істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;
- 2) неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність;
- 3) невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого.

Розглянемо детальніше кожну із підстав. Істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону слід вважати такі порушення вимог КПК України, які перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення, зокрема: 1) за наявності підстав для закриття судом провадження в кримінальній справі його не було закрито; 2) судові рішення ухвалено незаконним складом суду; 3) судові провадження здійснено за відсутності обвинуваченого, крім випадків, передбачених ч. 3 ст. 323 чи ст. 381 КПК, або прокурора, крім випадків, коли його участь не є обов'язковою; 4) судові провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою; 5) судові провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання; 6) порушено правила підсудності; 7) у матеріалах провадження відсутній журнал

судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції.

Неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність як підстава для скасування або зміни судових рішень – це незастосування судом закону, який підлягає застосуванню; застосування закону, який не підлягає застосуванню; неправильне тлумачення закону, яке суперечить його точному змісту; призначення більш суворого покарання, ніж передбачено відповідною статтею (частиною статті) закону України про кримінальну відповідальність.

Невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого означає, що суд касаційної інстанції повинен ураховувати під таким покаранням те, яке хоч і не виходить за межі, встановлені відповідною статтею (частиною статті) закону України про кримінальну відповідальність, але за своїм видом чи розміром є явно несправедливим через м'якість або через суворість. Ступінь тяжкості кримінального правопорушення зводиться як до підстави їх класифікації та індивідуалізації покарання.

Також важливим є положення про те, що суд касаційної інстанції не вправі скасувати виправдувальний вирок, ухвалу про відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру, ухвалу про закриття кримінального провадження лише з мотивів істотного порушення прав обвинуваченого або особи, стосовно якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

7. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Суд касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги має такі повноваження:

1) залишити судові рішення без зміни, а касаційну скаргу – без задоволення, якщо під час розгляду справи судом касаційної інстанції будь-яких порушень матеріального та процесуального законів судами першої та апеляційної інстанцій не допущено;

2) скасувати судові рішення і призначити новий розгляд у суді першої чи апеляційної інстанції у разі: істотного порушення вимог кримінального процесуального закону; неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність у зв'язку з незастосуванням судом закону, який підлягав застосуванню, чи застосуванням закону, який не підлягав застосуванню, або неправильним тлумаченням закону, яке суперечить його точному змісту, чи призначенням більш суворого покарання, ніж передбачене відповідною статтею (частиною статті) закону України про кримінальну відповідальність; невідповідності призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого (призначене покарання за своїм видом чи розміром є явно несправедливим через м'якість);

3) скасувати судові рішення і закрити кримінальне провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності; помер обвинувачений, засуджений, за винятком випадків, коли провадження є необхідним для

реабілітації померлого; існує вирок за тим же обвинуваченням, що набрав законної сили, або постановлено ухвалу суду про закриття кримінального провадження за тим же обвинуваченням;

4) змінити судові рішення. Суд постановляє ухвалу про зміну оскаржуваного судового рішення у випадку, якщо помилки, допущені судом першої або апеляційної інстанції, можна усунути без скасування такого рішення, не змінюючи його суті, якщо такі помилки стосуються окремих частин рішення.

8. Підстави та порядок передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду. Суд, який розглядає кримінальне провадження в касаційному порядку у складі колегії суддів, може передати таке кримінальне провадження на розгляд:

- палати, до якої входить така колегія, якщо ця колегія вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з цієї палати або у складі такої палати;

- об'єднаної палати, якщо ця колегія або палата вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з іншої палати або у складі іншої палати чи іншої об'єднаної палати (якщо провадження в касаційному порядку було у складі колегії суддів, палати);

- Великої Палати Верховного Суду, якщо така колегія (палата, об'єднана палата) вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів (палати, об'єднаної палати) іншого касаційного суду (якщо провадження в касаційному порядку було у складі колегії суддів, палати або об'єднаної палати).

- Великої Палати Верховного Суду, якщо така колегія суддів (палата, об'єднана палата) вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Великої Палати (якщо провадження в касаційному порядку було у складі колегії суддів, палати або об'єднаної палати).

- Великої Палати Верховного Суду, якщо дійде висновку, що справа містить виключну правову проблему і така передача необхідна для забезпечення розвитку права та формування єдиної правозастосовчої практики (якщо провадження в касаційному порядку було у складі колегії суддів, палати).

Питання про передачу кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду вирішується

- судом за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи;
- більшістю від складу, що його розглядає.

Питання про передачу кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду може бути вирішене до прийняття постанови судом касаційної інстанції.

Про передачу кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду суд постановляє ухвалу з викладенням мотивів необхідності відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у рішенні.

Суддя, котрий не погоджується з рішенням про передачу (відмову у передачі) кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду, письмово викладає свою окрему думку в ухвалі про передачу кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати або в постанові, прийнятій за результатами касаційного розгляду.

Якщо Велика Палата Верховного Суду дійде висновку про відсутність підстав для передачі кримінального провадження на її розгляд, таке кримінальне провадження повертається відповідній колегії (палаті, об'єднаній палаті) для подальшого розгляду, про що постановляється ухвала. Кримінальне провадження, повернуте на розгляд колегії (палати, об'єднаної палати) не може бути передано повторно на розгляд Великої Палати Верховного Суду.

Після передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду визначений у ньому суддя-доповідач у разі необхідності звертається до відповідних фахівців Науково-консультативної ради при Верховному Суді стосовно підготовки наукового висновку щодо застосування норми права, питання щодо якого стало підставою для передачі справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду, крім випадків, коли висновок щодо застосування цієї норми у подібних правовідносинах був раніше отриманий Верховним Судом.

Контрольні запитання для перевірки досягнення результатів навчання

1. Визначте поняття та значення касаційного провадження.
2. Які загальні положення касаційного провадження?
3. Які судові рішення можуть бути оскаржені в касаційному порядку?
4. Назвіть суб'єктів права на подання касаційних скарг.
5. Які строки касаційного оскарження?
6. Які вимоги до касаційної скарги?
7. В яких випадках можливе письмове касаційне провадження?
8. Назвіть та охарактеризуйте підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.
9. Які повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги?
10. Розкрийте підстави та порядок передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду.

Тема 7. Провадження за нововиявленими та виключними обставинам

Мета вивчення

Метою вивчення є систематизація знань щодо судового провадження за нововиявленими та виключними обставинам

Результати навчання

Після лекції здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) продемонструвати знання щодо нормативно-правової регламентації судового провадження за нововиявленими та виключними обставинам;
- 2) виділити проблеми реалізації положень кримінального процесуального законодавства щодо судового провадження за нововиявленими та виключними обставинами.

Рекомендована література

1. Беднарська В.М. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами в кримінальному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2007. 20 с.
2. Бобечко Н.Р. Суть, завдання, значення та процесуальні особливості провадження за нововиявленими обставинами за КПК України. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 1. С. 196-200.
3. Дроздов О.М. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами в кримінальному судочинстві за європейськими стандартами. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 860-888.
4. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. К.: Алерта, 2014. 488 с.
5. Пшеничний І.І. Здобутки та прорахунки нормативно-правового регулювання інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами за новим Кримінальним процесуальним кодексом України // Форум права. 2013. № 3. С. 507-513.
6. Фігурський В. Окремі проблемні питання перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами в кримінальному процесі // Підприємництво, господарство і право. 2016. № 8. С. 185-190.

План

1. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. Суди, які переглядають справи за нововиявленими та виключними обставинами.
2. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Поняття, зміст нововиявлених обставин. Система та зміст виключних обставин.

3. Суб'єкти, порядок та строки звернення із заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.
4. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами.
5. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами.

Матеріали для вивчення

1. *Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.* Кримінальне провадження за нововиявленими або виключними обставинами є формою перегляду судових рішень, що набрали законної сили, завданнями якого є перевірка законності, вмотивованості, обґрунтованості та справедливості судових рішень, що набрали законної сили; виявлення та виправлення судових помилок та порушень закону; забезпечення захисту прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, недопущення незаконного і необґрунтованого обвинувачення, засудження та обмеження їх прав і свобод.

Зміна назви Глави 34 КПК обумовлена суттєвими змінами в кримінальному процесуальному законодавстві як черговому етапі судової реформи в Україні, що набула чинності на конституційному рівні 30.09.2016 р. Зазначене ж оновлення законодавства відбулося наприкінці 2017 р. та торкнулося багатьох принципів положень судових проваджень із перегляду судових рішень, у тому числі й такого екстраординарного виду проваджень із перегляду судових рішень, як провадження за нововиявленими обставинами. Зміни були внесені до КПК, ЗУ «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». Зокрема, відповідно до підп. 37 п. 7 § 1 Розділу 4 Закону № 2147-VIII назву Глави 34 КПК після слова «нововиявленими» доповнено словами «або виключними». Тому на сьогодні назва Глави 34 КПК звучить таким чином: «Провадження за нововиявленими або виключними обставинами». Зазнала змін й низка інших положень Глави 34 КПК. Наприклад, законодавець зважив на доктринальні дискусії та доповнив дану Главу КПК новими обставинами, які є підставами для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Також оновлені правові процедури подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та здійснення перегляду судового рішення за наведеними обставинами (доклад. див.: Дроздов О.М. *Провадження за нововиявленими або виключними обставинами в кримінальному судочинстві за європейськими стандартами. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та*

практика правозастосування: колективна монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 860-888).

Можливість здійснення кримінального провадження з перегляду судових рішень, що набрали законної сили за нововиявленими обставинами передбачена в низці положень міжнародних актів в галузі прав людини, таких як: Загальна декларація прав людини (ст.ст. 7, 8, 10), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 14), Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (ст. 6) та Протоколу № 7 до Конвенції (ст. 4), в яких містяться міжнародні та європейські стандарти кримінального судочинства. Особливе значення при провадженні за нововиявленими та виключними обставинами, як в цілому в кримінальному процесі, має практика ЄСПЛ.

Перегляд судових рішень вимагає дотримання, крім основних засад кримінального провадження, також і принципу *res judicata*, тобто принципу остаточності рішення, неприпустимості повторного розгляду вже раз вирішеної справи. За цим принципом жодна сторона не має права домагатися перегляду кінцевого і обов'язкового рішення тільки з метою нового слухання і вирішення справи, а повноваження судів вищої ланки переглядати рішення мають бути використанні для виправлення судових помилок, помилок у здійсненні правосуддя, а не для зміни рішень (див.: *Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. К.: Алерта, 2014. С. 220-221*).

У доповіді Венеційської комісії «Верховенство права» вказується на те, що юридична визначеність вимагає дотримання принципу *res judicata*. Остаточні рішення судів національної системи не повинні бути предметом оскарження. Юридична визначеність також вимагає, щоб остаточні рішення судів були виконані. Системи, де існує можливість скасовувати остаточні рішення, не базуючись при цьому на безспірних підставах публічного інтересу, та які допускають невизначеність у часі, несумісні з принципом юридичної визначеності. Насамкінець, судові рішення мають бути ефективно виконані і не повинно існувати можливості (окрім надзвичайно виняткових випадків) переглядати остаточне судові рішення (дотримання принципу *res judicata*) (*Доповідь, схвалена Венеційською Комісією Ради Європи на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року) «Верховенство права». Право України. 2011. № 10. С. 179, 180*). Цей принцип наголошує, що жодна зі сторін не має права вимагати перегляду остаточного та обов'язкового рішення суду просто тому, що вона має на меті добитися нового слухання справи та нового її вирішення. Повноваження вищих судових органів стосовно перегляду мають реалізовуватись для виправлення судових помилок та недоліків судочинства, а не для здійснення нового судового розгляду (див.: рішення ЄСПЛ у справах: *“Брумареску проти Румунії”* (п.п. 60-61); *“Рябих проти Росії”* (п.п. 51-52); *“Пономарьов проти України”* (п. 40); *“Устименко проти України”* (п. 46)).

Крім того, перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами не повинен суперечити принципу *non bis in idem*. Так, у разі підтвердження судом наявності нових обставин попереднє рішення у справі скасовується, а замість нього ухвалюється інше – з урахуванням нових обставин.

Світовій теорії та практиці відомі дві моделі провадження за нововиявленими обставинами – судова та змішана. Порівняно з КПК 1960 року у регламентації вітчизняного провадження за нововиявленими обставинами згідно з чинним КПК простежується кардинальна зміна його моделі, а саме, від змішаної, яка закріплює слідчо-прокурорське розслідування чи перевірку з метою виявлення нововиявлених обставин, а їх встановлення, визначення впливу на правосудність судового рішення та наступне спрямування кримінального провадження здійснюється в судовому порядку, до судової, за якої з'ясування наявності та встановлення таких обставин здійснюється тільки судом з ініціативи сторін, тобто відбувається надання переваги винятково судовому захисту прав, свобод та законних інтересів учасників судового провадження, що ґрунтується на засадах змагального процесу (доклад. див.: Бобечко Н.Р. *Суть, завдання, значення та процесуальні особливості провадження за нововиявленими обставинами за КПК України. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 1. С. 198*).

З системного аналізу змісту глави 34 КПК та загальних засад кримінального провадження випливає, що провадження за нововиявленими обставинами являє собою форму перегляду рішень судів, які набрали законної сили. За своїм змістом ця стадія кримінального процесу виступає як механізм, що доповнює звичайні заходи забезпечення правосудності судових рішень у кримінальних провадженнях. Цей вид провадження має резервне значення та використовується лише у випадках, коли вичерпані всі інші допустимі засоби процесуально-правового захисту. Отже, за змістом кримінального процесуального закону за нововиявленими обставинами можуть бути переглянуті тільки рішення суду, що набрали законної сили і якими закінчено розгляд провадження (*Постанова ККС ВС від 09 жовтня 2018 р., справа № 11-о/79615/2017, URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77088323>*).

За нововиявленими або виключними обставинами можуть бути переглянуті судові рішення (вироки, постанови, ухвали) судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій, лише ті, що набрали законної сили та за наявності відповідних обставин, визначених законом.

Підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. За результатами провадження за нововиявленими або виключними обставинами суд може: 1) скасувати вирок чи ухвалу у справі і ухвалити новий вирок чи постановити ухвалу або 2) залишити заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами без задоволення. Крім того, відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 467 КПК ВС також може за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами скасувати судові рішення (судові рішення) повністю або частково і передати справу на новий розгляд до суду першої або апеляційної інстанції.

Суди, які переглядають справи за нововиявленими та виключними обставинами. Кримінальне провадження за нововиявленими обставинами здійснюється судом, який ухвалив рішення, що переглядається (ч. 4 ст. 33 КПК).

Провадження за виключними обставинами – залежно від підстав для перегляду (п.п. 1-3 ч. 3 ст. 459 КПК) (ч. 5 ст. 33 КПК): 1) судом, який ухвалив рішення, що переглядається – з підстав, визначених п.п. 1, 3 ч. 3 ст. 459 КПК (п. 1 – встановлена Конституційним Судом України неконституційність, конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи; п. 3 – встановлення вини судді у вчиненні злочину або зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження, внаслідок якого було ухвалено судові рішення); 2) Великою Палатою ВС (ч. 5 ст. 33 КПК) – з підстави, визначеної у п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК (п. 2 – встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом).

Таким чином, відповідно до правил про підсудність, визначених ст. 33 КПК та враховуючи положення ч. 2 ст. 463 КПК – провадження за нововиявленими або виключними обставинами здійснюється 1) судом, який ухвалив рішення, що переглядається; 2) судом тієї інстанції, суддею якого був суддя, у разі вчинення суддею злочину, внаслідок якого ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення; 3) ВС у складі Великої Палати – у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

2. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Поняття, зміст нововиявлених обставин. Система та зміст виключних обставин. Згідно з ч. 2 ст. 459 КПК, перелік нововиявлених обставин не є вичерпним і до **нововиявлених обставин** закон відносить: 1) штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу висновку і пояснень експерта, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, на яких ґрунтується вирок; 3) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення вироку чи постановлення ухвали, що належить переглянути; 4) інші обставини, які не були відомі суду на час судового розгляду при ухваленні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність вироку чи ухвали, що належить переглянути.

Складність розуміння сутності нововиявлених обставин викликана як відсутністю нормативного визначення поняття цих обставин, так і різним розумінням їх природи, видів, а відповідно – й переліку таких обставин в доктрині кримінального процесу. Тому частіше виділяються їх ознаки, до яких відносять: невідомість їх суду з причин, які від нього не залежать; істотність цих обставин для справи; наявність нововиявлених обставин в об'єктивній дійсності до постановлення судового рішення; неможливість врахування цих обставин під час провадження в справі і постановлення судового рішення у зв'язку з тим, що вони не відомі суду; виявлення обставин саме після набрання судовим рішенням законної сили.

Враховуючи зміни законодавства, беручи до уваги положення п. 4 ч. 2 ст. 459 КПК та враховуючи, що предметом перевірки є вирoki, ухвали та

постанови, під нововиявленими обставинами необхідно розуміти обставини, які не були відомі суду на час судового розгляду при ухваленні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність вироку, ухвали чи постанови, що належить переглянути, адже винесене в справі рішення більше не може вважатись законним, обґрунтованим та справедливим.

Обов'язковою умовою розгляду справи за нововиявленими обставинами є те, що обставини, які наводяться, мають бути абсолютно новими, могли вплинути на судові рішення, але не були відомі та не могли бути відомі суду, під час судового розгляду, вказівка на які в матеріалах справи відсутня, крім того відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 462 КПК вони мають бути невідомими й особі, яка звертається із заявою, хоча останнє викликає заперечення, адже чому не може звернутися особа (обвинувачений), яка, наприклад, давала завідомо неправдиві показання (мала місце самообмова), на яких ґрунтувався вирок.

Нововиявлені обставини – це встановлені розслідуванням, вирокі суду, що набрав законної сили або викладені у заяві учасників судового провадження юридичні факти, які знаходяться в органічному зв'язку з елементами предмета доказування у кримінальній справі і спростовують їх через попередню невідомість та істотність висновків, що містяться у вирокі, ухвалі, як такі, що не відповідають об'єктивній дійсності. Нововиявлені обставини характеризуються такими ознаками, як їх невідомість суду з причин, від нього незалежних; їх істотне значення для провадження; їх наявність в об'єктивній дійсності до ухвалення вироку; неможливість урахування під час провадження у справі та ухвалення вироку в зв'язку з їх невідомістю судові; їх відкриття тільки після вступу вироку у законну силу. Тобто необхідно наявність двох умов для визнання обставини нововиявленою, це обставини, які об'єктивно існували на момент вирішення кримінального провадження та не були відомі і не могли бути відомі на той час суду та хоча б одній особі, яка брала участь у справі (*Постанова ККС ВС від 11 жовтня 2018 року справа № 398/3237/14-к, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77137591>*).

Нововиявлені обставини характеризуються наступними ознаками: 1) невідомість їх суду з причин від нього незалежних; 2) наявність їх в об'єктивній дійсності до винесення судового рішення; 3) неможливість урахування під час провадження в справі і винесенні рішення в зв'язку з невідомістю їх суду; 4) відкриття тільки після набрання законної сили судовим рішенням. Тобто нові факти і обставини, які, на думку особи, яка ініціює здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами, повинні були існувати в той момент, коли виносилося судові рішення, про перегляд якого за вказаною процедурою порушується питання (*Постанова ККС ВС від 20 листопада 2018 р, справа № 711/5136/17, URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78268006>*).

Штучне створення або підроблення доказів означає їх завідомо неправильність, розраховану на введення суду в оману, наприклад, унесення посадовою особою завідомо неправдивих відомостей або інша підробка документів (ст. 366 КК); підробка документів, що надають права або

звільняють від обов'язків, іншими особами (ст. 358 КК); штучне створення доказів (занесення у квартиру особи, не причетної до вчинення злочину, предметів, які були викрадені в потерпілого, або таких, за зберігання яких передбачена кримінальна відповідальність: зброї, наркотиків; знищення чи підміна речових доказів та ін.). Штучне створення або підроблення доказів можуть бути зроблені як учасниками провадження, так і іншими особами (наприклад, їхніми родичами, друзями, іншими особами, як за винагороду, так і за іншими мотивами). Штучно створеними або підробленими можуть бути як докази зі сторони обвинувачення, так і докази сторони захисту.

Завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, на яких ґрунтується вирок. Відповідно до вимог ст. 95 КПК показаннями є відомості, які надаються підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом в усній або письмовій формі під час допиту. Неправдиві показання полягають у повідомленні недостовірних відомостей про факти та обставини, що мають значення для кримінального провадження. Проте, свідок та потерпілий несуть кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві показання на відміну від підозрюваного та обвинуваченого, тому віднесення цих обставин до пункту статті, яка визначає нововиявленими обставинами дії, як ті, що містять ознаки кримінального правопорушення, так і тих, які їх не містять видається не зовсім логічним. Крім того, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 459 КПК завідомо неправдиві показання експерта, на яких ґрунтується вирок, законодавцем не віднесено до нововиявлених обставин, але такі показання за відповідних умов можуть бути визнані нововиявленими обставинами за п. 5 ч. 2 ст. 459 КПК.

Неправильність перекладу висновку і пояснень експерта. Висновок і пояснення експерта є неправильними як у разі надання завідомо неправильного висновку або пояснення, так і внаслідок помилки під час вирішення питань, що вимагають спеціальних знань.

Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 459 КПК штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу висновку і пояснень експерта, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого може бути підставою перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, якщо на них ґрунтується вирок, проте це може бути підставою перегляду й інших судових рішень, які були постановлені на основі зазначених доказів, з відповідним посиланням на п. 4 ч. 1 ст. 459 КПК.

Скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення вироку чи постановлення ухвали, може відбутися як під час проваджень у судах апеляційної або касаційної інстанції, так і за результатами провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

До інших обставини, які не були відомі суду на час судового розгляду при ухваленні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність вироку чи ухвали, що належить переглянути можна віднести: дані про вчинення цього кримінального правопорушення іншою особою, а не тією, яку засуджено в справі; виявлення

живою особи, яка вважалася вбитою; виявлення факту неосудності засудженого в момент вчинення ним суспільно небезпечного діяння; дані про невинуватість засудженого в тій або іншій частині інкримінованих йому кримінальних правопорушень; виявлення раніше не відомих учасників вчинення кримінального правопорушення; встановлення більшого розміру викраденого майна; якщо засуджений видавав себе за іншу особу; встановлення факту смерті потерпілого у випадках, коли винний був засуджений за заподіяння тілесних ушкоджень та інші обставини.

Система та зміст виключних обставин. Окрім нововиявлених обставин закон визначає, що існують виключні обставини, за якими можуть бути переглянуті судові рішення, що набрали законної сили. Так, *виключними обставинами* визнаються: 1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність, конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи; 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом; 3) встановлення вини судді у вчиненні злочину або зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження, внаслідок якого було ухвалено судові рішення.

Встановлена Конституційним Судом України неконституційність, конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи. КСУ приймає рішення та дає висновки щодо відповідності Конституції України (конституційності) законів та інших правових актів ВР України, актів Президента України, актів КМ України, правових актів ВР АРК, відповідності Конституції чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до ВР України для надання згоди на їх обов'язковість; офіційного тлумачення Конституції та законів України та інші (ст. 150 Конституції України).

КСУ є органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України (ст. 1 ЗУ «Про Конституційний Суд України»), серед яких: 1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; 9) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України (їх окремих положень) за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України (п.п. 1, 9 ст. 7 ЗУ «Про Конституційний Суд України»).

Важливим для розуміння наведеної виключної обставини є визначення в законі меж повноважень КСУ. Так, відповідно до ч.ч. 1-2 ст. 8 ЗУ «Про

Конституційний Суд України» КСУ розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) *чинних* актів (їх окремих положень). Крім того, з метою захисту та відновлення прав особи КСУ розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) акта (його окремих положень), який *втратив чинність, але продовжує застосовуватись* до правовідносин, що виникли під час його чинності.

Закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення КСУ рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення (ст. 91 ЗУ «Про Конституційний Суд України»).

З формулювання п. 1 ч. 3 ст. 459 КПК можна дійти висновку, що як виключна обставина може розглядатись й встановлена КСУ *конституційність* закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи. Тому тут необхідно мати на увазі, що відповідно до ч. 3 ст. 89 вказаного ЗУ, якщо КСУ, розглядаючи справу за конституційною скаргою, визнав закон України (його положення) таким, що *відповідає Конституції України, але одночасно виявив, що суд застосував закон України (його положення), витлумачивши його у спосіб, що не відповідає Конституції України*, то КСУ вказує на це у резолютивній частині рішення.

Встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом. Якщо міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, буде встановлено і визнано, що з боку України було допущено порушення міжнародних зобов'язань при розгляді конкретної кримінальної справи судом, це є підставою для перегляду судового рішення у цій справі за виключними обставинами. Це положення покладає на ВС відповідальність за виконання судових рішень міжнародних судових установ, особливо ЄСПЛ, з метою забезпечення дотримання законних прав і свобод людини і спрямування судової практики.

Комітет Міністрів Ради Європи рекомендував державам-учасникам ЄКПЛ прийняти закони, якими треба врегулювати порядок перегляду справ і відновлення провадження справ на внутрішньодержавному рівні у зв'язку з порушеннями ЄКПЛ (Рекомендація № R (2000) (*див.: Рекомендація № R (2000) 2 КМ державам членам РЄ «Щодо перегляду справ і відновлення провадження справ на внутрішньому рівні у зв'язку з рішеннями Європейського суду з прав людини»*). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>), яка ґрунтується на рішенні «*Paramichaboroulos against Greece*» (1995), згідно з яким суд, визнавши порушення прав людини, робить репарацію за наслідками такого порушення таким чином, щоб, наскільки це можливо, відновити становище, що мало місце до такого порушення. У такий спосіб ЄСПЛ висловив широко відомий принцип міжнародного права *restitution in integrum* для потерпілої сторони).

У ЗУ «Про виконання рішень про застосування практики Європейського суду з прав людини» зазначено, що стягувачеві (заявникові до ЄСПЛ у справі проти України, на користь якого постановлено рішення цього суду, або його

представнику чи правонаступнику) надсилається повідомлення з роз'ясненням його права порушити провадження про перегляд справи відповідно до чинного законодавства (п. «а» ч. 1 ст. 11). Чинний КПК ліквідував зазначену прогалину в національному законодавстві, регламентуючи підставу до перегляду судових рішень у такий спосіб: «Встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом». Проте, це не означає, що кожне таке рішення потягне за собою зміну або скасування будь-якого рішення, адже це відбувається в разі коли Суд визнав порушення Конвенції, особливо: 1) коли потерпіла сторона і далі зазнає значних негативних наслідків рішення, ухваленого на національному рівні, – наслідків, щодо яких справедлива сатисфакція не була адекватним засобом захисту і які не можна виправити інакше ніж через повторний розгляд або поновлення провадження; 2) коли рішення Суду спонукає до висновку, що а) оскаржене рішення національного суду суперечить Конвенції по суті, або б) в основі визнаного порушення лежали суттєві процедурні помилки чи недоліки, які ставлять під серйозний сумнів результат оскарженого провадження на національному рівні (Доклад. див.: *Постанова ВП ВС від 20 лютого 2018, справа № 775/15/15-к. Кримінальний процесуальний кодекс України: постатейна систематизація окремих правових позицій Верховного Суду / наук. ред. І.В. Гловюк, М.І. Пашковський, Д.В. Пономаренко. Одеса, 2019. С. 823-829*). Крім того, повторний розгляд справи є адекватним способом поновлення прав заявника, порушення яких визнано рішенням ЄСПЛ, у тому випадку, якщо заявник і далі зазнає негативних наслідків від судових рішень, ухвалених на національному рівні, – наслідків, щодо яких справедлива сатисфакція не була адекватним засобом захисту і які не можна виправити інакше ніж через повторний розгляд або поновлення провадження (*Там само. С. 827*).

Зловживання слідчого судді або суду можуть виражатися в прийнятті пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди (ст. 368 КК); недопущенні чи ненаданні своєчасного захисника, а також іншому грубому порушенні права підозрюваного, обвинуваченого на захист (ст. 374 КК), постановленні завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375 КК).

Зловживання прокурора, слідчого під час кримінального провадження можуть виражатися в завідомо незаконному затриманні, приводі, домашньому арешті або триманні під вартою (ст. 371 КК), притягненні завідомо невинуватого до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК), примушуванні давати показання при допиті шляхом незаконних дій (ст. 373 КК).

Такі обставини, як: *встановлення вини судді у вчиненні злочину або зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження, внаслідок якого було ухвалено судові рішення повинні бути встановлені вироком суду, що набрав законної сили. Обставини, що стосуються зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження, у разі неможливості ухвалення вироку можуть бути підтверджені*

постановою або ухвалою про закриття кримінального провадження, ухвалою про застосування примусових заходів медичного характеру.

У межах провадження за нововиявленими обставинами не допускається перегляд у зв'язку з тим, що після вирішення справи і набрання законної сили судовим рішенням були прийняті нові закони, інші нормативно-правові акти, якими скасовані закони та інші нормативно-правові акти, що діяли на час ухвалення рішення.

Нововиявлені обставини мають підтверджуватися фактичними даними (доказами), що в установленому порядку спростовують факти, покладені в основу судового рішення. Суд має право скасувати судові рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами лише за умови, що ці обставини можуть вплинути на юридичну оцінку обставин, здійснену судом у судовому рішенні, що переглядається. За змістом наведених норм процесуального закону, роль суду при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами зводиться лише до встановлення наявності таких обставин, оцінки їх з точки зору істотності для даної конкретної справи, їх дослідження та прийняття відповідного рішення. Однак суд не уповноважений збирати докази існування нововиявлених обставин, в тому числі шляхом дачі відповідних судових доручень, лише на підставі припущення сторони кримінального провадження про існування таких обставин та доказів, що їх підтверджують (*Постанова ККС ВС від 13 грудня 2018 р., справа № 1-27/11, URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78750985>*).

3. Суб'єкти, порядок та строки звернення із заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. Відповідно до ст. 460 КПК, заяву про перегляд за нововиявленими або виключними обставинами судового рішення суду будь-якої інстанції, яке набрало законної сили, мають право подати учасники судового провадження.

Учасниками судового провадження, відповідно до п. 26 ч. 1 ст. 3 КПК, є: сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, представник персоналу органу пробації, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених КПК, здійснюється судові провадження.

Проте, згідно з п. 2 ч. 5 ст. 461 КПК з підстави, передбаченої п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК, срок звернення з заявою встановлено для особи, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною.

Порядок звернення із заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами визначено в ст. 463 КПК. За загальним правилом, відповідно до ч. 1 ст. 463 КПК заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами подається до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про

існування таких обставин. Дане положення неоднозначно сприймається в доктрині, де підкреслюється, що це протирічить принципу інстанційності та жоден суд не має повноважень змінювати або скасовувати власне рішення (доклад. див.: *Пиеничний І.І. Здобутки та прорахунки нормативно-правового регулювання інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами за новим Кримінальним процесуальним кодексом України // Форум права. 2013. № 3. С. 507–513*). Проте існує і інша позиція – законодавець з метою вирішення таких правових ситуацій передбачив не перевірку судового рішення в інстанційному порядку, а позаінстанційний контроль суду за власним рішенням (Див.: *Бобечко Н.Р. Суть, завдання, значення та процесуальні особливості провадження за нововиявленими обставинами за КПК України // Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 1. С. 198*). Крім того, привертає увагу колізія між положеннями ч. 1 ст. 463 КПК та ч. 5 ст. 33 КПК, згідно з якою кримінальне провадження за нововиявленими обставинами здійснюється судом, який ухвалив рішення, що переглядається. У такій ситуації, як слушно підкреслюється в літературі, необхідно розмежувати поняття «суд, який ухвалив рішення» та «суд, який першим допустив помилку». «Суд, який першим допустив помилку» – це суд будь-якої інстанції, який уперше у конкретному провадженні у судовому рішенні виклав обставини, що не відповідають дійсним фактам про подію кримінального правопорушення. При цьому тут не має значення умова набуття рішенням суду законної сили. Під ухваленням судового рішення необхідно розуміти діяльність судів (судді), наслідком якої є формулювання змісту судового рішення за результатами розгляду провадження, що має місце до набуття рішенням законної сили. Поняття «ухвалення рішення» поширюється не лише на суд першої інстанції, але й на судові провадження з перегляду судових рішень (ч. 2 ст. 418 КПК, ч. 2 ст. 441 КПК) (*Пиеничний І.І. Здобутки та прорахунки нормативно-правового регулювання інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами за новим Кримінальним процесуальним кодексом України // Форум права. 2013. № 3. С. 507–513*).

В літературі слушно зазначається, що ухвалити рішення, яке підлягатиме перегляду за нововиявленими обставинами, може як суд першої інстанції, так і суди апеляційної та касаційної інстанцій. При цьому може скластися така ситуація, коли в одному і тому самому провадженні будуть існувати рішення, ухвалені трьома різними судовими інстанціями, і в кожному з таких рішень буде наявна помилка (помилки), допущена внаслідок незнання про конкретні обставини, які мають значення для провадження і не були відомі суду на час ухвалення судового рішення. Якщо керуватися ч. 5 ст. 33 КПК, не до кінця зрозуміло, який суд повинен переглядати рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. І тут – одні вважають, що доцільно керуватися ч. 1 ст. 463 КПК, адже справедливо та закономірно, що переглядати рішення має суд, який першим допустився помилки (див.: *Фігурський В. Окремі проблемні питання перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами в кримінальному процесі // Підприємництво, господарство і право. 2016. № 8. С. 188*), інші, що

все простіше – має застосовуватись спеціальна норма.

У разі вчинення суддею злочину, внаслідок якого ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення, заява про перегляд судового рішення за виключними обставинами подається *до суду тієї інстанції, суддею якого він був*.

У разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом, заява про перегляд судового рішення за виключними обставинами подається *до Верховного Суду* для її розгляду у складі Великої Палати.

Строки звернення із заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. Законом встановлені різні строки звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами залежно від рішення, яке має бути переглянуте, мети та наслідків його перегляду.

За загальним правилом, учасники судового провадження мають право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами протягом трьох місяців після того, як особа, яка звертається до суду, дізналася або могла дізнатися про ці обставини.

Оскільки невинуватий має бути реабілітований незалежно від будь-яких строків, що минули з моменту його засудження або відкриття нових обставин, перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, з метою повної або часткової реабілітації засудженого або застосування закону про менш тяжке кримінальне правопорушення не обмежений ніякими строками. Так, відповідно до ч. 4 ст. 461 КПК за наявності обставин, які підтверджують невинуватість засудженого або вчинення ним менш тяжкого кримінального правопорушення, перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами строками не обмежено.

Відбування покарання або смерть засудженого не є перешкодою перегляду судових рішень щодо нього в інтересах його реабілітації.

Однією з істотних процесуальних гарантій для виправданих і засуджених є обмеження зазначеними в законі строками перегляду за нововиявленими обставинами виправдувальних вироків, а також судових рішень за мотивами необхідності застосування закону про більш тяжкий злочин.

Перегляд виправдувального вироку за нововиявленими обставинами допускається тільки в межах строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (ст. 49 КК).

Перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, у зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжкий злочин, обмежений строками давності притягнення до кримінальної відповідальності за більш тяжкий злочин (ст. 49 КК).

Строк звернення про перегляд судового рішення за виключними обставинами для учасників судового провадження становить тридцять днів, проте відраховується такий строк залежно від підстави перегляду, що визначені в п.п. 1-3 ч. 3 ст. 459 КПК.

З підстави, передбаченої п. 1 ч. 3 ст. 459 КПК, а саме, коли встановлена КСУ неконституційність, конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, – протягом тридцяти днів із дня офіційного оприлюднення відповідного рішення Конституційного Суду України.

Згідно з ст. 94 ЗУ «Про Конституційний Суд України» оприлюднення всіх актів КСУ за результатами конституційного провадження здійснюється на офіційному веб-сайті Суду або в окремих випадках за ухвалою Суду – в Залі засідань Суду, але не пізніше наступного робочого дня після їх ухвалення. Опублікування акта Суду разом з окремою думкою Судді здійснюється у «Віснику Конституційного Суду України» та інших офіційних друкованих виданнях України. Процедура і порядок офіційного оприлюднення актів КСУ в Залі засідань Суду та на офіційному веб-сайті Суду встановлює Регламент.

З підстави, передбаченої п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК – встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом, – не пізніше тридцяти днів із дня, коли особа, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, дізналася або могла дізнатися про набуття цим рішенням статусу остаточного.

З підстави, передбаченої п. 3 ч. 3 ст. 459 КПК, – протягом *тридцяти днів із дня, коли вирок у кримінальному провадженні набрав законної сили*. У разі неможливості ухвалення вироку суду заяву може бути подано протягом *тридцяти днів із дня встановлення відповідною ухвалою або постановою суду обставин, передбачених п. 3 ч. 3 ст. 459 КПК*.

4. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами. Форма і зміст заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами мають важливе процесуальне значення, оскільки від викладених у них формулювань, доводів і клопотань залежать наслідки розгляду заяви.

Законом передбачена *письмова форма заяви* про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Зміст заяви визначається відповідно до ч. 2 ст. 462 КПК. Так, у заяві про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами зазначаються: 1) найменування суду, до якого подається заява про перегляд (див. коментар до ст. 463 КПК); 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування), поштова адреса особи, яка подає заяву, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; 3) судові рішення, про перегляд якого за нововиявленими або виключними обставинами подається заява; 4) обставини, що могли вплинути на судові рішення, але не були відомі та не могли бути відомі суду та особі, яка звертається із заявою, під час судового розгляду (див. коментар до ст. 459 КПК); 5) обґрунтування з посиланням на обставини, що підтверджують наявність нововиявлених або виключних обставин, та зміст

вимог особи, яка подає заяву, до суду; 5⁻¹) клопотання особи про витребування копії рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, в органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи, якщо її немає у розпорядженні особи, яка подала заяву, – у разі подання заяви про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК; 5⁻²) клопотання про поновлення строку подання заяви (про порядок обчислення та поновлення пропущених процесуальних строків див. коментар до ст.ст. 114, 116 КПК); 6) перелік документів та інших матеріалів, які додаються (документи або копії документів, які мають значення для кримінального провадження і не були відомі на час ухвалення судового рішення).

В ч. 3 ст. 462 КПК передбачені правові приписи згідно з якими заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами підписується: 1) особою, яка подає заяву; 2) захисником, представником потерпілого, які обов'язково має додати оформлений належним чином документ про свої повноваження.

Частина 4 ст. 462 КПК містить правовий припис щодо необхідності подачі копій заяв відповідно до кількості осіб, які брали участь у справі. Ця вимога не поширюється на особу, яка тримається під вартою.

В ч. 5 ст. 462 КПК передбачено право особи, яка подає заяву, щодо можливості додати до неї документи або їхні копії, що мають значення для правильного вирішення судової справи і не були відомі на час ухвалення судового рішення у справі.

З урахуванням специфіки перегляду за нововиявленими або виключними обставинами надання таких матеріалів має розглядатись не тільки як право, а і як обов'язок особи, яка звертається із заявою, оскільки це стосується: 1) доказів щодо наявності обставин, які особа вважає нововиявленими або виключними, а у випадку неможливості їх надання – підтвердженням щодо вжиття заходів з їх отримання; 2) доказів щодо часу отримання особою інформації про обставини, які вона вважає нововиявленими або виключними, від якого відлічується строк на подання заяви про перегляд.

Відкриття кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами. Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, що надійшла до суду передається судді, колегії суддів, які визначаються у порядку, встановленом ст. 35 КПК.

Не пізніше наступного дня після надходження заяви до суду суддя перевіряє її відповідність вимогам ст. 462 КПК і вирішує питання про відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Тобто суддя перевіряє чи зазначено у заяві: 1) найменування суду, до якого подається заява про перегляд; 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування), поштова адреса особи, яка подає заяву, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; 3) судові рішення, про перегляд якого за нововиявленими або виключними обставинами подається заява; 4) обставини, що могли вплинути на судові рішення, але не були відомі та не могли бути відомі суду та

особі, яка звертається із заявою, під час судового розгляду; 5) обґрунтування з посиланням на обставини, що підтверджують наявність нововиявлених або виключних обставин, та зміст вимог особи, яка подає заяву, до суду; 5⁻¹) клопотання особи про витребування копії рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, в органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи, якщо її немає у розпорядженні особи, яка подала заяву, – у разі подання заяви про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК; 5⁻²) клопотання про поновлення строку подання заяви; 6) перелік документів та інших матеріалів, які додаються.

В КПК передбачені правові наслідки, коли заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами не відповідає вимогам, які містяться ст. 462 КПК, що встановлені ч. 3 ст. 429 КПК, де мова йде про повернення заяви, тобто виходячи з положень ч. 3 ст. 429 КПК, заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами повертається, якщо: особа не усунула недоліки заяви, яку залишено без руху, в установлений строк; її подала особа, яка не має права подавати заяву; вона подана після закінчення строку звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд відповідної інстанції за заявою такої особи не знайшов підстав для його поновлення. Тому мабуть доцільно керуватись спочатку ч. 2 ст. 429 КПК, тобто, коли заява про перегляд судового рішення не відповідає вимогам ст. 462 КПК, то суддя встановивши, що заяву подано без додержання вимог, має постановити ухвалу про залишення заяви без руху, в якій зазначаються недоліки заяви, спосіб їх усунення і встановлюється строк, достатній для усунення недоліків. Копія ухвали про повернення заяви невідкладно надсилається особі, що звернулася з такою заявою, разом із заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами й усіма доданими до неї матеріалами. Якщо заявник усунув недоліки у строк, встановлений судом, вона вважається поданою в день первинного її подання.

КПК не містить підстав для прийняття рішення про відмову у відкритті кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами, тобто суддя має перевірити лише наявність формального критерію, наявність же юридичного критерію, який виступає підставою для перегляду та може потягнути зміну чи скасування судового рішення є предметом дослідження під час нового судового розгляду.

В ч. 4 ст. 464 КПК передбачено обов'язок судді надіслати особам, які беруть участь у справі копії ухвали про відкриття провадження, заяви про перегляд та повідомлення осіб, які беруть участь у справі. Отже, як це передбачено законом, суддя, відкривши провадження за нововиявленими або виключними обставинами, надсилає особам, які беруть участь у справі, копії ухвали про відкриття провадження, заяви про перегляд і призначає дату, час та місце судового засідання, про що повідомляє осіб, які беруть участь у справі.

Суддя перевіряє заяву про перегляд судового рішення на відповідність вимогам ст. 462 КПК і вирішує питання про відкриття кримінального провадження за нововиявленими обставинами. Якщо таку заяву не оформлено згідно з вимогами, передбаченими ст. 462 КПК, застосовуються правила ч. 3 ст. 429 КПК, відповідно до яких заява повертається у визначених цією статтею випадках. Процесуальним законом не передбачено можливості відмови у відкритті провадження за заявою про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами на жодній із стадій такого провадження (*Постанова ККС ВС від 17 квітня 2018 р, справа № 761/25093/1. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73565880>*).

Закон передбачає право особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами відмовитися від такої заяви. Це можна зробити до початку судового розгляду.

Правовими наслідками відмови від заяви є закриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами та неможливість повторного звернення до суду з такою самою заявою з тих самих підстав особою, яка відмовилась від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

5. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами. Частиною 1 ст. 466 КПК передбачений строк розгляду заяви за нововиявленими або виключними обставинами та порядок перегляду судового рішення. Так, встановлено двохмісячний строк розгляду заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами після її надходження, який здійснюється за правилами, встановленими КПК для провадження у суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд, тобто в суді першої, апеляційної або касаційної інстанції.

В ст. 466 КПК передбачено обов'язок суду повідомляти особам, які беруть участь у справі, про дату, час та місце розгляду заяви. Крім того, тут передбачені наслідки нез'явлення належно повідомлених осіб для перегляду судового рішення: неприбуття у судове засідання осіб, які були належним чином повідомлені, не перешкоджає розгляду заяви і перегляду судового рішення.

Якщо учасниками судового провадження подано клопотання про відкладення розгляду справи у зв'язку з неможливістю прибуття до суду з поважних причин, суд має право відкласти судовий розгляд заяви у межах встановленого строку на її розгляд.

Частина 3 ст. 466 КПК містить правові приписи стосовно зупинення виконання судового рішення, яке переглядається за нововиявленими або виключними обставинами. Отже, суд, розпочинаючи провадження з перегляду за нововиявленими або виключними обставинами, може, як це зазначено в законі, своєю ухвалою зупинити виконання судового рішення (до закінчення

перегляду); ця норма спрямована на зупинення виконання судових рішень, щодо яких є підстави вважати, що вони будуть переглянуті.

В ч. 4 ст. 466 КПК встановлено право суду не досліджувати докази стосовно обставин, що вже встановлені у судовому рішенні, яке переглядається за нововиявленими або виключними обставинами, якщо вони не оспорюються.

Отже, суд, переглядаючи рішення за заявою, може обмежитися дослідженням доказів, що стосуються тільки нововиявлених або виключних обставин та не досліджувати докази, наявні у матеріалах справи стосовно обставин, що встановлені у судовому рішенні, яке переглядається за такими обставинами, якщо вони не оспорюються. Суд при перегляді судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами приймає від осіб, які беруть участь у справі, тільки докази, які підтверджують або спростовують обставини, за якими здійснюється перегляд.

Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами. Згідно з ч. 1 ст. 467 КПК за результатами кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами суд може: 1) скасувати вирок чи ухвалу у справі і ухвалити новий вирок чи постановити ухвалу або 2) залишити заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами без задоволення.

При ухваленні нового судового рішення суд користується повноваженнями суду відповідної інстанції. Тому, у разі підтвердження наявності нововиявлених або виключних обставин, перелік яких передбачено ст. 459 КПК, суд повинен скасувати вирок чи ухвалу у справі і ухвалити новий вирок, постановити ухвалу чи постанову, керуючись нормами, що передбачають повноваження суду відповідної інстанції. У випадку, якщо наявність таких обставин не підтвердилася, суд залишає заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами без задоволення.

Крім того, відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 467 КПК Верховний Суд також може за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами скасувати судове рішення (судові рішення) повністю або частково і передати справу на новий розгляд до суду першої або апеляційної інстанції. Як зазначає в своїй постанові ВС, часткове скасування судового рішення може полягати у скасуванні вироку в частині інкримінування особі певних складів злочинів, виключенні певних епізодів злочинної діяльності, перекваліфікації дій особи, виключенні окремих обставин, що обтяжують покарання тощо. Водночас, застосовуючи таке повноваження як часткове скасування судового рішення, суду необхідно визначити покарання засудженого з врахуванням зменшення кількості інкримінованих діянь, виключення певних епізодів злочинної діяльності, перекваліфікації дій тощо (див.: *Постанова ВП ВС від 16 травня 2018 року, справа № 1-13/2002. Кримінальний процесуальний кодекс України: постатейна систематизація окремих правових позицій Верховного Суду / наук. ред. І.В. Гловюк, М.І. Пашковський, Д.В. Пономаренко. Одеса, 2019. С. 835-837).*

Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами може бути оскаржено в порядку, встановленому КПК для оскарження судових рішень суду відповідної інстанції (тобто у апеляційному або касаційному порядку). З набранням законної сили новим судовим рішенням в кримінальній справі втрачають законну силу судові рішення інших судів у цьому кримінальному провадженні (всіх інстанцій).

***Контрольні запитання
для перевірки досягнення результатів навчання***

1. Визначте сутність, завдання та значення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.
2. Назвіть суди, які переглядають справи за нововиявленими та виключними обставинами.
3. Назвіть підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.
4. Визначте поняття та зміст нововиявлених обставин.
5. Визначте систему та зміст виключних обставин.
6. Охарактеризуйте суб'єкти, порядок та строки звернення із заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.
7. Охарактеризуйте суб'єкти, порядок та строки звернення із заявами про перегляд судових рішень за виключними обставинами.
8. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами.
9. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами.
10. Охарактеризуйте підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Судове провадження в структурі кримінального провадження України. Диференціація судового провадження

Заняття 1.

1. Судове провадження: поняття та структура.
2. Загальна характеристика провадження у суді першої інстанції, судово-контрольного провадження, провадження з виконання судових рішень.
3. Учасники судового провадження.
4. Міжнародні та європейські стандарти здійснення правосуддя.
5. Визначення складу суду у кримінальному провадженні України.
6. Перспективи впровадження мирової юстиції в Україні.
7. Диференціація судових проваджень

Теми доповідей/рефератів:

- Судове провадження в структурі кримінального провадження України.
- Право на справедливий судовий розгляд.
- Форми та види перегляду судових рішень
- Проблеми визначення складу суду у країнах світу.

Рекомендована література

1. Аленін Ю.П. Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України: навч.-метод. посібник / Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар, Гловюк ; НУ "ОЮА". Одеса : Фенікс, 2012. 138 с.
2. Альтернативні способи вирішення спорів у кримінальному провадженні: навч. посіб. / Сергій Волкотруб [та ін.]; під ред. У. Гелльманна, В.В. Луцика. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2015. 203 с.
3. Банчук О.А., Куйбіда Р.О. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства. К.: «ІКЦ «Леста»», 2005. 116 с.
4. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
5. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні. Одеса, 2017. 224 с.
6. Дробот В.О. Мирова юстиція в кримінальному провадженні Федеративної Республіки Німеччини // Часопис Київського університету права. 2013. № 4. С. 303-306.
7. Дробот В.О. Модель мирової юстиції в Сполучених Штатах Америки // Держава і право. Сер. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 61. С. 294-300.

8. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
9. Задоя К.П. Спрошене провадження щодо кримінальних проступків за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року та законодавством європейських держав. // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1.
10. Капліна О.В. Імплементція міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
11. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей. 2013. 97 с.
12. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55 <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>
13. Кучинська О., Черниченко І. Спеціальне досудове розслідування і судове провадження (in absentia) та відеоконференція: порівняльний аналіз // Право України. 2015. № 7. С. 43-50.
14. Лобойко Л. Право на відкрите судове засідання у контексті міжнародних стандартів // Слово нац. школи суддів України. 2013. № 1. С. 168-173.
15. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.

Задача 1. Обвинувачений К. під час допиту у судовому засіданні заявив про застосування до нього фізичного насильства з боку працівників поліції під час проведення допитів у досудовому провадженні, вказавши при цьому на наявність у нього на тілі тілесних ушкоджень, зокрема синців на нозі та спині.

Яке правове значення мають відомості, що надані обвинуваченим щодо наявності у нього тілесних ушкоджень? Як має відреагувати на них суд?

Задача 2. Б. обвинувачується в тому, що він у невстановлений час, до 09 вересня 2013 року, за місцем свого проживання, незаконно вирощував рослини конопель у кількості 12 кущів. В судовому засіданні від прокурора надійшло клопотання про закриття кримінального провадження відносно Б. на підставі п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК, у зв'язку з його смертю, у якому зазначено, що провадження не є необхідним для реабілітації померлого.

Суд, розглянувши клопотання прокурора, дослідивши обвинувальний акт з додатками, копію актового запису про смерть та Повний витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян щодо актового запису про смерть, приходить до висновку про закриття кримінального провадження відносно Б. за ч. 1 ст. 310, ч. 2 ст. 309 КК з наступних підстав. Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК кримінальне провадження закривається, в разі якщо помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації

померлого. А абз. 2 ч. 6 ст. 284 КПК передбачено, що якщо обставини, передбачені пунктами 5, 6, 7, 8 частини першої цієї статті, виявляються під час судового провадження, а також у випадку, передбаченому пунктом 2 частини другої цієї статті, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження.

Згідно копії актового запису про смерть, а також відповідно до Повного витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян щодо актового запису про смерть Б., помер. Таким чином, приймаючи до уваги те, що Б. помер, провадження не є необхідним для реабілітації померлого, то кримінальне провадження відносно Б. за ч. 1 ст. 310, ч. 2 ст. 309 КК на підставі п. 5 ч. 1, абз. 2 ч. 6 ст. 284 КПК підлягає закриттю.

Дайте оцінку мотивованості ухвали суду. Чи є волевиявлення має бути встановлено щодо продовження кримінального провадження для реабілітації померлого? На кого покладений цей обов'язок?

Тема 2. Підсудність. Підготовче провадження

Заняття 1.

1. Підготовче судове засідання: процесуальний порядок, строки та суб'єкти.
2. Питання, які вирішуються у підготовчому судовому засіданні. Підсумкові рішення стадії підготовчого провадження.
3. Підстави затвердження угод або відмови у затвердженні угод.
4. Підстави закриття провадження у підготовчому судовому засіданні.
5. Підстави повернення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору.
6. Підстави направлення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру для визначення підсудності.
7. Підстави призначення судового розгляду. Дії суду, пов'язані з підготовкою до судового розгляду.

Теми доповідей/рефератів:

- Поняття і види підсудності кримінальних справ судам першої інстанції.
- Поняття, значення стадії підготовчого судового провадження.
- Суб'єкти, які беруть участь у підготовчому судовому засіданні.
- Зупинення, відкладення підготовчого судового засідання.
- Рішення, що приймаються судом у підготовчому судовому засіданні.
- Досудова доповідь.

Рекомендована література

1. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України № 223-1430/0/4-12 від 03.10.2012 р.: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

2. Бабаєва О.В. Підготовче провадження у системі стадій кримінального процесу України автореф. дис. ... к.ю.н. Х., 2019. 22 с.
3. Гловюк І.В., Пономаренко Д.Г. Питання предметної підсудності Вищого антикорупційного суду. URL: <https://barristers.org.ua/news/tezypartnera-aobarristers-advokata-denysa-ponomarenko-ta-naukovogo-radnyka-aobarristers-advokata-iryny-glovyuk-na-temu-pytannya-predmetnoyi-pidsudnostivyshhogo-antykoriupijnogo-sudu/>
4. Гловюк І.В., Пономаренко Д.В. Підсудність кримінальних проваджень Вищому антикорупційному суду: тенденції розвитку. Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу: матеріали VIII Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Івано-Франківськ, 06 грудня 2019 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. С. 14-18.
5. Дячук С. Стадія підготовчого провадження та її особливості // Слово нац. школи суддів України. 2013. № 4 (5). С. 131-138.
6. Єні О., Матієк Л. Досудова доповідь у судовому кримінальному провадженні // Наук. часопис Нац. акад. прокуратури України. 2017. № 2. С. 42-50.
7. Зражевська Н.О. Попередній розгляд справи суддею у кримінальному судочинстві України автореф. дис. ... к.ю.н. 2011.
8. Калужинський О.В. Оціночна діяльність судді у підготовчому провадженні автореф. дис. ... к.ю.н. 2015.
9. Каркач П.М. Прокурор у підготовчому судовому провадженні: навч. посібник. Харків: Право, 2015. 60 с.
10. Лукашкіна Т.В. Деякі зауваження до Закону України "Про пробацію" та внесених у зв'язку з ним доповнень до КПК України // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: мат. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю.П. Аленіна. Одеса, 2017. С. 81-88.
11. Луцик В.В. Повернення справи прокурору зі стадії попереднього судового розгляду автореф. дис. ... к.ю.н. 2009.
12. Шило О.Г. Проблемні питання нормативного регулювання складання досудової доповіді в кримінальному провадженні // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства: мат. Всеукр. конф., присв. до 70-річчя Ю.П. Аленіна. Одеса, 2017. С. 27-29.
13. Шминдрук О.Ф. Підготовче провадження в кримінальному процесі України автореф. дис. ... к.ю.н. 2016.
14. Яновська О.Г. Забезпечення дотримання розумних строків на стадії підготовчого провадження // Вісн. крим. судочинства. 2016. № 1. С. 64-69.

Задача 1. В ухвалі про призначення судового розгляду було зазначено наступне: "Приєднати до обвинувального акта документи надані прокурором на 78 аркушах. Задовольнити клопотання представника потерпілого ОСОБА_3-ОСОБА_1 і приєднати до матеріалів справи цивільний позов ОСОБА_3 до

ОСОБА_2 про відшкодування моральної шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням. Визнати ОСОБА_3 цивільним позивачем, а ОСОБА_2 – цивільним відповідачем у даному кримінальному провадженні.

Призначити судовий розгляд кримінального провадження відносно ОСОБА_2 за ч. 1 ст. 289 КК України у відкритому судовому засіданні в залі міського суду на 11 годину 00 хвилин 1 жовтня 2016 року, в яке викликати: прокурора, обвинуваченого ОСОБА_2, потерпілого ОСОБА_3, представника потерпілого ОСОБА_1".

Дайте оцінку резолютивній частині ухвали суду.

Задача 2. 18 вересня 2015 року суд, розглянувши у відкритому судовому засіданні обвинувальний акт за підозрою ОСОБА_1, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК, встановив: 16.09.2015р. в провадження судді надійшов обвинувальний акт у кримінальному провадженні за підозрою ОСОБА_1, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК. Ухвалою від 17.09.2015р. вказане кримінальне провадження призначено у підготовче судове засідання на 24.09.2015р. З наданих суду матеріалів вбачається, що ухвалою слідчого судді 24.07.2015 р. відносно ОСОБА_1 було застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на строк 60 днів та визначено суму застави у розмірі 80 290 грн., строк тримання під вартою рахується з 22.07.2015 р. У зв'язку з тим, що строк дії ухвали від 24.07.2015р. закінчується 19.09.2015р., суд вважає за необхідне, до проведення підготовчого судового засідання, розглянути питання доцільності продовження тримання підозрюваного під вартою.

Оцініть законність ухвали суду. Який порядок вирішення питання про продовження строку запобіжного заходу у підготовчому судовому провадженні?

Задача 3. В ухвалі суду за результатами підготовчого судового провадження зазначено наступне: "28.08.2015 року до суду надійшов обвинувальний акт про обвинувачення ОСОБА_1. Відповідно до ч. 1 ст. 314 КПК після отримання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного, або виховного, характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності суд не пізніше п'яти днів з дня його надходження призначає підготовче судове засідання, в яке викликає учасників судового провадження.

Згідно з ст. 331 КПК запобіжний захід про тримання під вартою діє протягом 2 місяців з дня надходження обвинувального акту до суду, до їх закінчення суд повинен вирішити питання про зміну або продовження дії запобіжного заходу. Таким чином, ОСОБА_1 можливо утримувати під вартою до 24.00 год. 27.10.2013 р."

Надайте оцінку ухвалі суду. Підготуйте скаргу захисника на ухвалу суду.

Задача 4. В ухвалі суду за результатами підготовчого судового провадження обвинувального акту по обвинуваченню ОСОБА_1 за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2, ч. 3 ст. 185, ч.1, ч. 2 ст. 309, ч. 3 ст. 307, ч. 2 ст. 315 КК зазначено наступне: "Ризики, передбачені п.1, п. 5 ч.1 ст. 177 КПК, продовжують існувати з огляду на наступне. Підставами вважати, що обвинувачений ОСОБА_1 може переховуватися від суду та вчинити інше кримінальне правопорушення є те, що ОСОБА_1 не одружений, не має утриманців, не має офіційного місця роботи та постійних джерел для існування, будь-яких заощаджень, проживає за рахунок тимчасових заробітків, не має постійного місця проживання та реєстрації. Крім того, ОСОБА_1 раніше судимий за вчинення корисливих злочинів проти власності, за що судимість в установленому законом порядку не знята та не погашена, в період умовно-дострокового звільнення від покарання вчинив ряд аналогічних злочинів. Ці обставини дають підстави вважати, що він може легко переїжджати з місця на місце переховуючись від суду, з метою уникнення кримінальної відповідальності, та вчиняти інші правопорушення. Також, ОСОБА_1 обвинувачується у системному вчиненні, практично одразу після умовно-дострокового звільнення з місць позбавлення волі, корисливих злочинів середньої тяжкості та тяжких злочинів, передбачених ч. 2, ч. 3 ст. 185 КК, за які передбачене покарання у виді позбавлення волі строком до шести років, та злочинів середньої тяжкості і особливо тяжких злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, передбачених ч. 1 ст. 309, ч. 2 ст. 309, ч. 3 ст. 307, ч. 2 ст. 315 КК, за які передбачене покарання у виді позбавлення волі строком до дванадцяти років, що свідчить про його підвищену суспільну небезпеку та схильність до протиправної поведінки.

З огляду на вищевикладене, суд погоджується з позицією прокурора щодо необхідності продовження вказаного запобіжного заходу, вважаючи, що більш м'які запобіжні заходи, є недостатніми для запобігання вищевказаним ризикам. Зокрема, домашній арешт не може бути застосований оскільки ОСОБА_1 немає постійного місця реєстрації та проживання, оскільки періодично, після звільнення з місць позбавлення волі проживав то в матері в м. А., то в батька в м. Б. Застава не може бути застосована з огляду на відсутність у нього заощаджень та будь-яких законних засобів до існування. Також, жодна особа не висловила намір особистої поруки за обвинуваченого, а особисте зобов'язання не забезпечить належної поведінки підозрюваного, з огляду як на особу ОСОБА_1, так і на тяжкість інкримінованих йому злочинів.

Дайте оцінку мотивувальній частині ухвали суду.

Задача 5. Прокуратурою до суду було направлено обвинувальний акт, за яким ОСОБА_2 обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 190 КК. Ухвалою суду обвинувальний акт у вказаному кримінальному провадженні повернуто прокурору.

Своє рішення суд мотивував тим, що обвинувальний акт не відповідає вимогам ст.ст. 291, 293 КПК, а саме в ньому при зазначенні анкетних відомостей обвинуваченої особи вказано, що ОСОБА_2 розлучена, однак обвинувачена не розлучена та має на утриманні одну дитину 11 років, крім того встановлено, що обвинувачена проживає ІНФОРМАЦІЯ_3, однак в обвинувальному акті вказано, що ОСОБА_2 проживає у ІНФОРМАЦІЯ_4, також в порушення права на захист, обвинувальний акт не було вручено захиснику обвинуваченої ОСОБА_2.

Надайте оцінку законності ухвали суду. Складіть проект апеляційної скарги прокурора.

Задача 6. В ухвалі суду за результатами підготовчого судового провадження вказано наступне: "Заслухавши думку учасників судового провадження, вивчивши обвинувальний акт з додатками, суд приходить до висновку, що обвинувальний акт підлягає поверненню прокурору з наступних підстав.

У відповідності до п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК у підготовчому судовому засіданні суд має право повернути обвинувальний акт прокурору, якщо він не відповідає вимогам КПК.

Як вбачається з обвинувального акту та додатків до нього, вказані документи не відповідають вимогам закону. Так, обвинувальний акт, в порушення п.5 ч.1 ст.291 КПК містить правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України, яка не відповідає диспозиції ст. 367 ч. 2 КК. При цьому, обвинувачення є суперечливим за своїм змістом. Обвинувальний акт в порушення вимог ч. 3 ст. 291 КПК не підписаний прокурором, який його затвердив. Крім цього, додатки до обвинувального акту, додані в порядку ч. 4 ст. 291 КПК, а саме розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта і реєстр матеріалів досудового розслідування, не відповідають вимогам закону.

Так, в порушення п. 3 ст. 109 КПК, у реєстрі не зазначено чи застосовувався до обвинуваченого будь-який запобіжний захід та строк його застосування, не зазначено виду, дати та строку застосування інших заходів забезпечення кримінального провадження у одному реєстрі, а ці дані зазначені у різних реєстрах, яких до обвинувального акту надано декілька, у той час, як законом передбачено складення єдиного такого документу.

Крім цього, розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта містить дату його отримання, а саме 05 грудня 2013 року, у якій місяць і рік отримання розписки не узгоджується з датою складання і затвердження обвинувального акту.

Крім цього, у реєстрі не зазначено всі процесуальні дії, проведені під час досудового розслідування та не відображено всі процесуальні рішення. Зокрема, зазначено, що здійснювався тимчасовий доступ до речей та

документів однак відсутні дані про їх місце знаходження та прийняте процесуальне рішення щодо конкретних речей та документів.

Реєстр не містить відомостей щодо осіб або їх процесуального статусу, яким було надано доступ до матеріалів досудового розслідування, що суперечить вимогам ст. 290 КПК. Крім цього, реєстр містить посилання на допуск захисника до участі у справі, однак не містить прізвища захисника, хоча обвинувачений заявив, що у нього є захисник, який у цій справі здійснює його захист. Зазначена обставина перешкоджає повідомити захисника про час та місце розгляду справи.

За таких обставин, оскільки обвинувальний акт не відповідає вимогам ст. 291 КПК, він підлягає поверненню прокурору".

Надайте оцінку обґрунтованості ухвали суду.

Тема 3. Судовий розгляд. Особливі порядки в суді першої інстанції

Заняття 1.

1. Поняття, значення, завдання стадії судового розгляду.
2. Реалізація конституційних принципів та загальні умови судового розгляду.
3. Фіксування судового розгляду. Журнал судового засідання, його зміст і значення.
4. Участь в судовому розгляді сторін кримінального провадження.
5. Потерпілий і його представник в судовому засіданні.
6. Участь в судовому засіданні цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.
7. Участь в судовому розгляді спеціалістів, експертів і перекладачів, представника персоналу органу пробації.
8. Межі судового розгляду.

Заняття 2.

1. Розпорядок судового засідання. Заходи, що приймаються до порушників порядку в судовому засіданні. Процедура судового розгляду.
2. Елементи судового розгляду: підготовча частина, судові сліdstво, судові дебати, останнє слово обвинуваченого, ухвалення та проголошення судового рішення.
3. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.
4. Види судових рішень. Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення. Поняття, значення, види вироків суду. Питання, що вирішуються судом при ухваленні вироку. Зміст вироку суду. Поняття, значення ухвали суду. Зміст ухвали суду.

Теми доповідей/рефератів:

- Загальні умови та строки судового розгляду. Зміст і значення безпосередності судового розгляду.
- Проблематика рівності прав сторін і забезпечення змагальності в судовому засіданні.
- Сторона захисту у судовому розгляді. Участь в судовому розгляді обвинуваченого, його права і обов'язки. Наслідки неявки обвинуваченого. Наслідки неявки захисника.
- Судовий розгляд за відсутності обвинуваченого (in absentia).
- Сторона обвинувачення у судовому розгляді. Участь прокурора в судовому засіданні, його повноваження.
- Потерпілий і його представник в судовому засіданні, їх права і обов'язки, наслідки неявки до суду.
- Визначення меж судового розгляду. Зміна обвинувачення в суді. Порядок зміни обвинувачення в суді.
- Інститут додаткового обвинувачення: процедура, проблемні питання.
- Підстави та наслідки відмови від підтримання державного обвинувачення.
- Підтримання обвинувачення у судовому розгляді потерпілим, його представником, законним представником.
- Провадження щодо юридичної особи.
- Обрання, скасування або зміна заходів забезпечення кримінального провадження в суді. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в судовому розгляді.
- Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження.
- Спрощене провадження щодо кримінальних проступків.
- Провадження в суді присяжних.
- Окрема думка судді.

Рекомендована література

1. Бабунич В.М. Теорія і практика перехресного допиту в суді: процесуальні і криміналістичні аспекти : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2015.
2. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні. Одеса, 2017. 224 с.
3. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
4. Ігнатюк О.В. Судове провадження у першій інстанції в кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2015.
5. Колодчин В.В. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2015.

6. Котубей І.І. Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2015.
7. Литвин О.В. Кримінально-процесуальне доказування у стадії судового розгляду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2016.
8. Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016.
9. Панова А.В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016.
10. Шепітько І.І. Судовий розгляд в системі судового провадження у першій інстанції Харків, 2018. 224 с.

Задача 1. У судовому засіданні захисник Іванов заявив клопотання про виклик та допит свідків Петрова, Сидорова та Авалонова, надавши суду їх письмові пояснення, отримані у порядку ч. 8 ст. 95 КПК, у яких вони повідомляли про обставини, які свідчать про наявність алібі у обвинуваченого Єгорова.

Суд відмовив у задоволенні клопотання, мотивувавши це тим, що сторона захисту не відкрила у порядку ст. 290 КПК України стороні обвинувачення перелік свідків, про виклик та допит яких вона клопотатиме у суді, та письмові пояснення цих свідків.

Чи є законним та обґрунтованим таке рішення суду?

Задача 2. Захисник обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 112 КК, заявив клопотання про визнання недопустимими протоколів негласних слідчих (розшукових) дій, оскільки прокурор у порядку ст. 290 КПК України не відкрив ухвали слідчих суддів, якими були надані дозволи на проведення цих слідчих (розшукових) дій. Прокурор у судовому засіданні категорично заперечував проти задоволення клопотання, зазначив, що він відкрив ці документи після початку судового розгляду, оскільки на момент відкриття матеріалів у порядку ст. 290 КПК України у нього не було розсекречених ухвали слідчих суддів, якими були надані дозволи на проведення цих слідчих (розшукових) дій, хоча керівник органу прокуратури за його проханням за місяць до завершення досудового розслідування звернувся із відповідним клопотанням до Апеляційного суду, проте, засідання експертної комісії з невідомих причин проведено не було.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 3. У судовому розгляді у кримінальному провадженні за обвинуваченням П. за ч. 1 ст. 121 КК України сторона захисту заявила клопотання про визнання недопустимим висновку судово-медичного експерта через невідкриття стороні захисту медичних документів, на яких ґрунтується висновок судово-медичного експерта. Прокурор заперечував, зазначивши, що

відповідні документи знаходяться у потерпілої, на яку не поширюються ст. 290 КПК України.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 4. В ухвалі суду вказане наступне: "Згідно з реєстром матеріалів досудового розслідування відносно обвинуваченого обрано запобіжний захід взяття під варту, який було продовжено судом в порядку ч. 3 ст. 331 КПК до 31 липня 2015 р. включно. Судом відповідно до положень ч. 3 ст. 331 КПК, у зв'язку з тим, що розгляд кримінального провадження триває, було поставлено на розгляд питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу визначеного судом в порядку ст. 331 КПК строку. Прокурор в судовому засіданні вважав доцільним продовження тримання обвинуваченого під вартою. Потерпілі в судовому засіданні не заперечували проти продовження відносно обвинуваченого раніше обраного запобіжного заходу. Обвинувачений та його захисники в судовому засіданні не заперечували проти продовження раніше обраного запобіжного заходу. Оскільки від учасників судового провадження не надійшло клопотань в порядку ч. 1 ст. 331 КПК про зміну або скасування раніше обраного запобіжного заходу, суд з урахуванням положень ст.ст. 177, 178, 183, 197 КПК вважає доцільним продовжити дію запобіжного заходу обраного відносно обвинуваченого на строк що не може перевищувати двох місяців, тобто до 09 вересня 2016 року, оскільки підстави застосування запобіжного заходу відносно обвинуваченого, визначенні положеннями ст. 177 КПК та враховані судом при обранні даного виду запобіжного заходу на теперішній час не відпали".

Оцініть обґрунтованість ухвали суду.

Задача 5. Розглянувши клопотання обвинуваченого про зміну запобіжного заходу у кримінальному провадженні за обвинуваченням В. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст.121 КК, суд зазначив: "18 червня 2015 року у судовому засіданні обвинуваченим було заявлено клопотання про зміну запобіжного заходу з тримання під вартою на більш м'який запобіжний захід не пов'язаний з триманням під вартою, а саме домашній арешт. В обґрунтування свого клопотання обвинувачений зазначив, що щиро кається у скоєному, має на утриманні матір похилого віку, яка потребує допомоги. Захисник обвинуваченого підтримав клопотання. Потерпілий заперечив проти зміни запобіжного заходу обвинуваченому. Прокурор вказав, що відсутні підстави для зміни запобіжного заходу.

Суд, заслухавши думку учасників судового провадження, приходить до наступних висновків. Вирішуючи клопотання обвинуваченого про зміну запобіжного заходу, з огляду на обставини справи та особу обвинуваченого та те, що при обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою були враховані всі ризики, передбачені ст. 177 КПК, а також обставини, які враховуються при обранні запобіжного заходу, передбачені ст. 178 КПК, Враховуючи, вищевикладене, суд приходить до переконання, що застосований

запобіжний захід відносно обвинуваченого відповідає конкретним підставам і меті запобіжного заходу, обґрунтованій підозрі, характеру та тяжкості діянь, які інкримінуються обвинуваченому."

Оцініть обґрунтованість ухвали суду.

Тема 4. Апеляційне провадження

Заняття 1.

1. Загальні положення апеляційного провадження.
2. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень.
3. Суб'єкти права на подання апеляційних скарг. Строки апеляційного оскарження. Вимоги до апеляційної скарги. Заперечення на апеляційну скаргу. Порядок апеляційного оскарження. Наслідки подання апеляційної скарги. Дії суду першої інстанції у зв'язку з надходженням апеляційних скарг.
4. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції.
5. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Судові рішення суду апеляційної інстанції.
6. Порядок перевірки ухвал слідчого судді.

Теми доповідей/рефератів:

- Загальні умови апеляційного провадження.
- Особливості реалізації основних засад кримінального процесу в апеляційному провадженні.
- Апеляційне оскарження судових рішень, прийнятих у заочному (спеціальному) кримінальному провадженні

Рекомендована література

1. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 21.11.2012 р.
2. Аленін Ю.П. Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України : навч.-метод. посібник / Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар, Гловюк ; НУ "ОЮА". Одеса : Фенікс, 2012. 138 с.
3. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика : монографія. Львів, 2016. 685 с.
4. Гусаров В.М. Особливості процесуального положення потерпілого при перегляді судових рішень в апеляційному порядку // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 1. Том 4. С. 93-97.

5. Кашка О.С. Повноваження суду апеляційної інстанції в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.
6. Кашка О.С. Повноваження суду апеляційної інстанції з перегляду судових рішень у кримінальному процесі України: монографія / О.С. Кашка: за ред. О.Ю. Костюченко. К.: Алерта, 2015. 630 с.
7. Котубей, І.І. Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 23 с.
8. Легких В.В. Процесуальні аспекти залучення експерта судом апеляційної інстанції у кримінальному судочинстві // Вісник Академії адвокатури України. 2015. Т. 12, № 3. С. 90-96.
9. Маринів В.І. Апеляційне оскарження судових рішень, прийнятих у заочному (спеціальному) кримінальному провадженні // Сучасне кримінальне провадження України: доктрина, нормативна регламентація та практика функціонування: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 квітня 2015 р.) / відп. ред. Ю.П. Аленін. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія». 2015. С. 178-180.
10. Мірошников І.Ю. Неповнота судового розгляду як підстава до скасування або зміни судового рішення // Юрист України. 2015. № 3-4. С. 78-81.

Задача 1. У Вищому антикорупційному здійснюється кримінальне провадження по обвинуваченню В. у вчиненні кримінального правопорушення. Суд відмовив у продовженні обвинуваченому строку тримання під вартою. Прокурор САП подав апеляційну скаргу на ухвалу суду про відмову у продовженні строку тримання під вартою.

Яке рішення має прийняти суддя Апеляційної палати стосовно відкриття / відмови у відкритті провадження? Чи підлягає така ухвала оскарженню?

Задача 2. Ухвалою слідчого судді від. 12.02.2013 року відмовлено у відкритті провадження по скарзі ОСОБА_1 про скасування постанови слідчого про відмову у задоволенні клопотання про проведення слідчих дій та зобов'язання вчинити слідчі дії. На ухвалу слідчого судді Ч. подав апеляцію, у котрій просить скасувати ухвалу слідчого судді та постановити нову ухвалу, якою зобов'язати слідчого виконати по кримінальному провадженню слідчі та процесуальні дії, передбачені ст. 278, 281, 224 КПК.

Ч. звернувся з клопотанням до слідчого, у задоволенні його клопотання відмовлено, але постанову слідчого він не бачив і її копію не отримав. Всупереч вимогам ст. 303 КПК, посилаючись на ст. 304 ч. 2, п. 4 КПК слідчий суддя відмовив у відкритті провадження по скарзі і в порушення вимогам п. 6 ч. 2 ст. 304 КПК вказав, що ухвала оскарженню не підлягає.

Крім того, ухвала слідчим суддею постановлена на не існуючих документах.

В матеріалах справи відсутня постанова слідчого про відмову в задоволенні клопотання ОСОБА_1, проте в ухвалі слідчого судді вказано, що він її розглянув.

З ухвали слідчого судді неможливо зрозуміти проводилось чи ні судові засідання по справі, був чи ні повідомлений про розгляд справи ОСОБА_1.

Яке рішення за наведеною фавбулою має прийняти суд?

Задача 3. В Ухвалі суду за результатами підготовчого судового провадження суд обґрунтував повернення обвинувального акту прокурору таким чином: "ОСОБА_2 обвинувачується у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 186, ч. 2 ст. 296 КК. Відповідно до роз'яснень наданих у п.10 ППВС № 8 від 24 жовтня 2003 року «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві», суди повинні вимагати від органів досудового розслідування, щоб обвинувачення було конкретним. Зокрема, в описовій його частині зазначаються: злочин, у вчиненні якого обвинувачується особа, час, місце, мотиви та інші обставини його вчинення, наскільки вони відомі слідчому, стаття (частина, пункт статті) кримінального закону, якою передбачений цей злочин.

Ст. 91 КПК вказує перелік обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, зокрема, подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини), винуватість обвинуваченого, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення, та інше. Доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, а ст. 92 КПК, обов'язок доказування цих обставин, за винятком розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладає на слідчого та прокурора. Частина 4 ст. 110 КПК передбачає, що обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення та який повинен відповідати вимогам, зокрема, ч. 5 ст. 291 КПК, яка вказує, що обвинувальний акт повинен містити виклад фактичних обставин, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію та формулювання обвинувачення. Проте, як це вбачається зі змісту обвинувального акту, при його складанні та пред'явленні обвинувачення ОСОБА_2 зазначені вимоги закону не були дотримані.

Зокрема, в даному обвинувальні акті при пред'явленні обвинувачення ОСОБА_2 за ч. 2 ст. 296 КК органом досудового розслідування вказано, що обвинувачений вчинив даний злочин 24.06.2015 року близько 05:00 год. за попередньою змовою із ОСОБА_3 та невстановленими слідством особами, однак щодо обвинувачення ОСОБА_3 та інших осіб у вчиненні даного злочину в обвинувальному акті будь-які відомості відсутні та являється незрозумілим, виходячи з кваліфікації попередньої змови, чому слідству не вдалося

встановити інших осіб, з якими була попередня змова, що суперечить вимогам законодавства та презумпції невинуватості.

Не суддя, а орган досудового розслідування повинен визначитись у вказаних питаннях.

Вищенаведені обставини свідчать про невідповідність обвинувального акту вимогам ст. 291 КПК, а тому суд вважає, що його слід повернути прокурору для виправлення його змісту та форми згідно з вимогами вказаної статті, оскільки без усунення зазначених недоліків дане кримінальне провадження не може бути призначене до судового розгляду."

Прокурор оскаржив цю ухвалу до Апеляційного суду, вказавши у скарзі, що судові рішення є незаконним з підстав істотного порушення вимог кримінального процесуального закону, прийняте за відсутності правових підстав, а тому підлягає скасуванню.

Яке рішення повинен прийняти апеляційний суд? Чи є законним та обґрунтованим рішенням суду першої інстанції?

Задача 4. Слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відносно ОСОБА_3, мотивуючи це тим, що ОСОБА_3 раніше судимий 28.02.2011 року за ч. 3 ст. 185, ст. 118 КК, на підставі ст. 70 КК за сукупністю злочинів шляхом часткового складання призначення покарання, остаточно було визначено покарання у вигляді 5 (п'яти) років позбавлення волі. ОСОБА_3 на шлях виправлення не став та, маючи непогашену судимість, вчинив новий злочин, передбачений ч. 2 ст. 185, ст. 359 КК, який внесений до ЄРДР та направлений до прокуратури для затвердження обвинувального акту. Також 27.09.2013 року близько 19 год. 40 хв. в АДРЕСА_1 ОСОБА_3 незаконно заволодів транспортним засобом – мотоциклом, який належить ОСОБА_4. У вчиненні даного кримінального правопорушення підозрюється ОСОБА_3 за ч. 1 ст. 289 КК. Слідчий зазначив, що ОСОБА_3 неодноразово порушував правила адміністративного нагляду, за що притягувався до суду. Слідчий просив суд клопотання задовольнити. В ухвалі слідчий суддя зазначив, що ОСОБА_3 обґрунтовано підозрюється у вчиненні злочину середньої тяжкості за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років, також є достатні підстави вважати, що він може здійснювати тиск на потерпілих, переховуватися від досудового розслідування та суду, вчиняти інші кримінальні правопорушення, так як неодноразово порушував правила адміннагляду, в даний час не має постійного місця роботи та джерела прибутку, а також те, що застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні є недостатнім, клопотання слід задовольнити, та установити строк дії ухвали 60 днів, з моменту затримання ОСОБА_3, тобто з 28.09.2013 року з 03-00 години.

Складіть фрагмент апеляційної скарги захисника щодо наявності обґрунтованої підозри та ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК.

Задача 5. Слідчий за згодою прокурора, звернувся до суду з клопотанням про продовження строку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту відносно ОСОБА_1, яке обґрунтовує тим, що 23 січня 2015 року слідчим суддею було відмовлено в задоволенні клопотання слідчого про застосування ОСОБА_1 запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту строком на 60 діб. Строк дії ухвали встановлено до 23 березня 2015 року включно. На момент подання клопотання до суду досудове слідство по кримінальному провадженню не закінчено. Постановою прокурора від 18.03.2015 року строк досудового розслідування по кримінальному провадженню продовжено до трьох місяці. В зв'язку із цим у слідства виникла необхідність у продовженні ОСОБА_1 запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту на строк досудового слідства, оскільки ризики, передбачені ст. 177 КПК, які були враховані при обранні ОСОБА_1 запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту на даний час не відпали.

Яке рішення має прийняти слідчий суддя за результатами розгляду клопотання?

Задача 6. Стосовно обвинуваченого було винесено обвинувальний вирок, де в мотивувальній частині вироку зазначено, що органами досудового розслідування в межах кримінального провадження ОСОБА_2 обвинувачується у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 185 КК. 15 січня 2015 року близько 12.00 год. ОСОБА_2, перебуваючи біля магазину "Леді" на вул. П., 16 смт. Нивки, викрав залишений без нагляду велосипед марки "Україна", що належить ОСОБА_5, спричинивши потерпілій ОСОБА_5 шкоду на суму 800 грн. 20 січня 2015 року близько 09.00 год. ОСОБА_2, перебуваючи біля магазину "Кок" на вул. Ф., 15 смт. Нивки, викрав залишений без нагляду велосипед марки "Україна", який належить ОСОБА_6, спричинивши потерпілому ОСОБА_6 шкоду на суму 800 грн. В ухвалі Апеляційного суду було вказано наступне:

"У мотивувальній частині обвинувального вироку суд повинен зазначити формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним із зазначенням елементів складу кримінального правопорушення, зокрема, місця, часу, способу та наслідків, форми вини і мотивів кримінального правопорушення, докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахованих окремих доказів. Якщо суд за частиною обвинувачення визнає обвинуваченого невинуватим, то мотивувальна частина обвинувального вироку також має містити формулювання обвинуваченого, яке пред'явлено особі і визнане судом недоведеним і також підстави для виправдування обвинувачення у цій частині. Зазначене передбачено ст. 374 КПК, якою встановлено вимоги до викладу вироку суду першої інстанції, недотримання яких є істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону.

Згідно з вимогами ст. 409 КПК підставою для скасування або зміни судового рішення при розгляді справи у суді першої інстанції є істотне порушення вимог кримінального процесуального закону.

Ч. 1 ст. 412 КПК передбачено, що істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону є такі порушення вимог КПК, які перешкодили, або могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судові рішення.

Однак, як убачається з матеріалів кримінального провадження, ці вимоги кримінального процесуального закону судом першої інстанції при ухваленні вироку дотримані не були, оскаржуване рішення щодо ОСОБА_2 суд ухвалив з істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону, оскільки, як вбачається з вироку суду першої інстанції, суд у мотивувальній частині вироку, не сформулювавши обвинувачення, яке визнав доведеним, лише навів обвинувачення, яке було висунуто ОСОБА_2 органом досудового розслідування, після чого навів, що обвинувачений свою вину визнав повністю, від будь-яких пояснень відмовився, в подальшому відмовився і від визнання вини, а також навів докази, якими підтверджується вина обвинуваченого.

Таким чином, колегія суддів вважає, що суд першої інстанції при ухваленні вироку допустив істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, які виразилися в тому, що у вироку суд першої інстанції не встановив саме які дії обвинуваченого ОСОБА_2 носять суспільне-небезпечне діяння, не вказано саме які дії обвинуваченого ОСОБА_2 суд визнав доведеними, із зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків кримінального правопорушення, форми вини і мотивів кримінального правопорушення, в чому саме він визнаний винним та за що засуджений.

Наведене свідчить про те, що суд першої інстанції допустив істотні порушення вимог кримінального процесуального закону, які перешкодили йому ухвалити законне і обґрунтоване судові рішення, що відповідно до вимог ст.ст. 412, 415 КПК є підставою для скасування вироку суду і повернення провадження на новий судовий розгляд".

Надайте оцінку ухвалі суду. Які види істотних порушень вимог кримінального процесуального закону існують? Які з них виявлені судом апеляційної інстанції?

Задача 7. Кримінальне правопорушення ОСОБА_5 вчинив за наступних обставин: 22 квітня 2013 року, в період часу з 02 год. 00 хв. до 07 год.00 хв., ОСОБА_5, знаходячись у помешканні потерпілого ОСОБА_7, що по АДРЕСА_2, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, маючи умисел, спрямований на вбивство ОСОБА_7, під час сварки і бійки з ним, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, умисно наніс потерпілому кухонним ножом цілеспрямовані удари у життєво важливі ділянки тіла – шию та голову, спричинивши йому тяжкі тілесні ушкодження у вигляді чотирьох різаних ран шиї, які є небезпечними для життя в момент спричинення і знаходяться в прямому причинному зв'язку із настанням смерті ОСОБА_7,

тобто умисно вбив його. В Ухвалі апеляційний суд вказав наступне: "Як вбачається з матеріалів кримінального провадження захисником ОСОБА_4 на обстоювання його правової позиції в інтересах обвинуваченого перед судом першої інстанції для спростування обставин пред'явленого ОСОБА_5 обвинувачення неодноразово заявлялись клопотання про виклик для допиту в судовому засіданні свідків ОСОБА_9, ОСОБА_10, ОСОБА_11, ОСОБА_12, ОСОБА_13, ОСОБА_14, про вилучення з «Торгового дому», розташованого по вул. 16 липня, 225 А у селищі Делятин, Надвірнянського району, системного блоку відеореєструючого обладнання для відновлення відеозапису подій за 22.04.2013 року, про призначення ряду експертиз, про необхідність виконання ухвали слідчого судді Надвірнянського районного суду від 02.07.2013 року про тимчасовий доступ до інформації, що знаходиться у оператора мобільного зв'язку ПрАТ «Київстар», що у м. Львові щодо вхідних і вихідних дзвінків потерпілого ОСОБА_7 у період часу з 00 год до 07год 45 хв. 22.04.2013 року, так як згідно протоколу огляду місця події від 10.05.2013 року при огляді мобільного телефону потерпілого ОСОБА_7 встановлено, що 22.04.2013 року о 00 год. 10 хв. та 00 год.14 хв. з вказаного телефону здійснено вихідні дзвінки та отримано об 00 год. 25 хв. вхідний дзвінок. Однак вказані клопотання захисника судом першої інстанції були невмотивовано відхилені, натомість клопотання прокурора про допит свідків обвинувачення та дослідження доказів на підтвердження пред'явленого ОСОБА_5 обвинувачення задоволені у повному обсязі. Окрім того, суд, зазначаючи у вирокі, що не бере до уваги показань свідків ОСОБА_15 та ОСОБА_16, так як вони є суперечливими, не вказав в чому саме полягає їх суперечливість, а також не дав оцінки показанням свідка ОСОБА_17 в частині пояснень про двох невідомих людей, які його переслідували у нічний час 22.04.2013 року після 01 год.

Яке рішення має прийняти Апеляційний суд? Чи є підстави для зміни або скасування вироку суду? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 8. В обґрунтування рішення про залишення без змін вироку суду першої інстанції, а скарги захисника, в якій він просить оскаржуваний вирок суду скасувати, а кримінальне провадження закрити у зв'язку недоведеністю вини обвинуваченого у скоєнні інкримінованого йому кримінального правопорушення, – без задоволення, в ухвалі апеляційного суду було зазначено наступне: "Так, доводи захисника про те, що суд першої інстанції не прийняв до уваги докази, які могли істотно вплинути на його висновки, а саме показання свідків ОСОБА_6, ОСОБА_7 та ОСОБА_8, які начебто підтвердили той факт, що свідок ОСОБА_11 взагалі був відсутній на місці події, а тому не міг бути очевидцем злочину, не можуть бути визнані обґрунтованими, виходячи з наступного. По-перше, зазначені свідки не допитувались під час судового розгляду, а тому суд не мав правових підстав вважати їх показання доказами в кримінальному провадженні та давати їм будь-яку правову оцінку. По-друге, приєднані в судовому засіданні до матеріалів кримінального провадження, за клопотанням сторони захисту, протоколи допиту вищезазначених свідків, були

отримані з порушенням встановленого законом, зокрема ч. 3 ст. 93 КПК, порядку збирання доказів, відповідно до якого, сторона захисту вправі лише ініціювати проведення слідчих та інших процесуальних дій, у тому числі щодо допиту свідків, а не робити це самостійно. По-третє, за будь-яких обставин, показання зазначених свідків не можуть служити підставою для спростування показань свідка ОСОБА_11, оскільки вони носять лише загальний характер і жодним чином не пов'язані з подіями, які мали місце приблизно о 18 год. 30 хв. 28 січня 2012 року біля автостоянки, розташованої за адресою: м. Київ, вул. Дубровицька, 8. Безпідставними слід визнати також і доводи захисника щодо невідповідності вимогам наказу МОЗ України № 6 від 17.01.1995 року висновку судово-медичного експерта, який проводив експертизу потерпілого, без його присутності, оскільки допитаний в суді апеляційної інстанції експерт ОСОБА_14 повністю спростував ці доводи та підтвердив не лише наданий ним висновок, а й той факт, що наявні в його розпорядженні медичні документи, не дозволяли зробити категоричний висновок про те, що після отриманих тілесних ушкоджень потерпілий ОСОБА_1 не міг керувати власним автомобілем".

Чи є, виходячи з процитованого тексту ухвали, ознаки неповноти судового розгляду у суді першої інстанції?

Задача 9. Вироком суду ОСОБА_7 визнаний винним та засуджений за те, що він ІНФОРМАЦІЯ_2 близько 22 год., перебуваючи у дворі будинку АДРЕСА_2, під час сварки, яка виникла на ґрунті особистих неприязних стосунків при спільному вживанні спиртних напоїв з ОСОБА_9, в результаті конфлікту, умисно, з метою заподіяння шкоди його здоров'ю, наніс невизначену кількість ударів кулаками рук по голові, чим спричинив потерпілому тілесні ушкодження у вигляді закритої черепно-мозкової травми, субдаральної гематоми над лівою півкулею головного мозку, крововиливу на внутрішній поверхні м'яких тканин лобу з обох сторін, перелому кісток носу із синцем на шкірі, синця повік лівого ока, крововиливу на білковій оболонці лівого ока, синців центру лобу, лівої щоки, нижньої губи та підборіддя справа, крововиливів слизової оболонки обох губ, які відносяться до категорії тяжких, небезпечних для життя в момент заподіяння, та від яких потерпілий в цю ж ніч помер. В доповненнях до апеляційної скарги прокурор просив вирок суду скасувати у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та призначити новий розгляд в суді першої інстанції, посилаючись на те, що в кримінальному провадженні не проведена судово-психіатрична експертиза на предмет осудності ОСОБА_7, так як на даний час він перебуває на лікуванні в КЗ «ЧОПЛ». Під час апеляційного розгляду обвинувачений ОСОБА_7 пояснив, що в період часу з 10 по 23 квітня 2014 року він перебував на стаціонарному лікуванні в КЗ «Черкаській обласній психіатричній лікарні» Черкаської обласної ради м. Сміла (що підтверджується довідкою вказаного лікувального закладу № 1061/02 від 24.04.2014 р.), оскільки в нього після трагічної смерті матері в 2012 році періодично з'являлися приступи безпричинної агресії, в останній час його стан погіршився. З

матеріалів провадження вбачається, що під час досудового розслідування та судового провадження щодо обвинуваченого ОСОБА_7 не проводилась судово-психіатрична експертиза на предмет визначення його психічного стану, а також його осудності чи обмеженої осудності.

Чи є, виходячи з процитованого тексту ухвали, ознаки неповноти судового розгляду у суді першої інстанції? Чи є правильним посилення прокурора на істотні порушення вимог кримінального процесуального закону?

Задача 10. В ухвалі суду апеляційної інстанції за результатами розгляду скарги на обвинувальний вирок суду першої інстанції вказано наступне: "У зв'язку з відсутністю клопотань учасників судового провадження про дослідження таких доказів при апеляційному розгляді кримінального провадження колегія суддів позбавлена можливості усунути зазначену неповноту, тому вирок відносно обвинуваченого за ч. 1 ст. 115 КК ОСОБА_5 слід скасувати, а матеріали кримінального провадження направити в той же суд для призначення нового судового розгляду, під час якого необхідно врахувати наведене, а також перевірити інші доводи апеляційної скарги захисника, та ухвалити законне, обґрунтоване і вмотивоване рішення."

Дайте оцінку законності ухвали. У яких випадках суд апеляційної інстанції вправі призначити новий судовий розгляд?

Задача 11. В ухвалі суду апеляційної інстанції за результатами розгляду скарги на обвинувальний вирок суду першої інстанції вказано наступне:

"Як зазначено у ст. 91 КПК, обставинами, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні це, крім інших: подія кримінального правопорушення; винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання.

Обов'язок доказування обставин, передбачених ст. 91 КПК, у відповідності до вимог ч.1 ст. 92 КПК, покладається на слідчого, прокурора.

Доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_2, в ході судового розгляду, не визнав своєї вини, у скоєнні вбивства потерпілої ОСОБА_4, на досудовому слідстві він також не визнавав своєї вини у вчиненні злочину, окрім 26.02.2013 р., при додатковому допиті його в якості підозрюваного (а.кр.пр. 199-201, т.1), та в ході проведення слідчого експерименту 27.02.2013 (а.кр.пр. 205-208, т.1).

Обвинувачений у судовому засіданні першої інстанції, та в апеляційному суді наголошував, що був вимушений визнати свою вину у вчиненні умисного вбивства потерпілої у зв'язку з нелюдським поведінням до нього працівників міліції, яке виразилося у тому, що на протязі 3-х днів його позбавляли їжі і води, що він знаходився у кабінеті слідчого з кайданками на руках, а

працівники міліції, навмисно, в його присутності харчувалися, що викликало у нього сильний голод і спрагу, оскільки він не приймав їжу і воду в продовж тривалого часу, така суворість працівників міліції вплинула на його фізичний і психологічний стан, він вже не молода і хвора людина, тому, щоб позбавитися цих страждань, він погодився визнати свою причетність до скоєного злочину.

Суд першої інстанції ці твердження обвинуваченого не перевірів.

Обвинувачений, в продовж досудового розслідування і у судовому засіданні стверджував, що в день вбивства потерпілої ОСОБА_4 - ІНФОРМАЦІЯ_4, він до неї не приходив, був вдома, а також скуплявся у магазинах, ходив до парикмахерської, а майно потерпілої, яке в нього знайшли співробітники міліції, йому на передодні приніс знайомий ОСОБА_8, в рахунок боргу.

Алібі ОСОБА_2, його матеріальні можливості, щодо передачі коштів у борг ОСОБА_8, та можливість повернення боргу ОСОБА_8, у цей період, на думку колеги суддів, не були перевірені судом першої інстанції, на що вказують матеріали кримінального провадження, в них не міститься достатніх доказів, щодо перевірки свідчень обвинуваченого та свідків ОСОБА_8, ОСОБА_9

З протоколу допиту свідків ОСОБА_9 та ОСОБА_8, від 25.02.2013 р. (а.кр. пр.156-159,т.1), убачається, що на досудовому слідстві вони обидва зазначали, що у лютому 2013 р. вони мешкали у м. Дніпропетровську, у батька ОСОБА_9, це було пов'язано з лікуванням ОСОБА_8, який лікувався в першій міській лікарні м. Дніпропетровська. Як стверджувала ОСОБА_9 курс лікування її чоловік проходив з 17.02.2013р. по 24.02.2013 р., а за словами її чоловіка, він проходить курс лікування з 17.02.2013 р. по теперішній час, але у суді першої інстанції, пояснити у якій лікарні він лікувався і коли, він не пояснив, тобто протиріччя між показаннями цих свідків усунені не були, обставини на які посилалися свідки суд теж не перевірів.

Крім того, згідно відповіді на питання № 17, в додатковому висновку судово-медичного експерта ОСОБА_13 (а.кр.пр. 132-134, т. 1), смерть постраждалої настала ІНФОРМАЦІЯ_4, в проміжок часу з 09.40 до 11.40 год.

В обвинувальному акті, сторона обвинувачення, а потім і суд у вирoku, посилаючись на цей же додатковий висновок судово-медичної експертизи № 416-е від 21.03.2013 р., зазначили, що смерть потерпілої ОСОБА_4 настала ІНФОРМАЦІЯ_4, близько 11.25 год.

Колегія суддів, аналізуючи докази надані сторонами обвинувачення та захисту, перевіряючи наявність події та час скоєння злочину встановила, що допитані у судовому засіданні - 17.06.2013 р., свідки, - мати і дочка, сусіди потерпілої, вказували на те, що ІНФОРМАЦІЯ_4, близько 10.00 год., вони чули, що у дворі потерпілої дуже гавкала собака, і що потерпіла чомусь кричала у хаті, і вони змушені були їй телефонувати, але вона не відповіла, суд першої інстанції, не з'ясував де знаходилася потерпіла у зазначений час, близько 10 год., чи була вона жива, суд також не надав оцінки цим свідченням, не перевірів їх, у сукупності з іншими доказами.

Крім того, згідно з показань свідка ОСОБА_12, в суді першої інстанції - 04.12.2013 р., в день скоєння злочину, обвинувачений ОСОБА_2 заходив в магазин «КУКУ», це було близько 11.00 год., вона пам'ятає ці обставини, оскільки до неї кожен день, в один і той же час, заходить після роботи якась жінка, яка працює прибиральницею в продовольчому магазині, що знаходиться поряд з її магазином, завдяки цьому вона стверджує, що після розмови з цією жінкою, обвинувачений зайшов до магазину, і це було до обіду, до 12.00 год.

Колегія суддів вважає, що суд першої інстанції також, не провів ретельно і детально обставини зазначені свідком, а також не перевіряв її свідчення, у тій частині, що обвинувачений купляв у цей день в магазині великі пакети для сміття.

Згідно з п.1 п. 3 ч. 1 ст. 409 КПК, підставами для скасування або зміни судового рішення при розгляді справи в суді апеляційної інстанції є неповнота судового розгляду і істотне порушення вимог кримінального процесуального закону. Колегія суддів вважає, що суд першої інстанції при розгляді кримінального провадження за обвинуваченням ОСОБА_2 в порушення вимог ч.1 ст. 410 КПК, допустив неповноту судового розгляду, оскільки залишилися недослідженими вищезазначені обставини, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення.

Відповідно до ч. 1 ст. 412 КПК, істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону є такі порушення вимог КПК, які перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судові рішення".

Дайте оцінку законності ухвали. У яких випадках суд апеляційної інстанції вправі призначити новий судовий розгляд? Чи наявні у даному випадку істотні порушення вимог кримінального процесуального закону?

Задача 12. В резолютивній частині ухвали суду апеляційної інстанції вказано наступне: "Апеляційну скаргу захисника ОСОБА_4 задовольнити частково. Вирок районного суду від 18 грудня 2013 року відносно обвинуваченого за ч. 1 ст. 115 КК ОСОБА_5 скасувати, а матеріали кримінального провадження направити в той же суд для призначення нового судового розгляду іншим складом суду. Запобіжний захід обвинуваченому ОСОБА_5 залишити попередній – тримання під вартою.

Надайте оцінку законності ухвали у частині вирішення питання про запобіжний захід.

Тема 5. Виконання судових рішень

Заняття 1.

1. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії виконання судових рішень у кримінальних справах.
2. Набрання судовим рішенням законної сили. Звернення судового рішення до виконання.

3. Відстрочка виконання вироку.
4. Питання, які вирішуються судом у стадії виконання судових рішень у кримінальних справах.
5. Межі повноважень суду при вирішенні питань виконання вироку.
6. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків.
7. Питання, які вирішуються судом після виконання вироку.
8. Порядок вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку.
9. Дострокове звільнення від примусового заходу виховного характеру.

Рекомендована література

1. Дільна З.Ф. Виконання судових рішень у кримінальному провадженні: теоретичний та практичний аспект: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2015.
2. Дільна З.Ф. Особливості доказування в стадії виконання судових рішень // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2012. Вип. 20. Ч. II. Т. 3. С. 97-100.
3. Дільна З.Ф. Сумніви та протиріччя, що виникають при виконанні вироку, та порядок їх вирішення // Вісник Академії адвокатури України. 2013. №1 (26). С. 143-148.
4. Дільна З.Ф. Реалізації окремих засад кримінального провадження в стадії виконання судових рішень // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2015. № 18. Т. 2. С. 141-144.

Задача 1. Засуджений звернувся до суду з клопотанням про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням. В судовому засіданні засуджений заявив клопотання про залишення без розгляду клопотання про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням.

Яке рішення має прийняти суд? Складіть проект ухвали.

Задача 2. 04 квітня 2016 року до районного суду надійшло клопотання захисника в інтересах засудженого про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким видом покарання, а саме обмеженням волі. 21 квітня 2016 року до суду надійшло клопотання засудженого про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким видом покарання, а саме обмеженням волі.

Які подальші дії судді?

Задача 3. Прокурор місцевої прокуратури звернувся до суду із клопотанням про заміну засудженому покарання у виді штрафу на покарання у виді громадських робіт, посилаючись на те, що вироком районного суду від 12.03.2015 року його було засуджено за ст.190 ч.1 КК до штрафу в розмірі 850 грн. Засуджений штраф не сплатив, на нагадування про виконання покарання засуджений належним чином не відреагував, а тому у відповідності до ст. 53 КК України клопоче про заміну покарання у вигляді штрафу на громадські

роботи. В судовому засіданні засуджений пояснив, що штраф сплатив та надала копію квитанції про сплату. Прокурор в судовому засіданні просив суд закрити провадження у справі у зв'язку із фактичною сплатою штрафу.

Яке рішення має прийняти суд? Складіть проект ухвали.

Задача 4. Засуджений звернувся до районного суду з клопотанням підтвердити його право необмежено користуватися мобільним зв'язком в місці його ув'язнення та заборонити адміністрації місця тримання втручатися в процес здійснення ним своїх прав.

Чи має суд повноваження з вирішення такого питання?

Задача 5. Вироком районного суду особу було засуджено за ч. 1 ст. 286 КК до штрафу в розмірі 6800,00 грн. з позбавленням права керувати транспортними засобами строком на 1 рік. Даним вироком на користь потерпілого стягнуто 20000,00 гривень в рахунок відшкодування моральної шкоди, 5972,00 гривень за втрачений заробіток, 192,55 гривень витрат на ліки, 2736,00 гривень за мобільний телефон, а всього 8900,55 гривень матеріальної шкоди, а всього 28 900,55 гривень. На виконання вироку в частині стягнення коштів в рахунок відшкодування шкоди було видано два виконавчих листи на стягнення з засудженого ОСОБА_1 на користь потерпілого ОСОБА_2 сум – 20000,00 грн. та 28900,00 грн. відповідно. Заявник вважає, що виконавчий лист на суму 20000,00 грн. виданий помилково, а тому просить визнати його таким, що не підлягає виконанню.

Чи має суд повноваження з вирішення такого питання?

Тема 6. Касаційне провадження

Заняття 1.

1. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень в касаційному порядку. Загальні положення касаційного провадження.
2. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку. Суб'єкти права на подання касаційних скарг. Строки касаційного оскарження.
3. Касаційний розгляд. Письмове касаційне провадження.
4. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
5. Судові рішення суду касаційної інстанції.

Теми доповідей/рефератів:

- Касаційне провадження за законодавством зарубіжних країн
- Міжнародно-правові та європейські стандарти та касаційний перегляд

Рекомендована література

1. Бобечко Н. Подготовка уголовного дела к разбирательству в суде апелляционной и кассационной инстанции // *Legea si Viata*. 2015. № 9. С. 45-49.
2. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика: монографія. Львів, 2016. 685 с.
3. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.
4. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві: монографія. Харків: ТОВ "Оберіг", 2016. 304 с.
5. Євмін А.М. Сутність та особливості касаційного оскарження судових рішень у кримінальному провадженні // *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. №6. С. 196-198.

Задача 1. Прокурор подав касаційну скаргу на вирок апеляційного суду, яким Б. було засуджено за ч. 2 ст. 185 КК (крадіжка) та призначено покарання у виді 4 років обмеження волі, з вимогою призначити більш суворе покарання – позбавлення волі на той самий строк, адже на думку прокурора при визначенні виду і строку покарання не були враховані всі обставини, які обтяжують покарання.

Яке рішення має прийняти суд касаційної інстанції, якщо дійде висновку про необхідність застосувати більш суворе покарання?

Задача 2. К. подав касаційну скаргу на вирок апеляційного суду, вказавши, що він був постановлений незаконним складом суду (один з суддів брав участь у кримінальному провадженні в суді першої інстанції).

Яке рішення має прийняти суд касаційної інстанції, якщо буде визнано, що вирок ухвалено незаконним складом суду?

Задача 3. Після оскарження судового рішення в апеляційному порядку і залишення апеляційної скарги без задоволення, а рішення – без змін, прокурор подав касаційну скаргу, де ставилось питання про притягнення до відповідальності Р. за більш тяжкий злочин.

Чи можливо погіршення правового становища засудженого в касаційному провадженні?

Задача 4. Б. подав касаційну скаргу, яку було залишено без руху.

Чи має право Б. повторно звернутися до касаційного суду зі скаргою?

Задача 5. К. був виправданий, але звернувся з апеляційною скаргою, вказавши, що суд не правильно визначив підставу для його виправдання.

Апеляційний суд залишив скаргу без задоволення, а рішення – без зміни. К. має намір подати касаційну скаргу.

З яких підстав виправданий має право оскаржити судові рішення в касаційному порядку?

Задача 6. Ухвалою слідчого судді до Л. було обрано на досудовому розслідуванні запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Підозрюваний оскаржив ухвалу слідчого судді в апеляційному порядку, послався на те, що слідчий суддя безпідставно не визначив розмір застави як альтернативи триманню під вартою, стверджує, що він насильства до потерпілого не застосовував. Суд апеляційної інстанції залишив ухвалу слідчого судді без змін. На ухвалу слідчого судді та ухвалу апеляційного суду підозрюваний подав касаційну скаргу.

Яке рішення слід буде ухвалити за такою скаргою?

Задача 7. О., засуджений за ч. 3 ст. 186 КК (грабіж) до 5 років позбавлення волі, подав касаційну скаргу на рішення апеляційного суду, вказавши в якості підстави неповноту судового розгляду.

Яке рішення повинен прийняти касаційний суд?

Задача 8. Суд першої інстанції розглянув кримінальне провадження, в якому В. обвинувачувався у вчиненні злочину, передбаченого ст. 178 КК (пошкодження релігійних споруд), і дійшов висновку про наявність підстав для звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності за ст. 48 КК (особа перестала бути суспільно небезпечною внаслідок зміни обстановки). Обвинувачений проти звільнення його від кримінальної відповідальності за даною підставою не заперечував. На ухвалу суду прокурор подав апеляційну скаргу, просив скасувати ухвалу про звільнення В. від кримінальної відповідальності і закриття провадження, оскільки не вбачає передбачених ст. 48 КК підстав, а також послався на істотне порушення права обвинуваченого на захист (суд розглянув провадження у відсутності захисника, який просив відкласти розгляд, послався на захворювання). Суд апеляційної інстанції залишив ухвалу без змін. Прокурор з тих самих підстав звернувся до суду касаційної інстанції. Розглянувши скаргу прокурора, суд касаційної інстанції дійшов висновку про наявність підстав для звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності, але констатував, що судом першої інстанції істотно порушено норми КПК (порушено право обвинуваченого на захист).

Яке рішення повинен буде ухвалити суд касаційної інстанції?

Задача 9. Вироком місцевого суду Р. був визнаний винуватим та засуджений за ч. 2 ст. 189 КК (вимагання з погрозою вбивства) до 3 років позбавлення волі. На вирок потерпілий приніс апеляційну скаргу з мотивів обрання обвинуваченому необґрунтовано м'якого покарання, яке не відповідає тяжкості злочину та особі засудженого. Розглянувши скаргу, суд апеляційної

інстанції дійшов висновку, що аргументи, наведені у скарзі, заслуговують на увагу, своїм вироком суд обрав до Р. покарання у вигляді 4 років 6 місяців позбавлення волі. На цей вирок засуджений приніс касаційну скаргу з проханням скасувати вирок апеляційного суду та залишити без змін вирок місцевого суду. Вирішуючи питання про відкриття касаційного провадження (ст. 428 КПК), суд касаційної інстанції ознайомився зі скаргою та наданими до неї документами та вважає, що підстав для задоволення скарги немає.

Яке рішення повинен ухвалити суд касаційної інстанції?

Задача 10. Прокурор вважає, що в провадженні на підставі угоди про визнання винуватості по обвинуваченню Б. судом першої та апеляційної інстанції було неправильно застосовано норми КПК.

Чи може прокурор оскаржити вирок на підставі угоди в касаційному порядку, якщо судом першої або апеляційної інстанції були допущені істотні порушення вимог кримінального процесуального закону?

Задача 11. Л. вироком місцевого суду визнаний винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК (тяжкі тілесні ушкодження) та засуджений до 2 років позбавлення волі. На цей вирок потерпілий подав апеляційну скаргу з мотивів обрання обвинуваченому необґрунтовано м'якого покарання, яке не відповідає тяжкості злочину та особі засудженого. Розглянувши скаргу, суд апеляційної інстанції погодився з аргументами, наведеними у скарзі, та своїм вироком обрав до Р. покарання у вигляді 3 років 6 місяців позбавлення волі. На цей вирок засуджений приніс касаційну скаргу з проханням скасувати вирок апеляційного суду та залишити без змін вирок районного суду. Розглянувши касаційну скаргу по суті, суд касаційної інстанції дійшов висновку, що скарга підлягає задоволенню, суд апеляційної інстанції безпідставно посилив покарання засудженому.

Яким повинно бути рішення суду касаційної інстанції?

Тема 7. Провадження за нововиявленими та виключними обставинами

Заняття 1.

1. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.
2. Суди, які переглядають справи за нововиявленими та виключними обставинами.
3. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. Поняття нововиявлених та виключних обставин.
4. Суб'єкти, порядок та строки звернення із заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.

5. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами.
6. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами.
7. Судові рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими та виключними обставинами.

Теми доповідей/рефератів:

- Форми та види перегляду рішень, що набрали законної сили за законодавством зарубіжних країн
- Суть, завдання, значення та процесуальні особливості провадження за нововиявленими обставинами

Рекомендована література

1. Беднарська В.М. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами в кримінальному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2007. 20 с.
2. Бобечко Н.Р. Суть, завдання, значення та процесуальні особливості провадження за нововиявленими обставинами за КПК України. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 1. С. 196-200.
3. Дроздов О.М. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами в кримінальному судочинстві за європейськими стандартами. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 860-888.
4. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. К.: Алерта, 2014. 488 с.
5. Пшеничний І.І. Здобутки та прорахунки нормативно-правового регулювання інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами за новим Кримінальним процесуальним кодексом України // Форум права. 2013. № 3. С. 507-513.
6. Фігурський В. Окремі проблемні питання перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами в кримінальному процесі // Підприємництво, господарство і право. 2016. № 8. С. 185-190.

Задача 1. Б. був засуджений місцевим судом за ч. 1 ст. 185 КК (крадіжка) до трьох років позбавлення волі. Він себе винним не вважав, але тільки зараз стало відомо, що докази його винуватості були підроблені, а також показання свідків, на яких ґрунтувався вирок, були завідомо неправдиві. Б. має намір подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

Який суд буде здійснювати такий перегляд?

Задача 2. До суду надійшла заява засудженого про перегляду вироку за нововиявленими обставинами. Підставою перегляду вироку у заяві було зазначено, що причетність до вчиненого злочину засудженим при розгляді кримінальної справи була досить сумнівною і дані покази ним щодо вбивства його матері на досудовому слідстві давав під тиском працівників поліції, які фактично вибили з нього вказані покази та погрожували розправою. Крім того заявник зазначає, що він не міг здійснити більше трьох ударів однією рукою в одне місце через хворобу координації рухів, після ухвалення вироку було встановлено 1 групу інвалідності, підгрупа А, інвалідність заявник має з дитинства і пов'язана з ураженням опорно-рухового апарата.

Чи є наведена обставина нововиявленою? Чи повинен суд відкрити кримінальне провадження за нововиявленими обставинами?

Задача 2. К. звернувся до Європейського суду з прав людини зі скаргою про порушення щодо нього ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року, розглянувши яку, ЄСПЛ дійшов висновку про порушення відносно К. ст. 6 Конвенції, що полягало у недотриманні розумних строків розгляду справи. К. має намір подати заяву про перегляд судового рішення за виключними обставинами.

Куди подається заява про перегляд судового рішення у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення міжнародних зобов'язань при вирішенні справи?

Задача 3. Т. був засуджений за ч. 2 ст. 190 КК (шахрайство) до позбавлення волі на три роки. Проте, пізніше з'ясувалось, що рішення було незаконним.

Куди Т. має подати заяву про перегляд судового рішення за виключними обставинами у разі вчинення суддею злочину, внаслідок якого ухвалено незаконне рішення?

Задача 4. До суду надійшла заява прокурора про перегляд вироку суду відносно ОСОБА_2 за нововиявленими обставинами. В обґрунтування поданої заяви прокурор послався на те, що на час розгляду справи суду не було відомо про те, що в ході досудового та судового слідства у справі анкетними даними свого рідного брата ОСОБА_2, представився ОСОБА_3, у зв'язку з чим був засуджений як ОСОБА_2 та просив ухвалити новий вирок, яким визнати винним ОСОБА_3, без постійного місця проживання, в тому що він 24.05.2011 приблизно о 01 годині перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, за попередньою змовою з ОСОБА_4, який засуджений цим вирокком за ч. 2 ст. 186 КК до 4 років 6 місяців позбавлення волі, знаходячись біля автозаправки «АПП», розташованої по пр-ту Гілка, 44 в м. Дніпро, застосовуючи насильство, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я, відкрито викрав чуже майно, яке належить потерпілому ОСОБА_5, заподіявши останньому матеріальну шкоду

на загальну суму 54 гривні, тобто у вчиненні злочину передбаченого ч. 2 ст. 186 КК та призначити міру покарання у виді 4 років позбавлення волі.

Чи є наведена обставина нововиявленою? Чим підтверджуються нововиявлені обставини? Чи повинен суд відкрити кримінальне провадження за нововиявленими обставинами? Який склад суду має розглядати заяву? Яке рішення має прийняти суд?

Задача 5. Б. подав заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, але потім вирішив забрати свою заяву.

Яке рішення має прийняти суд у разі прийняття відмови від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами?

Задача 6. Прокурор звернувся до суду із заявою, в якій просить переглянути вирок районного суду від 12 травня 2015 року за нововиявленими обставинами.

В обґрунтування поданої заяви покликається на те, що цим вироком ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 185 КК на 1 (один) рік 6 (шість) місяців позбавлення волі. На підставі ч. 4 ст. 70 КК, судом до покарання за вироком районного суду від 12 грудня 2014 року за сукупністю злочинів визначено остаточне покарання у виді позбавлення волі на 3(три) роки 10 (десять) місяців, який набрав законної сили. Однак, при постановленні вироку районним судом від 12 травня 2015 року не було відомо про те, що вироком міськрайонного суду від 27.03.2015 року ОСОБА_1 було засуджено за ч. 2 ст. 289 КК на 5(п'ять) років позбавлення волі. На підставі ч. 4 ст. 70 КК шляхом часткового складання покарання за вказаним вироком і покарання за вироком від 12.12.2014 року визначено остаточне покарання у виді 5 (п'яти) років 3 (трьох) місяців позбавлення волі, який набрав законної сили. Як вбачається з вказаних вироків, ОСОБА_1 двічі було призначено покарання з врахуванням вироку районного суду від 12.12.2014 року згідно ч. 4 ст. 70 КК. Дана обставина є нововиявленою обставиною, котра на час розгляду кримінального провадження про обвинувачення ОСОБА_1 за ч. 2 ст. 185 КК існувала, проте не була відома суду, і яка разом із раніше виявленою обставиною доводять неправильність вироку. За таких обставин, прокурор просить суд переглянути вирок районного суду від 12 травня 2015 року щодо ОСОБА_1 за нововиявленими обставинами у зв'язку з неправильним застосуванням закону про кримінальну відповідальність. Прокурор в судовому засіданні подану ним заяву за нововиявленими обставинами підтримав повністю.

Обвинувачений ОСОБА_1 в судовому засіданні заяву прокурора про перегляд вироку суду за нововиявленими обставинами підтримав частково, оскільки не згідний щодо міри покарання у виді 6 років позбавлення волі.

Який склад суду має розглядати заяву? Яке рішення має прийняти суд? Складіть проєкт ухвали.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Тема 1. Судове провадження в структурі кримінального провадження України. Диференціація судового провадження

Питання для СРС

Питання диференціації судового провадження за законодавством зарубіжних країн.

Рекомендована література

1. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
2. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
3. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
6. Капліна О.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
7. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.
8. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>
9. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Маляренко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.
11. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.

Тема 2. Підсудність. Підготовче судове провадження

Питання для СРС

Історичний розвиток стадії підготовчого судового провадження.
Підготовче провадження за законодавством зарубіжних країн.

Рекомендована література

1. Бабаєва О.В. Підготовче провадження у системі стадій кримінального процесу України автореф. дис. ... к.ю.н. Х., 2019. 22 с.
2. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
3. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
4. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
5. Капліна О.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
6. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.
7. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>
8. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
9. Маляренко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.
10. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.

Тема 3. Судовий розгляд. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції

Питання для СРС

Критерії забезпечення справедливості судового розгляду у кримінальному провадженні *in absentia* (рішення ЄСПЛ у справах «Колоцца проти Італії», «Шомоді проти Італії», «Кромбах проти Франції», «Меденіца проти Швейцарії», «Сейдович проти Італії»).

Участь в судовому розгляді захисника, його права і обов'язки (рішення ЄСПЛ у справі «Бартая проти Грузії»).

Право конфронтації у контексті практики ЄСПЛ (рішення ЄСПЛ у справах «Корнев і Карпенко проти України», «Жогло проти України», «Аль-Хавайя і Тахері проти Сполученого Королівства», «Шачашвілі проти Німеччини», «Боєць проти України»).

Вмотивованість судових рішень у світлі стандартів ЄСПЛ (рішення ЄСПЛ у справах «Салов проти України», «Серявін проти України», «Папон проти Франції», «Кузнецов та інші проти Російської Федерації», «Проніна проти України», «Федоров і Федорова проти України», «Веренцов проти України», «Трофимчук проти України»).

Рекомендована література

1. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
2. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
3. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
4. Капліна О.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
5. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.
6. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL:

<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>

7. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
8. Маляренко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.
9. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.

Тема 4. Апеляційне провадження

Питання для СРС

Право на оскарження в кримінальних справах у контексті Протоколу №7 КЗПЛ та практики ЄСПЛ.

Доступ до суду у контексті права на оскарження (рішення ЄСПЛ у справах «Руслан Яковенко проти України», «Кромбах проти Франції», «Лазу проти Республіки Молдова», «Лучанінова проти України», «Христов проти України», «Гарсія Руйя проти Іспанії»).

Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень. Рішення «Ростовцев проти України».

Рекомендована література

1. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
2. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
3. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
4. Капліна О.В. Імплементція міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
5. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.

6. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>
7. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
8. Маляренко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.
9. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.

Тема 5. Виконання судових рішень

Питання для СРС

Стандарти ЄСПЛ щодо виконання судових рішень. Пілотне рішення «Юрій Миколайович Іванов проти України».

Рекомендована література

1. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
2. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
3. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
4. Капліна О.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.apmu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
5. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.
6. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>

7. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
8. Малярєнко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.
9. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.

Тема 6. Касаційне провадження

Питання для СРС

Форми та види перегляду судових рішень, які набрали законної сили за законодавством зарубіжних країн.

Касація в інтересах закону: сутність, значення та можливість запровадження в КПК України.

Рекомендована література

1. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика: монографія. Львів, 2016. 685 с.
2. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
3. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
4. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
5. Капліна О.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
6. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.
7. Корущ У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL:

<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>

8. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
9. Малярєнко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.
10. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.

Тема 7. Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами

Питання для СРС

Рішення ЄСПЛ «Кузнєцова проти Росії», «Рябих проти Росії», «Желтяков проти України».

Рекомендована література

1. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
2. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
3. Дроздов О.М. Кримінальне провадження за нововиявленими або виключними обставинами: нові виміри за європейськими стандартами // Право України. 2018. № 1. С. 196-213.
4. Дроздов О.М. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами в кримінальному судочинстві за європейськими стандартами // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 860-887.
5. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
6. Капліна О.В. Імплементація міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
7. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.

8. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>
9. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Малярєнко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.
11. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Список основних джерел

1. Конституція України 1996 року (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. (із змінами та доповненнями).
4. Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями від 13.04.2012 р.)
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р.
6. Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції: Закон України від 12.08.2014 р.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України від 20 жовтня 2011 р.
8. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: Наказ Генерального прокурора України від 19.12.2012 р.
9. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затверджена Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5/
10. Наказ Державної судової адміністрації України від 15.11.2012 р. №155 "Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження)"
11. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 03.10.2012 р.
12. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 05.10.2012 р.
13. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового

- провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 04.04.2013 р.
14. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ "Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України" від 21.11.2012 р.
 15. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх» від 18.07.2013 р.
 16. Правові позиції судової палати у кримінальних справах за 2015 рік URL: <http://sc.gov.ua>
 17. Про проведення дослідної експлуатації підсистеми "Електронний суд" в пілотних судах. Наказ № 367 Державна судова адміністрація України від 23 березня 2017 року. URL: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/N_367.pdf
 18. Аленін Ю.П. Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України : навч.-метод. посібник / Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар, Гловюк ; НУ "ОЮА". Одеса : Фенікс, 2012. 138 с.
 19. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
 20. Гловюк І.В. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник. Одеса, 2017. 224 с.
 21. Гловюк І.В., Пономаренко Д.Г. Питання предметної підсудності Вищого антикорупційного суду. URL: <https://barristers.org.ua/news/tezypartnera-aobarristers-advokata-denysa-ponomarenko-ta-naukovogo-radnyka-aobarristers-advokata-iryny-glovyuk-na-temu-pytannya-predmetnoyi-pidsudnostivyshhogo-antykorupijnogo-sudu/>
 22. Гуртієва Л.М., Лукашкіна Т.В. Судові рішення у кримінальному провадженні України»: навч.-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2017. 112 с.
 23. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. Київ, 2015. 708 с.
 24. Кримінально-процесуальне право України: Підручник / За загальною редакцією Ю.П. Аленіна. Х.: ТОВ "Одіссей", 2009. 816 с.
 25. Кримінальний процес: підручник / О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М. Трофименко та ін. Х.: Право, 2018. 584 с.
 26. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. С.В. Ківалова. Х.: Одіссей, 2013.

27. Кримінальний процесуальний кодекс України: постатейна систематизація окремих правових позицій Верховного Суду / наук. ред. І.В. Гловюк, М.І. Пашковський, Д.В. Пономаренко. Одеса, 2019. 960 с.
28. Лобойко Л.М. Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. К.: Ваіте, 2014. 280 с.
29. Подобний О.О., Мудрак І.В. Особливі порядки кримінального провадження. Навчально-методичний посібник. Одеса, 2018. 236 с.
30. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія (В.В. Луцик, В.А. Савченко, В.І. Самарін та ін.); за ред. В.В. Луцика та В.І. Самаріна. Харків: Право, 2018. 792 с.
31. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві : монографія. Харків : ТОВ "Оберіг", 2016. 304 с.

Список допоміжних джерел

1. Александров А.С. Гришін С.П. Зейкан Я.П. Перехресний допит у суді. Навч.-практ. посіб. К: Алерта, 2014. 528 с.
2. Альтернативні способи вирішення спорів у кримінальному провадженні [Текст]: навч. посіб. / Сергій Волкотруб [та ін.] ; під ред. У. Гелльманна, В. В. Луцика. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2015. 203 с.
3. Ахтирська Н.М. Застосування відеоконференції у кримінальному судочинстві скрізь призму практики Європейського суду з прав людини // Судова апеляція. 2013. №2 (31).
4. Бабаєва О.В. Підготовче провадження як самостійна стадія в системі кримінального судочинства України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2015. Вип. 35. Ч.2. Т. 3.С.126-132.
5. Бабаєва О.В. Підготовче провадження у системі стадій кримінального процесу України автореф. дис. ... к.ю.н. Х., 2019. 22 с.
6. Бабунич В.М. Теорія і практика перехресного допиту в суді: процесуальні і криміналістичні аспекти : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2015. 20 с.
7. Банчук О.А., Куйбіда Р.О. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства. К.: «ІКЦ «Леста»», 2005. 116 с.
8. Басай Н. М. Визнання доказів недопустимими в кримінальному процесі України: підстави, процесуальний порядок і правові наслідки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2012. 20 с.
9. Бісюк О.С. Окрема думка судді в кримінальному судочинстві України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 2012. 20 с.
10. Бобечко Н. Подготовка уголовного дела к разбирательству в суде апелляционной и кассационной инстанции // Legea si Viata. 2015. 9. С. 45-49.

11. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика: монографія. Львів, 2016. 685 с.
12. Гирович В.В. Процесуальні наслідки недотримання засади безпосередності та деякі особливості її дії // Право і суспільство. 2016. №2. Ч. 3. С. 178-183.
13. Гловюк І.В. Деякі проблеми тлумачення категорії "обвинувачення" (нормативний аспект) // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 9-14.
14. Гловюк І.В. Класифікація повноважень прокурора в стадії судового розгляду // Інформаційне та науково-методологічне забезпечення досудового розслідування й судового провадження : матеріали круглого столу, 21 квітня 2016 р. / за ред. В.М. Огаренка та ін. Запоріжжя : КПУ, 2016. С. 38-42.
15. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.
16. Глинська Н.В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень: монографія. Київ, 2014. 588 с.
17. Гринюк В.О. Особливості реалізації функції обвинувачення на стадії підготовчого провадження // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2016. № 8. С. 161-166.
18. Гринюк В.О. Проблеми зміни обвинувачення прокурором під час судового розгляду // Порівняльно-аналітичне право. 2016. №2. С. 203-206. Режим доступу: http://pap.in.ua/2_2016/62.pdf
19. Грошевой Ю.М. Сущность судебных решений в советском уголовном процессе. Харьков, 1979. 144 с.
20. Гуртієва Л.Н. Правовая природа отложения уголовного производства судом первой инстанции // Митна справа. 2013. № 1. С. 61-65.
21. Гуртієва Л.М. Засоби збирання та перевірки доказів судом на стадії підготовчого провадження у кримінальному процесі України // Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". 2015. Вип. 4. С. 306-314.
22. Гуртієва Л.М. Види судових рішень суду першої інстанції в кримінальному провадженні України // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 888-913.
23. Гуртієва Л.М. Правова природа та поняття судового рішення у кримінальному провадженні України // Правова держава. 2016. № 22. С.116- 121.
24. Гуртієва Л.М. Аналіз положень ч. 2 ст. 110 КПК України щодо видів судових рішень // Правова держава. 2016. № 23. С. 125-129.

25. Гуртієва Л.М. Наукові концепції підстав прийняття судових рішень у кримінальному судочинстві // Молодий вчений. 2016. № 7 (34) липень. С. 238-241.
26. Гуртієва Л.Н. Определение пределов судебного разбирательства по кругу лиц в УПК Украины 2012 года // Очерки новейшей камералистики № 4. 2016. С. 40-43.
27. Гуртієва Л.М. Засоби збирання та перевірки доказів судом на стадії підготовчого провадження у кримінальному процесі України // Вісник Чернівецького факультету НУ "ОЮА": збірник наукових статей. Чернівці, 2015. № 4. С. 306-314.
28. Гуртієва Л.Н. Законодательное закрепление оснований отложения уголовного производства судом первой инстанции в новом УПК Украины // Юридичний вісник. 2013. № 1. С. 87-93.
29. Гуртієва Л.Н. Правовая природа отложения уголовного производства судом первой инстанции // Митна справа. 2013. №1. Частина 2, книга 2. С. 61-65.
30. Гуртієва Л.М. Окремі позиції Європейського суду з прав людини щодо обґрунтованості та вмотивованості судових рішень у кримінальному судочинстві // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2018. С. 282-287.
31. Давиденко С.В. Особливості процесуального положення потерпілого в судовому розгляді за ч. 3 ст. 349 КПК України // Форум права. 2013. № 2. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_2_19.pdf
32. Давиденко С.В. Потерпілий як учасник кримінального провадження у суді першої інстанції // Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 2. Режим доступу: http://pap.in.ua/2_2014/82.pdf
33. Давиденко С.В. Потерпілий у провадженні з перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами // Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 3. С. 206-209.
34. Давиденко С.В. Потерпілий у судовому розгляді // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2014. Вип. 28. Т. 3. С. 60- 64.
35. Данілік І. Порушення права на захист в кримінальному процесі // Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2015. № 6 (14). С. 10-12.
36. Дехтяр О.Г. Засада безпосередності дослідження показань, речей і документів та її реалізація у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2014. 20 с.
37. Дільна З.Ф. Виконання судових рішень у кримінальному провадженні: теоретичний та практичний аспект : автореф. дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2015.

38. Дільна З.Ф. Особливості доказування в стадії виконання судових рішень // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2012. Вип. 20. Ч. II. Т. 3. С. 97-100.
39. Дільна З.Ф. Сумніви та протиріччя, що виникають при виконанні вироку, та порядок їх вирішення // Вісник Академії адвокатури України. 2013. №1 (26). С. 143-148.
40. Дільна З.Ф. Реалізації окремих засад кримінального провадження в стадії виконання судових рішень // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2015. № 18. Т. 2. С. 141-144.
41. Дроздов О. Проблеми захисту у кримінальному процесі під час провадження за нововиявленими обставинами (початок) // Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2015. № 3 (11). С. 24-31.
42. Дроздов О. Проблеми захисту у кримінальному процесі під час провадження за нововиявленими обставинами (закінчення) // Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2015. № 4 (12). С. 41-47.
43. Дроздов О.М. Кримінальне провадження за нововиявленими або виключними обставинами: нові виміри за європейськими стандартами // Право України. 2018. № 1. С. 196-213.
44. Дроздов О.М. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами в кримінальному судочинстві за європейськими стандартами // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 860-887.
45. Дячук С. Стадія підготовчого провадження та її особливості // Слово Національної школи суддів України. 2013. № 4(5). С.131-138.
46. Дячук С.І., Галаган В.І., Галаган О.І. Застосування кримінального процесуального законодавства на підготовчому провадженні у суді першої інстанції // Наукові записки НаУКМА. Т.144-145: Юридичні науки. 2013. С. 142-146.
47. Дьомін Ю.М. Окремі питання участі прокурора в суді за новим КПК України // Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1238
48. Євмін А.М. Сутність та особливості касаційного оскарження судових рішень у кримінальному провадженні // Юридичний науковий електронний журнал. 2014. №6. С. 196-198.
49. Захарченко О.В., Костовський С.С. Особливості застосування домашнього арешту в стадії судового розгляду // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2014. Вип. 24. Т. 4. С. 83-86
50. Зеленецький В.С. Теория и практика обоснования решений в уголовном процессе Украины. Харьков, 2006. 336 с.
51. Земляной В. Дозоване правосуддя, або що заважає суду дотримуватися безперервності судового процесу у кримінальних провадженнях // Слово Національної школи суддів України. 2015. № 3 (12). С. 88-93.

52. Ігнатюк І., Комарницька О. Тримання під вартою особи у період від закінчення досудового розслідування до початку підготовчого судового засідання // Вісник прокуратури. 2015. № 5. С. 49-59.
53. Ігнатюк О.В. Судове провадження у першій інстанції в кримінальному процесі України: 12.00.09: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2015. 18 с.
54. Калужинський О.В. Оціночна діяльність судді у підготовчому провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2015. 20 с.
55. Канюка І.М. Принцип процесуальної економії в кримінальному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2015. 20 с.
56. Капліна О.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів у кримінальному провадженні України // <http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/doklad/5.pdf>
57. Каркач П.М. Прокурор у підготовчому судовому провадженні: навч. посіб. Х.: Право, 2015. 60 с.
58. Кацавець Р. Судові промови у кримінальному судочинстві України: сутність і проблеми // Підприємництво, господарство і право. 2013. № 4. С. 27-29.
59. Кашка О.С. Повноваження суду апеляційної інстанції в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.
60. Кашка О.С. Повноваження суду апеляційної інстанції з перегляду судових рішень у кримінальному процесі України: монографія / О.С. Кашка: за ред. О.Ю. Костюченко. К.: Алерта, 2015. 630 с.
61. Кисляк Н.С. Правове регулювання дій суду з перевірки явки учасників судового провадження: питання теорії та практики // Прикарпатський юридичний вісник. 2014. №3(6). С. 234-247.
62. Кіцен Н.В. Доказування у стадії апеляційного провадження за КПК 2012 року // Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". 2014. Вип. 1. С. 146-154.
63. Кіцен Н.В. Межі апеляційного перегляду вироків та ухвал як загальна умова апеляційного провадження. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2013. Вип. 23. Т.3. Ч.1. С. 106-109
64. Кіцен Н.В. Недопустимість "повороту до гіршого" як загальна умова апеляційного провадження // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2012. Вип. 20. Ч. II. Т. 3. С. 105-108.
65. Коваль О.М. Право особи на виправдання у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2014. 19 с.
66. Козьяков І. Хрушова Л. Сутність тактики підтримання прокурором державного обвинувачення в умовах дії нового Кримінального

- процесуального кодексу України // Вісник Національної академії прокуратури України. 2013. № 2. С. 56-59.
67. Колодчин В.В. Особливості участі прокурора у судовому розгляді // Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 5: http://pap.in.ua/5_2014/110.pdf
68. Колодчин В.В. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2015. 20 с.
69. Колодчин В.В. Туманянц А.Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: Харків: ТОВ "Оберіг", 2016. 228 с.
70. Комарницька О., Радіонов В. Актуальні питання повернення обвинувальних актів та прийнятих за цим рішень // Вісник прокуратури. 2015. № 6. С. 73-85.
71. Копіца О. Актуальні питання підсудності кримінальних проваджень за КПК України 2012 року // Слово Національної школи суддів України. 2015. № 1 (10). С. 109-117.
72. Копіца О. Проблемні питання застосування запобіжних заходів під час судового провадження // Слово Національної школи суддів України. 2015. № 3 (12). С. 112-118.
73. Короткевич М.Є., Пушкар П.В. Зміст обов'язку суду забезпечити дотримання права на свободу та особисту недоторканність у світлі практики Європейського суду з прав людини // Вісник Верховного Суду України. 2015. № 7. С. 40-48.
74. Коруц У. Міжнародно-правовий механізм реалізації права на справедливий судовий розгляд // Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2. С. 50-55. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/7608/1/%D0%9A%D0%BE%D1%86%D1%83%D1%80%20%D0%A3..pdf>
75. Костюченко О.Ю. Особливості проведення прямого та перехресного судового допиту свідків і потерпілих // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 66-73.
76. Костюченко О.Ю. Щодо можливості касаційного оскарження та перевірки законності ухвал, постановлених в порядку виконання судових рішень в кримінальному провадженні // Сучасне кримінальне провадження України: доктрина, нормативна регламентація та практика функціонування: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 квітня 2015 р.) / відп. ред. Ю.П. Аленін. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія». 2015. С. 175-177.
77. Котубей І.І. Обґрунтованість вироку суду першої інстанції// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2014. Вип. 27. Т. 3. С. 112-115.
78. Котубей, І.І. Невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2015. 23 с.

79. Крушинський С. Проблеми подання доказів на стадії підготовчого провадження у суді першої інстанції // Слово Національної школи суддів України. 2015. № 2 (11). С. 110-118.
80. Крушинський С.А. Подання доказів у кримінальному судочинстві України : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2015. 20 с.
81. Куйбіда Р., Сироїд О. Посібник із написання судових рішень. К.: «Дрім Арт», 2013. 224 с.
82. Кучер О.В. Про деякі проблеми визначення порядку та обсягу дослідження доказів відповідно до вимог ст. 349 КПК України // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 3. С. 158-163.
83. Кучер О.В. Змагальність сторін у кримінальному процесі: проблемні аспекти здійснення захисту під час судового провадження // Вісник кримінального судочинства. 2016. № 2. С. 63-69.
84. Легких В.В. Процесуальні аспекти залучення експерта судом апеляційної інстанції у кримінальному судочинстві // Вісник Академії адвокатури України. 2015. Т. 12. № 3. С. 90-96.
85. Легких К. В. Процесуальні помилки суб'єктів доказування при застосуванні статей 23, 291, 349 КПК як підстава визнання доказів недопустимими // Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2014. № 5. С. 95-99.
86. Лиманська М.В. Застосування (обрання, зміна, продовження і скасування) запобіжних заходів судом першої інстанції // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2014. Вип. 29. Т. 2. С. 177-181.
87. Лиманська М.В. Застосування заходів кримінально-процесуального примусу у підготовчому провадженні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2014. Вип. 27. Т. 3. С.115-120
88. Литвин О.В. Кримінально-процесуальне доказування у стадії судового розгляду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2016. 214 с.
89. Лобойко Л. Право на відкрите судові засідання у контексті міжнародних стандартів // Слово нац. школи суддів України. 2013. № 1. С. 168-173.
90. Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве: теория законодательство практика. М., 2006. 174 с.
91. Луцик В.В. Підготовче провадження за новим КПК України. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2012. Вип. 20. Ч. І. Т.4. С.144-146.
92. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
93. Малахова О. В. Активність суда в доказуванні во время судебного разбирательства в контексте *favour defensionis* // *Legea si viata*. 2015. № 11/3. С. 78-81.
94. Маляренко В.Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ, 2005. 512 с.

95. Матієк Л. Завдання сторони обвинувачення на стадії підготовчого провадження // Вісник прокуратури, 2015. №3 (165). С. 51- 64.
96. Международная Амнистия (Amnesty International), Руководство по справедливому судопроизводству, 9 апреля 2014, POL 30/002/2014, доступ по следующему адресу: <http://www.refworld.org.ru/docid/53c3d74b4.html>
97. Мірошников І.Ю. Деякі питання провадження в суді апеляційної інстанції (порядок, строки та межу перегляду судом апеляційної інстанції) // Юрист України. 2014. № 2. С. 116-121.
98. Мірошников І.Ю. Окремі повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги // Юрист України. 2014. № 3. С. 79-83.
99. Мірошников І.Ю. Неповнота судового розгляду як підстава до скасування або зміни судового рішення // Юрист України. 2015. № 3-4. С. 78-81.
100. Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016. 20 с.
101. Мудрак І. В. Судова промова в кримінальному судочинстві: поняття і процесуальне значення // Вісник Академії адвокатури України. 2011. Число 1. С. 140-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2011_1_23.
102. Мудрак І.В. Комунікативний процес в судових дебатах у кримінальному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2011. 20 с.
103. Мудрак І. Потерпілий в контексті реалізації субсидіарного обвинувачення: окремі проблеми // Правова політика в Україні: питання теорії та практики: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 24 жовтня 2014 року): в 2 т. К.: Національна академія прокуратури України, 2014. Т. 2. С.255-258.
104. Мудрак І.В. Потерпілий у кримінальному провадженні: щодо забезпечення права на процесуальну комунікацію // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 321-345.
105. Мурзановська А.В. Визначення завдань кримінального провадження за новим Кримінальним процесуальним кодексом України // Сучасне кримінальне провадження України: доктрина, нормативна регламентація та практика функціонування: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 квітня 2015 р.) / відп. ред. Ю.П. Аленін. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. С. 21-23.
106. Мурзановська А.В. Окрема думка судді в кримінальному провадженні України // Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої XX-річчю Національної академії правових наук України (м. Одеса, 1 листопада 2013 р.). Одеса: Фенікс 2013. С. 349-351.

107. Мурзановська А.В. Кримінально-процесуальна відповідальність за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року: монографія. Одеса : Вид. дім "Гельветика", 2018. 192 с.
108. Мурзановська А.В. Теоретико-методологічні та практичні аспекти дослідження сутності, значення та тенденцій розвитку кримінально-процесуальної відповідальності // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 520-550.
109. Назарчук К. Окремі процесуальні дії, які можуть вчинятися поза межами приміщення суду // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2014. № 1. С. 116-123: <http://www.chasopysnapu.gov.ua/chasopys/ua/pdf/1-2014/116-nazarchuk.pdf>
110. Огорілко Ю. Помилки слідства – козир захисника у судовому провадженні // Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2015. № 1-2(10). С. 48-50.
111. Осетрова О.С. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 20 с.
112. Панасюк О. Застосування належної правової процедури судом першої інстанції при вирішенні питання допустимості доказів // Національний юридичний журнал. 2014. № 6. С. 256-261.
113. Петренко Ю. (Не)остаточний вирок. Доцільно передбачити в КПК відповідних механізм проведення розслідування нововиявлених обставин // Закон і бізнес. 2012. №7 (1046). URL: http://zib.com.ua/ua/7954-pereglyad_sudovih_rishen_za_novoviyavlenimi_obstavinami_za_p.html
114. Повзик Є.В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження): 12.00.09 : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2013. 20 с.
115. Попелюшко В.О. Експертні знання в кримінальному провадженні за новим КПК України та допит експерта в суді // Криміналістика и судебная экспертиза: Міжвідомчий наук.-методич. збірник. 2013. Вип. 58. Ч. 2. С. 68-74.
116. Попелюшко В.О. Формування кримінальної справи на стадії судового провадження // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 44-49.
117. Право на справедливое судебное разбирательство – статья 6 Конвенции - уголовно-правовой аспект. URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_RUS.pdf
118. Сапін О. Правова природа участі прокурора у кримінальному провадженні з перегляду судових рішень // Вісник прокуратури. 2015. № 6. С. 62-72.
119. Сербіна А. Про неможливість усунення суттєвих прогалин слідства на стадії судового розгляду // Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2014. № 2. С. 79-80.

120. Сиза Н.П. Завдання суду в стадії підготовчого провадження у кримінальному процесі України // Часопис Національного університету "Острозька академія". Сер.: Право. 2014. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_2_30.
121. Сиза Н.П. Підстави та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого // Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2013. №1 (10). С. 126-133.
122. Сиза Н.П. Правосуддя в кримінальному провадженні: доктринальне визначення поняття та функціональний аналіз // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 96-123.
123. Скільський І.І. Межі судового розгляду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 Київ, 2014. 20 с.
124. Смірнова В. Підстави прийняття рішень в порядку судового контролю судом апеляційної інстанції // Слово Національної школи суддів України. 2015. № 2 (11). С. 119-127.
125. Степаненко А.С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2017. 234 с.
126. Степаненко А.С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» у кримінальному провадженні: теорія та практика правозастосування // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія / за заг. ред. Ю. П. Аленіна ; відпов. за вип. І. В. Гловюк. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 443-466.
127. Степаненко А.С. Проблеми визначення стандарту доказування «поза розумним сумнівом» // Юридичний науковий електронний журнал. 2014. № 6. С. 225-227.
128. Степаненко А. С. Предмет доказывания: сущность и понятие // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 9-2. Том 2. С. 123-125.
129. Степаненко А.С. Теорія та практика застосування стандарту доказування «поза розумним сумнівом» Європейським судом з прав людини// Вісник кримінального судочинства. 2015. № 4. С. 184-191.
130. Stepanenko A.S. Some issues concerning the concept of a “reasonable doubt” in criminal process // «Молодий вчений» №12.1 (27.1), грудень 2015 р. С. 144-147.
131. Степаненко А.С. Основні вектори становлення та розвитку стандарту доказування “поза розумним сумнівом”// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Право". 2016. №38 том 2. С. 129-132.
132. Степаненко А.С. Категорія “истина” в уголовном процессе и стандарт доказывания “вне разумного сомнения”: проблема соотношения // Legea si Viata. 2016. № 9. том. 2. С. 137-141.

133. Степаненко А.С. Теорія і практика застосування стандарту доказування "поза розумним сумнівом" у кримінальному провадженні Канади // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 12. С. 351-354.
134. Степаненко А.С. Стандарт доказування "поза розумним сумнівом" у кримінальному провадженні: теорія та практика правозастосування // Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса, 2018. С. 443-466.
135. Супрун Т.М. Презумпція істинності вироку у кримінальному провадженні України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2014. Вип. 24. Т. 4. С. 121-124.
136. Тайлієва Х.Р. Законна сила вироку та її дія // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2014. Вип. 28. Т. 3. С. 120-123.
137. Турман Н. Процесуально-правові проблеми реалізації інституту відмови від обвинувачення на практиці // Закон и жизнь. 2013. № 3.
138. Турман Н.О. Особливості правових наслідків відмови від обвинувачення для суду та прокурора // Митна справа. 2013. №1. Ч. 2. Кн. 1. С. 259-264.
139. Тютюнник В.В. Інститут допустимості доказів як гарантія ухвалення законного та обґрунтованого вироку суду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 20 с.
140. Фігурський В. Судові доручення за новим КПК України: pro et contra // Jurnalul juridic national: teorie și practică. 2015. № 2. Т. 1. С. 150-154.
141. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 208 с.
142. Хавронюк М. «Правопрокурорррррр», або деякі проблеми угоди про визнання винуватості // Юридичний вісник України. 2012. №28 (889).
143. Хавронюк М. «Правопрокурорррррр», або деякі проблеми угоди про визнання винуватості // Юридичний вісник України. 2012. №29 (890).
144. Хавронюк М. І. Чи потрібні Україні мирові суди? URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/3adf2d0e52f68d76c2256c080037bac9/605949bf98dad31fc22575c8004fd3fe?OpenDocument>
145. Чернієнко А. Відстрочка виконання вироку військовослужбовцеві або військовозобов'язаному на період проведення антитерористичної операції // Вісник Національної академії прокуратури України. 2016. №2 . С. 122-127.
146. Чернієнко А.О. Вагітність засудженої або наявність у неї малолітньої дитини як підстава відстрочки виконання вироку: практика застосування // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2015. Вип. 35. Ч. I. Т. 3. С. 135-138.
147. Чернієнко А.О. Поняття відстрочки виконання вироку // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 3. Том 3. С. 147-150.

- 148.Чернієнко А.О. Тяжка хвороба засудженого, яка перешкоджає відбуванню покарання, як підстава відстрочки виконання вироку // Право і суспільство. 2015. № 5.2(3). С. 230-235.
- 149.Чернієнко А.О. Тяжкі наслідки виконання вироку як підстава його відстрочки: теоретично-практичний аспект // Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 5. С. 226-228.
- 150.Черніченко І.В. Застосування відеоконференції у кримінальному провадженні України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.
- 151.Шевченко Е. Порядок виконання виправдувального вироку // Юридичний вісник. 2014. № 4. С. 364-368.
- 152.Шевченко Е.В. Поняття виконання судових рішень у кримінальному провадженні // Часопис Київського університету права. 2013. № 4. С. 337-340.
- 153.Шминдрук, О.Ф. Підготовче провадження в кримінальному процесі України : автореферат ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.09 К., 2016. 20 с.
- 154.Юдківська Г. Допустимість доказів як одна з гарантій справедливого судового процесу відповідно до статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод // Слово Національної школи суддів України. 2014. № 1. С. 7-13.
- 155.Яновська О. Участь обвинуваченого в судовому провадженні: право чи обов'язок // Право України. 2015. № 7. С. 26-33.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційна база даних Європейського суду з прав людини «HUDOC» на сайті Суду – www.echr.coe.int
2. Єдиний державний реєстр судових рішень - <http://reyestr.court.gov.ua/>
3. Сайт Верховного Суду, огляди судової практики касаційних судів - <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>

Критерії оцінювання під час поточного контролю

У відповідності до визначених критеріїв поточний контроль здійснюється за визначеною силабусом (робочою навчальною програмою) системою.

Таблиця 1. Шкала оцінювання навчальної діяльності

здобувача вищої освіти

Оцінка за шкалою силабусу	Кількість набраних балів	Критерії оцінювання
		Студент
A	90-100	виявив високу теоретичну підготовку, вміння аналізувати літературу, логічно та послідовно викладати фактичний матеріал, робити висновки. У процесі виконання практичної роботи чи аналізу поставлених завдань студент показує вміння планувати, ставити та інтерпретувати отримані результати відповідно до досягнень науки
B	82-89	виявив високий рівень теоретичних знань програмного матеріалу, вміння послідовно його викласти та застосувати засвоєні знання у процесі постановки і виконання практичної роботи, але допускає несуттєві неточності у відповідях, невеликі помилки у застосуванні теоретичних знань при виконанні практичних завдань
C	74-81	в основному вірно висвітлив питання, але допускає несуттєві помилки у ході розв'язання завдань і показує задовільні знання теоретичного матеріалу
D	64-73	в основному вірно висвітлив питання, але допускає суттєві помилки у ході розв'язання завдань і показує задовільні знання теоретичного матеріалу
E	60-63	правильна, але неповна відповідь, яка свідчить про те, що студент вивчав матеріал, але не може логічно та повно висловити свою думку та застосувати його при виконанні практичних завдань
Fx	35-59	надав відповідь, яка є неправильною та неповною, свідчить про те, що студент не розуміє значення основних понять, не може ними апелювати
F	0-34	надав відповідь, яка є неправильною, свідчить про те, що студент не розуміє значення основних понять, не може ними апелювати та потребує повторного вивчення матеріалу

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

1. Міжнародні та європейські стандарти здійснення правосуддя.
2. Право на справедливий судовий розгляд.
3. Судове провадження в системі кримінального провадження України.
4. Судове провадження: поняття та структура.
5. Диференціація судового провадження.
6. Поняття і види підсудності кримінальних справ судам першої інстанції.
7. Інстанційна підсудність.
8. Предметна підсудність Вищому антикорупційному суду.
9. Значення правил про підсудність.
10. Поняття, значення стадії підготовчого судового провадження.
11. Рішення в стадії підготовчого провадження.
12. Поняття, значення, завдання стадії судового розгляду.
13. Реалізація конституційних принципів та загальні умови судового розгляду.
14. Фіксування судового розгляду. Журнал судового засідання, його зміст і значення.
15. Участь в судовому розгляді сторони обвинувачення.
16. Участь в судовому розгляді сторони захисту.
17. Потерпілий і його представник в судовому засіданні.
18. Участь в судовому засіданні цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.
19. Участь в судовому розгляді спеціалістів, експертів і перекладачів, представника персоналу органу пробачії.
20. Межі судового розгляду.
21. Розпорядок судового засідання. Заходи, що приймаються до порушників порядку в судовому засіданні.
22. Елементи судового розгляду: підготовча частина, судове слідство, судові дебати, останнє слово обвинуваченого, ухвалення та проголошення судового рішення.
23. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження.
24. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.
25. Види судових рішень.
26. Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення.
27. Поняття, значення, види вироків суду.
28. Питання, що вирішуються судом при ухваленні вироку. Зміст вироку суду.
29. Поняття, значення ухвали суду. Зміст ухвали суду.
30. Окрема думка судді.

31. Спростене провадження щодо кримінальних проступків.
32. Провадження в суді присяжних.
33. Загальні положення апеляційного провадження.
34. Поняття та значення свободи оскарження судових рішень, заборони погіршення становища засудженого або виправданого.
35. Перевірка законності та обґрунтованості рішення суду першої інстанції.
36. Межі перегляду судового рішення судом апеляційної інстанції; межі ревізійних повноважень суду апеляційної інстанції.
37. Короткостроковість термінів подання апеляційної скарги.
38. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень.
39. Суб'єкти права на подання апеляційних скарг.
40. Вимоги до апеляційної скарги.
41. Наслідки подання апеляційної скарги. Дії суду першої інстанції у зв'язку з надходженням апеляційних скарг.
42. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції.
43. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги.
44. Судові рішення суду апеляційної інстанції. Порядок перевірки ухвал слідчого судді.
45. Поняття та значення касаційного провадження.
46. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень в касаційному порядку.
47. Загальні положення касаційного провадження.
48. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
49. Суб'єкти права на подання касаційних скарг.
50. Строки касаційного оскарження.
51. Вимоги до касаційної скарги. Залишення касаційної скарги без руху або її повернення. Заперечення на касаційну скаргу.
52. Касаційний розгляд.
53. Письмове касаційне провадження.
54. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.
55. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
56. Судові рішення суду касаційної інстанції.
57. Поняття, сутність та значення стадії виконання судових рішень у кримінальних справах.
58. Набрання судовим рішенням законної сили. Звернення судового рішення до виконання.
59. Відстрочка виконання вироку.
60. Питання, які вирішуються судом у стадії виконання судових рішень у кримінальних справах.

61. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
62. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.
63. Суди, які переглядають справи за нововиявленими обставинами.
64. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.
Поняття нововиявлених обставин.
65. Суб'єкти, порядок та строки звернення із заявами про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.
66. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.
67. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими обставинами.
Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами.
68. Судові рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.
69. Поняття, значення, підсумкові рішення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
70. Судові рішення за наслідками кримінального провадження за виключними обставинами

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Тематичний план навчальної дисципліни.....	4
Навчальна (робоча навчальна) програма навчальної дисциплін.....	5
Плани практичних занять.....	91
Завдання для самостійної роботи.....	121
Питання для підсумкового контролю знань і вмінь студентів.....	144